

**MAAHANMUUTTAJAKATTOJÄRJESTÖT
YHTEISKUNNALLISINA VAIKUTTAJINA**

Järjestöjen kokemukset vaikutusmahdollisuuksistaan

Matleena Seppälä
Pro gradu -tutkielma
Valtio-oppi /
Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2013

Tiivistelmä

MAAHANMUUTTAJAKATTOJÄRJESTÖT YHTEISKUNNALLISINA VAIKUTTAJINA

Järjestöjen kokemukset vaikutusmahdollisuuksistaan

Matleena Seppälä

Valtio-oppi / Kansalaisyhteiskunnan asiantuntijuuden maisteriohjelma

Pro gradu -tutkielma

Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos

Jyväskylän yliopisto

Ohjaaja: Pertti Lappalainen

Syksy 2013

126 sivua + liitteet 1 sivu

Tutkielman tavoitteena on selvittää, miten maahanmuuttajakattojärjestöissä koetaan niiden yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet. Tutkimustehtävää lähestytään poliittisen mahdollisuusrakenteen ja resurssien mobilisaation teoretisoinnin näkökulmasta. Poliittisen mahdollisuusrakenteen avulla on mahdollista analysoida institutionaalisia ja diskursiivisia ja resurssien mobilisaation avulla organisatorisia rakenteita, jotka mahdollistavat ja rajoittavat yhteiskunnallista vaikuttamista. Lisäksi kehystämisen prosessi on osa teoreettista viitekehystä, sillä rakenteita ei ole olemassa sellaisenaan, vaan ne ovat riippuvaisia toimijan tulkinnasta. Tutkielman metateoreettinen lähestymistapa on siten konstruktivistinen strukturalismi, joka kuuluu osaksi sosiaalisen konstruktionismin teoriaperinnettä.

Näistä teoreettisista lähtökohdista on perusteltua selvittää maahanmuuttajakattojärjestöissä vallitsevia näkemyksiä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Tutkielman aineisto on kerätty teemahaastattelemalla maahanmuuttajakattojärjestöjen avainhenkilöitä. Tutkimusaineisto on analysoitu teoriaohjaavan sisällönanalyysin menetelmällä.

Tutkielmani mukaan maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuusmahdollisuuksiin vaikuttavat institutionaaliset, diskursiiviset ja organisaation rakenteet, ja siksi tutkimustulokseni on jäsennetty näiden mukaan. Tutkimustuloksenani esitän, että sekä sisäinen että ulkoinen edustavuus on merkittävää järjestöjen yhteiskunnallisen vaikuttamisen kannalta. Moninaisuudesta johtuen maahanmuuttajakattojärjestöjen sisäinen yhteneväisyys on välillä koetuksella, mutta viranomaiset näkevät järjestöt maahanmuuttajien edustajina. Haasteena tosin on, että virallinen kotouttamispolitiikka eristää maahanmuuttajat ja heidän järjestönsä omalle monikulttuurisuussektorilleen. Sen sijaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen kannalta ylietninen verkostoituminen olisi avainasemassa. Mediassa maahanmuuttajat nähdään usein objektina, ja maahanmuuttajakattojärjestöjen pääseminen subjektin asemaan on haastavaa. Viime aikoina kärjistynyttä maahanmuuttokeskustelua pidetään maahanmuuttajakattojärjestöissä väliaikaisena vaiheena, joka luo niin haasteita kuin mahdollisuuksiakin.

Avainsanat: maahanmuuttajat, maahanmuuttajakattojärjestöt, kattojärjestöt, yhteiskunnallinen vaikuttaminen, poliittinen mahdollisuusrakenne, resurssien mobilisaatio

Sisällys

1. JOHDANTO	4
1.1. Tutkimustehtävä	4
1.2. Tutkielman rakenne ja muutama käytännön huomio	7
2. TUTKIMUSKENTTÄ	9
2.1. Maahanmuuttajakattojärjestöt ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen	9
2.2. Maahanmuuttajajärjestökenttä Suomessa	13
2.3. Tutkielma osana maahanmuuton ja etnisten suhteiden tutkimusta	17
3. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	22
3.1. Yleiskatsaus teoreettiseen viitekehykseen	22
3.2. Poliittisen mahdollisuusrakenteen kritiikki	24
3.3. Poliittisen mahdollisuusrakenteen ulottuvuudet	26
3.4. Resurssien mobilisaation teoria	31
4. METODOLOGISET VALINNAT	36
4.1. Haastattelu aineistonkeruumetodina	36
4.2. Sisällönanalyysistä arvoituksen ratkaisemiseen	42
5. INSTITUTIONAALINEN MAHDOLLISUUSRAKENNE	48
5.1. Kattojärjestöt maahanmuuttajien edustajina korporatistisessa yhteiskunnassa	48
5.2. Tasapainoilua puoluepoliittisella kentällä	54
5.3. Monikulttuurisen kotouttamispolitiikan kritiikki	59
5.4. Kulttuuriasiantuntijuus järjestöjen vahvuus	66
6. DISKURSIIVINEN MAHDOLLISUUSRAKENNE	70
6.1. Asenneilmaston ja median trendit	70
6.2. Maahanmuutonäkemyksen hetkittäinen kärjistymisen	73
6.3. Kärjistymisen haasteena ja mahdollisuutena	78
6.4. Resurssit ja tarve diskursiivisiin rakenteisiin vaikuttamiseen	82
6.5. Subjektin sijaan objektina	87
7. ORGANISATORINEN MAHDOLLISUUSRAKENNE	91
7.1. Siteet lähtömaahan	91
7.2. Moninaisuuden vaikutus resursseihin	93
7.3. Kattojärjestön sisäisen yhtenäisyyden merkitys	97
7.4. Sitovat ja yhdistävät verkostot resurssina	101
8. JOHTOPÄÄTÖKSET	109
9. LÄHTEET	116
LIITTEET	127

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimustehtävä

Viime vuosina ei ole voinut olla huomaamatta, että julkinen maahanmuuttokeskustelu on muuttunut. Suomessa keskustelun käännekohtaksi voidaan ajoittaa syksyn 2008 kunnallisvaalit, jolloin keskusteluun ilmestyi termi ”maahanmuuttokriittisyys” (Keskinen 2009, 33). Maahanmuuttokriittisiksi itseään kutsuvat väittivät olevansa ensimmäisiä, jotka nostavat kriittisesti esille maahanmuuttoon liittyviä ongelmia (Keskinen, Rastas ja Tuori 2009, 10–11). Sama maahanmuuttokriittinen diskurssi jatkui syksyn 2008 kuntavaalien jälkeen ollen taas näkyvästi esillä seuraavan vuoden eurovaaleissa (Keskinen 2009, 33).

Liitän myös esimerkiksi vuoden 2011 eduskuntavaalit tämän saman ilmiön jatkeeksi, sillä maahanmuuttokeskustelu oli jälleen yksi vaalien hallitsevimista aiheista. Itseäni jäi eduskuntavaalien jälkeen vaivaamaan, miksi maahanmuuttajien ääni ei kuulunut yhteiskunnallisessa keskustelussa, vaikka demokratian periaatteiden mukaisesti Suomessa jokaisella on yhtäläinen oikeus poliittiseen toimintaan ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Äkkiseltään vastaus kysymykseen saattaa olla yksinkertainen: maahanmuuttajat kuuluvat kieleen, kulttuuriin, etnisyyteen tai kansalaisuuteen perustuviin vähemmistöryhmiin. Näin yksinkertaiseen vastaukseen ei ole kuitenkaan tyytyminen. Vähemmistöön kuuluminen ei automaattisesti tarkoita syrjäytymistä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta, mistä suomenruotsalaiset ovat hyvä esimerkki. Tutkimalla syvällisemmin, miksi jokin vähemmistö ei saa tai ei edes yritä saada ääntään kuuluviin, tilannetta on mahdollista pyrkiä parantamaan.

On luonnollisestikin hyvä, että maahanmuutosta keskustellaan, mutta ongelmana on ollut keskustelun yksipuolisuus. Maahanmuuttokriitikoiksi itseään kutsuvat tahot aloittivat maahanmuuttoon liittyvän keskustelun, ja ovat pystyneet suurelta osin määrittelemään keskustelun suunnan (Keskinen 2009, 42). Yksi merkillepantava huomio on ollut, että maahanmuuttokeskustelussa on kuulunut hyvin vähän itse maahanmuuttajien ääni (Keskinen, Rastas ja Tuori 2009, 8-9), mikä osaltaan yksipuolistaa keskustelua. Maahanmuuttajien osallistuminen keskusteluun voisi tuoda esille uusia näkökulmia (ks. esim. Keskinen 2009, 42).

Etnisten ryhmien järjestäytymisen merkitystä monikulttuurisessa yhteiskunnassa voidaan verrata siihen rooliin, joka luokkaan perustuvalla kansalaistoiminnalla oli teollistumisen aikana. Molemmista tapauksista kollektiivinen toiminta tuo esille yhteiskunnassa vallitsevia ryhmiä ja niiden voimasuhteita. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa etniset ryhmittymät pyrkivät ajamaan ryhmään kuuluvien yksilöiden etua, ja siten ne heijastavat yhteiskunnassa vallitsevaa etnistä ja kulttuurista moninaisuutta. (Saukkonen 2007, 231.) Kansalaisyhteiskunnan voidaan ajatella heijastavan yhteiskunnan rakennetta hieman samaan tapaan kuin eduskunta ideaalityyppinä heijastaa äänestäjien jakautumista ja voimasuhteita. Maahanmuuttajajärjestöt voisivat tuoda maahanmuuttajien äänen kuuluviin, sillä kansalaisjärjestöt voivat toimia erilaisten ryhmien edustajina ja edunvalvojina tuomalla julkiseen keskusteluun ryhmän intressejä ja näkemyksiä sekä edistämällä niitä muilla tavoilla.

Tilanne, jossa kansalaisyhteiskunta todella heijastaisi yhteiskunnan rakennetta, on toki idealistinen. Todellisuudessa kaikki ryhmät eivät ole organisoituneet yhtä hyvin, eikä kaikilla välttämättä ole siihen yhtäläisiä mahdollisuuksia. Kuitenkin ideaalitalanteessa etnisten ryhmien järjestäytyminen toisi esille erilaisten tahojen näkemyksiä ja vaateita, ja siten tekisi monikulttuurisen yhteiskunnan edustavammaksi, oikeudenmukaisemmaksi ja toimivammaksi.

Maahanmuuttajat ovatkin olleet suhteellisen aktiivisia järjestäytymään, mistä kertoo maahanmuuttajayhdistysten suuri määrä. Suomessa on yli 700 maahanmuuttajayhdistystä, kun mukaan lasketaan sekä rekisteröidyt että rekisteröimättömät yhdistykset (Pyykkönen ja Martikainen 2013, 285–286; Pyykkönen 2007a, 72; Pyykkönen 2005, 108; Pyykkönen 2003, 90). Tästä huolimatta maahanmuuttajien näkyvyys esimerkiksi julkisessa keskustelussa on varsin vähäinen. Tähän lienee useita syitä. Maahanmuuttajayhdistyskenttä on hajanainen, ja yhdistykset ovat pieniä ja rakenteeltaan melko heikkoja (Landi 2007, 101; Saksela 2005, 107), minkä vuoksi ne eivät ole päässeet näkyvään asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa (Hakki ja Zahraei 2007, 111). Maahanmuuttajayhdistykset ovat toiminnaltaan, tavoitteiltaan ja rakenteeltaan hyvin heterogeeninen ryhmä. On olemassa esimerkiksi uskonnollisia, liikunnallisia, kulttuurisia ja naisten yhdistyksiä, jotka pyrkivät ylläpitämään omaa kulttuuria tai luomaan jäsenilleen mielekästä toimintaa. Suuri osa yhdistyksistä ei edes pyri yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen (Predelli 2008, 949).

Pro gradu -tutkielmassani olen kiinnostunut niistä maahanmuuttajajärjestöistä, joiden tavoitteena on yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja maahanmuuttajien etujen ajaminen yhteiskunnassa. En käy tutkielmassani selvittämään, millä maahanmuuttajajärjestöillä on tavoitteena yhteiskunnallinen vaikuttaminen, vaan tukeudun Miikka Pyykkösen (2007a) väitöskirjassaan luomaan typologiaan. Siinä on yhdeksän eri yhdistystyyppiä, joista koalitioryhdistykset pyrkivät yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, sillä ne pyrkivät ajamaan maahanmuuttajayhdistysten etua suhteessa viranomaisiin (Pyykkönen 2007a, 78–79). Koalitioryhdistykset ovat maahanmuuttajajärjestöjen katto- ja etujärjestöjä, joten ne pyrkivät saamaan maahanmuuttajien äänen kuuluviin (Pyykkönen 2003, 93). Sen vuoksi tässä tutkielmassa tutkimuskohteena ovat yhdistykset, joita Pyykkönen (2007a) kutsuu koalitioryhdistyksiksi.

Joissakin Euroopan maissa on valtakunnallinen koalitioryhdistysten yhteenliittymä, mutta Suomesta tällainen puuttuu (ks. myös ETNO 2005, 24). Suomessa toimii tosin muutama maahanmuuttajakattojärjestö ainakin periaatteen tasolla valtakunnallisesti, mutta eri etnisiä ryhmiä yhdistävää valtakunnallista maahanmuuttajakattojärjestöjen organisaatiota Suomessa ei ole. Lähimpänä tällaista yhteenliittymää ovat koalitioryhdistykset, sillä niillä on jäsenjärjestöjen vuoksi yksittäistä yhdistystä laajempi edustus takanaan ja niiden tavoitteena on maahanmuuttajien edunvalvonta. Täten koalitioryhdistykset voisivat toimia maahanmuuttajien edustajina yhteiskunnassa.

Rajaan siis tutkimuskohteekseni maahanmuuttajajärjestöjen koalitioryhdistykset, sillä Pyykköseen (2007a) tukeutuen oletan, että niiden tavoitteena on lisätä maahanmuuttajajärjestöjen näkyvyyttä ja kuuluvuutta suomalaisessa yhteiskunnassa sekä lisätä yhteistyötä viranomaisten kanssa eli toimia maahanmuuttajajärjestöjen edustajina. Alun perin kiinnostuin maahanmuuttajajärjestöjen vaikutusmahdollisuuksista julkiseen keskusteluun, mutta tutkielmassani olen kiinnostunut myös muusta yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Vaikutusmahdollisuuksien tutkiminen on haastavaa, sillä sekä vaikuttaminen että sen lopputulos tapahtuvat monimutkaisten asioiden ja toimijoiden yhteisvaikutuksesta. Siksi en pyri antamaan objektiivista selvitystä maahanmuuttajajärjestöjen vaikutusmahdollisuuksista, vaan tutkin asiaa maahanmuuttajakattojärjestöjen näkökulmasta. Tämän pro gradu -tutkielman tavoite on vastata tutkimuskysymykseen: *Miten maahanmuuttajakattojärjestöissä koetaan niiden yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet?*

1.2. Tutkielman rakenne ja muutama käytännön huomio

Rajattuani tutkimustehtävän jatkan luvuissa kaksi, kolme ja neljä tutkimusasetelman määrittämistä. Aluksi kontekstoin ja perustelen tutkielmani tarpeellisuuden määrittelemällä sen avainkäsitteet, luomalla katsauksen tutkimuskenttään sekä tarkastelemalla aiempaa tutkimusta. Luvussa kolme määrittelen tutkielman teoreettisen viitekehyksen, ja neljännessä luvussa esittelen metodologisia valintoja. Keskityn tutkimusasetelmasta saatujen tulosten analysointiin luvuissa viisi, kuusi ja seitsemän. Käsittelen maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin vaikuttavia institutionaalisia rakenteita luvussa viisi, diskursiivisia rakenteita luvussa kuusi ja organisatorisia rakenteita luvussa seitsemän. Viimeisessä luvussa kokoan yhteen tutkielmani tärkeimmät tulokset ja teen niistä pidemmälle vietyjä johtopäätöksiä maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta ja pohdin mahdollista tarvetta uusille tutkimuksille.

Aloitin tutkimusprosessin syksyllä 2011, jolloin rajasin tutkimustehtävän ja ehdotin yhteistyötä Suomen Pakolaisapu ry:n Järjestöautomolle. Järjestöautomon tukea maahanmuuttajakattojärjestöjä toimimaan aktiivisesti ja itsenäisesti suomalaisessa järjestökentässä, minkä vuoksi yhteistyö tuntui luontevalta ratkaisulta. Käytännössä yhteistyö on tarkoittanut sitä, että olen saanut Järjestöautomolta apua kontaktien luomisessa haastateltaviin, sillä Järjestöautomon tekee monien maahanmuuttajakattojärjestöjen kanssa yhteistyötä. Lisäksi olen saanut tutkimuksen aikana kommentteja teksteihini. Sen sijaan tutkimusasetelman rajaamisen olen tehnyt omista lähtökohdistani, ja lopulliset tässä tutkielmassa esittämäni näkemykset ja tutkimustulokset ovat omiani.

Maaliskuusta 2012 alkaen olen ollut Järjestöautomossa töissä. Tutkielman suhteen tämä on ajoittunut siten, että ennen työsuhdettani Järjestöautomoon olin rajannut tutkimusasetelman ja kerännyt tutkimusaineiston. Työsuhteessa ollessani olen analysoinut aineiston ja kirjoittanut tämän tutkimusraportin. Tutkimusprosessiin ja tähän lopulliseen tutkimusraporttiin työsuhteeni on saattanut vaikuttaa siten, että keräämäni tutkimusaineiston lisäksi tulkintoihini ovat saattaneet vaikuttaa käytännön maahanmuuttajakattojärjestötyössä tekemäni havainnot. Olen siis jossain määrin hyödyntänyt passiivista osallistuvaa havainnointia tutkimusprosessin aikana. Tämä havainnointi ei ole kuitenkaan primääriaineistoani enkä ole tehnyt sitä tiedostaen tai järjestelmällisesti. On kuitenkin syytä

tuoda esille, että nämä käytännön työkentällä saadut havainnot ja kokemukset ovat voineet vaikuttaa tulkintoihini aineistosta, sillä tiedostan tutkijan tulkintoihin vaikuttavan hänen omat kokemuksensa ja havaintonsa. En pidä tätä kuitenkaan ongelmallisena, sillä kaikki saamani tulokset pohjautuvat tutkimusaineistoon, ja ne ovat sen pohjalta perusteltavissa. Käytännön työssä saamani kokemukset ja havainnot voivat sen sijaan tuoda tutkimusaineistoon syvempää ymmärrystä, kun aineistoa on ollut mahdollista reflektoida suhteessa käytäntöön.

2. TUTKIMUSKENTTÄ

2.1. Maahanmuuttajakattojärjestöt ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Lähestyn maahanmuuttajakattojärjestön määritelmää pilkkomalla ja määrittelemällä sen kolmessa osassa: maahanmuuttaja, maahanmuuttajayhdistys ja maahanmuuttajakattojärjestö. Maahanmuuttaja on ulkomailla syntynyt ja maahan muuttanut henkilö, josta voidaan käyttää myös nimitystä ensimmäisen sukupolven maahanmuuttaja (Rumbaut 2007, 346–350; ks. myös Kielitoimiston sanakirja 2012a, 149). Ulkomaalaisen syntyperän ollessa määritelmän lähtökohta, maahanmuuttaja-termi käsittää kaikki mahdolliset oikeusasemat, joita ulkomailla syntyneet voivat tulomaassa saada: kansalaisuuden tai pysyvän oleskeluluvan saaneet, väliaikaisesti maassa asuvat kuten opiskelijat ja työläiset, pakolaiset sekä paperittomat siirtolaiset (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 4).

Lisäksi voidaan määritellä toisen sukupolven maahanmuuttajat. Tässä tapauksessa he ovat syntyneet Suomessa, mutta heidän molemmat vanhemmat tai ainoa tiedossa oleva vanhempi on syntynyt ulkomailla. Myös 2,5 sukupolven maahanmuuttajat ovat syntyneet Suomessa, mutta heidän vanhemmistaan toinen on ulkomailla ja toinen Suomessa syntynyt. (Rumbaut 2007; 346–350, 367.) Kantaväestöön kuuluvat ne ihmiset, jotka eivät kuulu mihinkään näistä edellä mainituista määritelmistä. Eri maahanmuuttajasukupolvet huomioonottavan näkökulman avulla on mahdollista luoda laaja maahanmuuttajataustaisen henkilön määritelmä, mikä mahdollistaa myös maahanmuuttajien jälkeläisten huomioonottamisen. Maahanmuuttajataustaisia ovat siis ulkomailla syntyneet ja heidän Suomessa syntyneet jälkeläisensä, joista osalla toinen vanhemmista on voinut syntyä Suomessa. (Martikainen, Saari ja Korkiasaari 2013, 42–44.)

Maahanmuuttajayhdistyksistä käytän tutkielmassani Miikka Pyykkösen väitöskirjassaan tekemää määritelmää, jonka mukaan se on maahanmuuttajien perustama, ja suurin osa jäsenistöstä ja hallituksesta on maahanmuuttajataustaisia. Toiminta kohdistuu pääasiassa maahanmuuttajiin eli esimerkiksi oman kulttuurin ylläpitoon sekä heidän sosiaalisten suhteiden ja hyvinvoinnin edistämiseen, mutta myös kantaväestöön esimerkiksi asenteisiin vaikuttaen. (Pyykkönen 2007a, 14.)

Maahanmuuttajakattojärjestö muodostuu pääosin näistä maahanmuuttajayhdistyksistä. Maahanmuuttajakattojärjestö vastaa Pyykkösen (2007a) termiä maahanmuuttajien koalitioryhdistys. Se on Pyykkösen (2007a; 79, 108–109) määritelmän mukaan liittomainen edustuselin, joiden jäsenet ovat yksityishenkilöiden sijaan toisia yhdistyksiä ja pääasiassa maahanmuuttajayhdistyksiä. Käytän koalitioryhdistyksen sijaan termiä kattojärjestö, sillä se on vakiintuneempi käsite viittaamaan organisaatioon, jonka jäsenpohja koostuu toisista yhdistyksistä yksityishenkilöiden sijaan. Termejä yhdistys ja järjestö käytetään usein synonyymeinä. Yhdistyksellä tarkoitetaan yhteenliittymää, jossa jäseniä on vähintään kolme, joka perustuu aatteelliseen tarkoitukseen ja jonka toiminta on tarkoitettu pysyväksi (Loimu 2013, 10). Järjestö viittaa yhdistystä ammattimaisempaan, laajempaan ja valtakunnallisempaan toimintaan (Pyykkönen 2007b, 15). Pyykköstä (2007b, 15) soveltaen käytän termiä järjestö viittaamaan keskustason organisaatioihin eli maahanmuuttajakattojärjestöihin ja termiä yhdistys viittaamaan näiden henkilöjäsenistä koostuviin jäsenyhdistyksiin.

Pyykkönen (2007a, 79) on typologiassaan jakanut eri maahanmuuttajayhdistystyyppit koalitioryhdistyksiä lukuun ottamatta vielä yksi- ja monietnisiin yhdistyksiin siten, että ensimmäisessä jäsenet edustavat samaa etnistä ryhmää ja jälkimmäisessä eri etnisiä ryhmiä. Kuitenkin myös koalitioryhdistyksiä eli kattojärjestöjä on Suomessa niin yksi- kuin monietnisiä. Yksietnisten kattojärjestöjen jäsenyhdistykset ovat samaa etnistä ryhmää edustavia yksietnisiä yhdistyksiä. Monietnisten kattojärjestöjen jäsenyhdistykset ovat joko yksi- tai monietnisiä yhdistyksiä siten, että jäsenyhdistykset muodostavat monietnisen kokonaisuuden. Tutkielmassani olen kiinnostunut sekä yksi- että monietnisistä maahanmuuttajakattojärjestöistä.

Tiedostan, että maahanmuuttaja ja muiden maahanmuuttaja-alkuisten termien, kuten maahanmuuttajataustainen, maahanmuuttajayhdistys tai -kattojärjestö, käyttäminen tutkielmassani on ristiriitaista. Maahanmuuttaja-termejä käytetään kuvaamaan hyvin heterogeenistä ihmisjoukkoa, joiden elämäntilanteet, koulutustaustat ja maahantulon syyt muiden muassa vaihtelevat huomattavasti (Huttunen 2009, 117–118). Ongelmana esimerkiksi maahanmuuttajataustainen-termissä on, että maahan muuttaneiden jälkeläiset nähdään maahanmuuttajina vielä useiden sukupolvien ajan, mikä voi haitata heidän pääsemistään osaksi yhteisöä. Termien maahanmuuttaja ja kantaväestö käyttäminen vahvistaa jatkuvaa rajanvetoa maahanmuuttajien ja muun yhteiskunnan välillä.

Maahanmuuttajataustainen-termin käyttäminen on kuitenkin tutkielmassani perusteltua. Myös toisen sukupolven maahanmuuttajat ovat oleellisia maahanmuuttajajärjestöjen näkökulmasta, sillä he voivat jatkaa, muuttaa tai lopettaa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien perustamia yhdistyksiä (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 4). Täten tutkielmassani on perusteltua olla kiinnostunut laajasti maahanmuuttajataustaisista. Kun puhun tutkielmassani maahanmuuttajista, tarkoitan tämän vuoksi maahanmuuttajataustaisia henkilöitä siten kuin sen edellä olen määritellyt.

Käytän myös muita maahanmuuttaja-alkuisia termejä, sillä ne ovat tällä hetkellä käytössä olevia ja vakiintuneita käsitteitä Suomessa. Termejä käyttämällä on mahdollista viitata näihin maahanmuuton ja maahanmuuttajien ympärillä vallitseviin keskusteluihin (Maasilta 2012b, 20). Tämän pro gradu -tutkielman puitteissa minulla ei valitettavasti ole mahdollisuutta syventyä maahanmuuttaja-termin problematiikkaan syvemmin, jotta voisin esittää parempia vaihtoehtoja termille. Esimerkiksi maahanmuuttajayhdistyksiä voidaan vaihtoehtoisesti kutsua monikulttuuriyhdistyksiksi, etnisiksi yhdistyksiksi, vähemmistöyhdistyksiksi tai etnisiksi vähemmistöyhdistyksiksi. Kuitenkin myös esimerkiksi etninen-termiin liittyy toiseutta luova problematiikka (Jerman 2009, 101–103; Pyykkönen 2007a, 42–49). Käytän tutkielmassani termiä maahanmuuttajayhdistys myös erottaakseni maahanmuuttajayhdistykset Suomessa vuosisatoja asuneiden perinteisten vähemmistöjen, kuten saamelaisten ja romanien yhdistyksistä, joita tämä tutkielma ei käsittele. Toinen vaihtoehtoinen nimitys voisi olla monikulttuuriyhdistys, mutta käytän termiä maahanmuuttajayhdistys, sillä se kuvaa tarkemmin tutkimuskohdettani, eli maahanmuuttaneiden ihmisten perustamia yhdistyksiä.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen on toinen tutkielman avainkäsitteistä. Vaikuttaminen tarkoittaa jonkin toiminnan kohdistamista niin, että kohteessa pyritään saamaan muutos aikaiseksi (Kielitoimiston sanakirja 2012b, 477). Muutokseen pyrkiminen voi kuitenkin tarkoittaa myös toiminnan kohdentamista asioiden ennallaan pitämiseksi, sillä ilman tätä toimintaa asiat voisivat olla eri tavalla. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen puolestaan viittaa vaikuttamiseen kaikilla yhteiskunnan aloilla. Siten sovellan tutkielmassani sektoriaalisen politiikkakäsityksen sijasta aspektuaalista politiikkakäsitystä (Linjakumpu 2006). Aspektuaalisen politiikkakäsityksen mukaan politiikka ei tapahdu tietyllä sektorilla, vaan mistä tahansa ilmiöstä on potentiaalisesti löydettävissä poliittinen aspektinsa (Palonen 1988, 19).

John McCarthyn ym. (1996) mukaan vaikuttamista tapahtuu vaali-, hallinnollisella, julkisella ja media-areenalla. Tutkielmassani yhteiskunnallinen vaikuttaminen ymmärretään heidän tapaan, mutta käytän nimityksiä institutionaalinen, sosiaalinen ja media-areena siten, että institutionaalinen vastaa vaali- ja hallinnollista sekä sosiaalinen julkista areenaa. Institutionaalisisella areenalla vaikuttaminen viittaa sektoriaalisen politiikka-käsityksen mukaiseen viranomaisiin ja päättäjiin vaikuttamiseen, sosiaalisella areenalla vaikuttaminen ihmisten asenteisiin ja käyttäytymiseen vaikuttamiseen ja media-areenalla vaikuttaminen esimerkiksi julkiseen keskusteluun ja mediasisältöön vaikuttamiseen. Nämä vaikuttamisen areenat menevät osin limittäin, sillä ne ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Esimerkiksi media-areenalla toimiminen vaikuttaa myös viranomaisiin, päättäjiin ja asenteisiin, ja toisaalta media-areena heijastelee osin viranomaisten ja päättäjien näkemyksiä sekä ihmisten asenteita ja niin edelleen.

Mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen voidaan analysoida vain suhteessa toimijan tavoitteisiin (ks. esim. Predelli 2008, 947–948). Tässä tutkielmassa yhteiskunnallinen vaikuttaminen tarkoittaa siten tiivistettynä aspektuaalisen politiikkakäsityksen mukaista vaikuttamista omien tavoitteiden edistämiseksi institutionaalisisella, sosiaalisella ja media-kentällä.

Maahanmuuttajakattojärjestöjen tavoitteena on yhteiskunnallinen vaikuttaminen, sillä ne pyrkivät edistämään jäsenjärjestöjen ja vähemmistön etua. Tämä tarkoittaa muun muassa jäsenjärjestöjen kouluttamista, maahanmuuttajien kotoutumisen ja aseman edistämistä sekä asenteisiin vaikuttamista suvaitsevaisuuden lisäämiseksi ja rasismien poistamiseksi niin maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten kuin eri maahanmuuttajaryhmien välillä. Tavoitteena on maahanmuuttajien poliittinen, sosiaalinen ja taloudellinen integraatio, niin että maahanmuuttajat olisivat hyvin mukana kaikissa yhteiskunnan toiminnoissa. Järjestöjen tavoitteena on toimia monikulttuurijärjestöjen edustajana vaikuttaen päätöksenteossa, politiikassa ja yleensäkin yhteiskunnassa. Ne toimivat kaksisuuntaisena tiedonvälittäjänä maahanmuuttajayhteisöjen ja muun yhteiskunnan välillä. Usein maahanmuuttajakattojärjestöjen tavoitteena onkin maahanmuuttajien integroituminen yhteiskuntaan (ks. myös Caselli 2010, 68), rasismien ja syrjinnänvastainen työ sekä vaikuttaminen jäsenille tärkeisiin julkisiin kysymyksiin (Predelli 2008, 949). Järjestöjen yhteneväisissä tavoitteissa heijastunevat myös rahoittajien vaatimukset ja ehdot rahoituksen saamiseksi. Koska maahanmuuttajakattojärjestöjen tavoitteena on jäsenistön ja maahanmuuttajien

edunvalvonta, niiden yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien tutkiminen on aiheellista.

2.2. Maahanmuuttajajärjestökenttä Suomessa

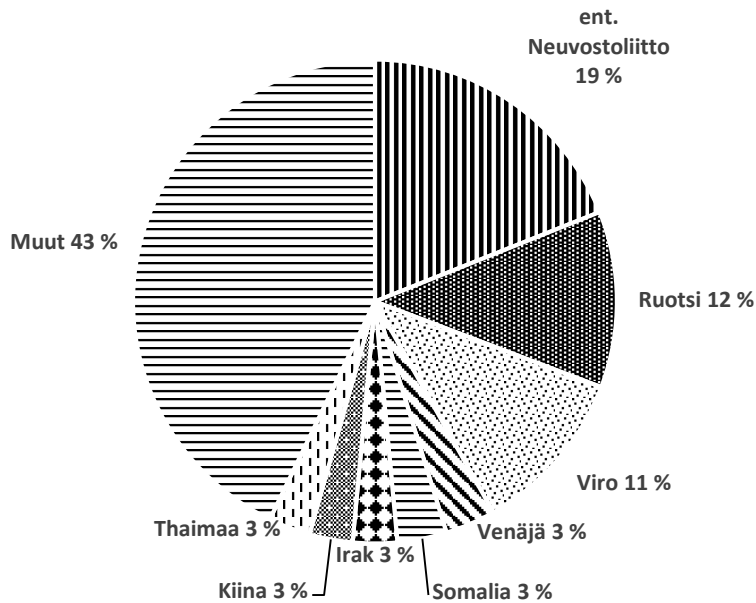
Maahanmuuttoa voidaan tarkastella ja tilastoida oman ja vanhempien syntymämaan, kansalaisuuden sekä kielen mukaan (Tilastokeskus 2012a, 3). Koska edellä tekemäni maahanmuuttajan ja maahanmuuttajataustaisen määritelmä perustuu omaan ja vanhempien syntymämaahan, tarkastelen tässä maahanmuuttajia syntymämaan perusteella sukupolvittain (taulukko 1). Vuoden 2011 lopussa ulkomailla oli syntynyt 4,9 % Suomen väestöstä eli 266 148 henkilöä (emt., 20). Vuonna 1990 Suomessa asui ainoastaan 64 922 ulkomailla syntynyttä henkilöä, mikä vastasi 1,3 % koko väestöstä (emt., 20). Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien määrä on siis nelinkertaistunut kahden viimeisen vuosikymmenen aikana.

TAULUKKO 1. Maahanmuuttajataustaiset henkilöt Suomessa sukupolvittain.

Sukupolvi	henkilöä / % väkiluvusta	1990	2011
1. sukupolvi	henkilöä	64 922	266 148
	%	1,3	4,9
2. sukupolvi	henkilöä	5 081	38 345
	%	0,1	0,7
2,5. sukupolvi	henkilöä	26 515	104 537
	%	0,5	1,9
Maahanmuuttaja- taustaiset yht.	henkilöä	96 518	409 030
	%	1,9	7,6

Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajista Neuvostoliitossa syntyneiden ryhmä oli vuonna 2011 suurin 50 485 henkilöllä ja toiseksi suurin Ruotsissa syntyneiden ryhmä vastaavasti 31 373 henkilöllä. Kolmanneksi eniten vuonna 2011 Suomessa asui Virossa syntyneitä ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia, joita oli 29 545. Entisessä Neuvostoliitossa syntyneiden osuus ulkomailla syntyneistä oli tällöin 19 %, Ruotsissa syntyneiden 11,8 % ja Virossa syntyneiden 11,1 %. Seuraavaksi tulevat Venäjällä,

Somaliassa, Irakissa, Kiinassa ja Thaimaassa syntyneet tässä nimenomaisessa järjestyksessä siten, että kuhunkin kuuluu noin 3 % ulkomailla syntyneistä eli noin 7 000 – 9 000 henkilöä. (Tilastokeskus 2012a, 20–21).

KUVIO 1. Ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajat syntymämaittain.

Toisen sukupolven maahanmuuttajien määrä on kasvanut vielä ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajien määrää nopeammin. Määrä on seitsenkertaistunut viimeisen kahden vuosikymmenen kuluessa, sillä vuonna 1990 Suomessa asui 5 081 toisen sukupolven maahanmuuttajaa, kun vuonna 2011 määrä oli 38 345 henkilöä. 2,5 sukupolven maahanmuuttajien määrä puolestaan on nelinkertaistunut, kun heitä vuonna 1990 oli 26 516 vuoden 2011 määrän ollessa 104 537. Yhteensä näitä Suomessa syntyneitä, mutta vanhempiensa synnyinmaan perusteella maahanmuuttajataustaiseksi luokiteltavia ihmisiä asui Suomessa vuonna 2011 yli 140 000, joista alle 30-vuotiaita oli valtaosa eli 86 %. (Tilastokeskus 2012a, 23.)

Kun nämä ensimmäisen, toisen ja 2,5 sukupolven maahanmuuttajat lasketaan yhteen, saadaan jonkinlainen arvio maahanmuuttajataustaisten määrästä. Tällä perusteella maahanmuuttajataustaisia ihmisiä asui Suomessa vuonna 2011 reilu 400 000 henkilöä, mikä vastaa vajaata 8 % koko Suomen silloisesta Tilastokeskuksen (2012b, 1) mukaisesta väkiluvusta.

Maahanmuuttajaväestö ei ole maantieteellisesti jakautunut tasaisesti, vaan joillakin alueilla maahanmuuttajien osuus väestöstä on huomattavasti suurempi kuin edellä mainitut koko maan väkilukuun suhteutetut osuudet kertovat. Iso osa maahanmuuttajaväestöstä on keskittynyt pääkaupunkiseudulle. Kuitenkin suurin ulkomailla syntyneiden osuus maakunnan väestöstä on 13,5 % osuudella Ahvenanmaalla, jossa valtaosa muuttaneista on Ruotsissa syntyneitä. Maahanmuuttajataustaisia on paikoitellen paljon Pohjanmaan maakunnassa ja venäläistaustaisia paljon Itä-Suomessa, erityisesti Lappeenrannan seudulla. Muuten suurimmassa osassa maata maahanmuuttajia on verrattain vähän. (Martikainen, Saari ja Korkiasaari 2013, 40; ks. myös Sjöblom-Immala 2011, 50–56; Tilastokeskus 2012a, 41.)

Uudenmaan maakunnassa ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajia vuonna 2010 oli 121 400 henkilöä, mikä tarkoittaa 48,9 % kaikista ulkomailla syntyneistä ja 7,9 % maakunnan väestöstä (Martikainen, Saari ja Korkiasaari 2013, 40; ks. myös Sjöblom-Immala 2011, 50–56; Tilastokeskus 2012a, 41). Ensimmäisen polven maahanmuuttajien osuus Uudellamaalla on siis yli puolitoistakertainen verrattuna osuuteen koko Suomen väkiluvusta. Suuntaa tulevasta maahanmuuttajataustaisten merkittävästä kasvusta erityisesti pääkaupunkiseudulla antaa Helsingin kaupungin tietokeskuksen (2013; 5, 19) raportti, jonka mukaan vieraskielisten osuus kasvaa pääkaupunkiseudulla ja kehyskunnissa vuoteen 2030 mennessä 18 prosenttiin eli vajaan 300 000 henkilöön – pääkaupunkiseudulla jopa 20–23 prosenttiin – kun osuus vuoden 2012 alussa kehyskunnissa ja pääkaupunkiseudulla oli 9,3 % eli 127 000 henkilöä. Tulee kuitenkin muistaa, ettei tämä vielääkään vastaa muiden pohjoismaisten pääkaupunkien tasoa, sillä ulkomaalaistaustaisten osuus esimerkiksi Tukholman läänissä on jo nyt 27 % (emt., 7). Vaikka tässä tutkielmassa maahanmuuttajia ei määritellä kielen perusteella, tämä antaa suuntaa maahanmuuttajien osuuden kasvusta tulevaisuudessa erityisesti pääkaupunkiseudulla ja kehyskunnissa.

Maahanmuuttajat ovat perustaneet Suomessa yli 700 yhdistystä 1980-luvun lopusta vuoteen 2010 mennessä, kun mukaan lasketaan niin rekisteröidyt kuin rekisteröimättömät yhdistykset (Pyykkönen ja Martikainen 2013, 285–286; Pyykkönen 2007a, 72; Pyykkönen 2005, 108; Pyykkönen 2003, 90; ks. myös Saksela 2003, 250). Selitykseksi maahanmuuttajayhdistysten suureen määrään on esitetty muun muassa eri ryhmien sisäisiä ja välisiä eroavaisuuksia sekä keskeisten toimijoiden välisiä ristiriitoja, jolloin hanakasti perustetaan uusia yhdistyksiä (Pyykkönen 2007a, 73–74). Arviolta puolet kaikista maahanmuuttajayhdistyksistä toimii pääkaupunkiseudulla (Saksela 2003, 252). Kun otetaan

huomioon maahanmuuttajataustaisten keskittyminen pääkaupunkiseudulle ja Uudellemaalle, tämä on ymmärrettävää (Pyykkönen 2007a, 73; Pyykkönen ja Martikainen 2013, 286; Saksela-Bergholm 2009, 126). Aktiivisimpia maahanmuuttajaryhmiä yhdistysten perustamisessa ovat olleet muun muassa Baltian maista, Venäjältä, Somaliasta, Iranista, Irakista, Afganistanista, entisen Jugoslavian alueelta ja Vietnamista muuttaneet sekä inkeriläiset paluumuuttajat (Pyykkönen 2007a, 72; Saksela 2003, 252). Jossain määrin tämä aktiivisuus heijastelee Suomessa asuvien maahanmuuttajaryhmien määrää.

Kuitenkin pakolaisina maahan tulleiden perustamien yhdistysten määrä korostuu, sillä suurin osa yhdistyksistä on tästä syystä maahan muuttaneiden perustamia, vaikka heidän osuutensa kaikista ulkomaalaissyntyisistä maahanmuuttajista on vain vajaa 20 %. Yksi keskeinen yhdistystoiminnan aktiivisuuteen vaikuttava tekijä onkin muuttajastatus eli muuttaako ihminen Suomeen pakolaisena, paluumuuttajana vai esimerkiksi työn tai avioliiton perusteella. Pakolaisten aktiivisuutta yhdistysten perustamisessa on selitetty toisaalta heidän suomalaissyntyisistä poikkeavan kulttuurin ja ulkonäön perusteella, mistä johtuvaa vierauden ja toiseuden tunnetta lievitetään yhteisökeskeisellä yhdistystoiminnalla. Toisaalta yhdistystoimijat itse usein selittävät pakolaisten olleen yhteiskunnallisesti aktiivisia jo lähtömaassa, jolloin yhdistystoiminta on heille siltä osin luonnollista. (Pyykkönen 2007a, 72–73.)

Maahanmuuttajakattojärjestöjä on perustettu 2000-luvun taitteesta lähtien (ks. esim. Pyykkönen 2007a, 108;), ja reilun kymmenen vuoden aikana niiden määrä on lisääntynyt (Pyykkönen ja Martikainen 2013, 288). Pyrkinessäni selvittämään Suomessa toimivien maahanmuuttajakattojärjestöjen tarkkaa määrää ja toiminnan luonnetta huomasin valtakunnallisesti maahanmuuttajakattojärjestöjä käsittelevän tutkimuksen puutteen. Väitöskirjassaan Pyykkönen (2007a, 108) sivuaa Tampereella ja Jyväskylässä toimineita neljää ja vastaavasti väitöskirjassaan Saksela-Bergholm (2009, 137) pääkaupunkiseudulla toimineita kolmea maahanmuuttajakattojärjestöjä, mutta valtakunnallista selvitystä tai tutkimusta niistä ei ole tehty. Lisäksi monia maahanmuuttajakattojärjestöjä on perustettu vasta Pyykkösen (2007a, 59) ja Saksela-Bergholmin (2009, 137) tutkimusaineiston keräämisen jälkeen, joten siltäkään osin ajantasaista tietoa ei ole. Virallisen tutkimustiedon puutteen vuoksi tukeudun Järjestöhautomon (2013) sisäiseen käyttöön tarkoitettuun järjestökartoitukseen, kun tarkastelen maahanmuuttajakattojärjestöjen määrää ja toimintaa.

Järjestöhautomon (2013) kartoituksen perusteella Suomessa toimii arviolta toistakymmentä maahanmuuttajakattojärjestöä. Esimerkiksi vuosittaiseen maahanmuuttajakattojärjestöjen verkostoitumispäivään oli vuonna 2012 kutsuttu parikymmentä järjestöä (Järjestöhautomo 2012). Kaikki nämä eivät kuitenkaan täydellisesti täytä aiemmin tekemääni tässä tutkielmassa sovellettavaa määritelmää maahanmuuttajakattojärjestöstä, sillä osalla on yhdistysten lisäksi henkilöjäseniä eikä minulla ole maahanmuuttajayhdistysten osuudesta tietoa. Osa näistä järjestöistä lieneekin lähempänä monikulttuurijärjestöä. Arvioni mukaan Suomessa on kuitenkin noin viitisentoista järjestöä, jotka ainakin teoriassa pääasiallisesti täyttävät tässä tutkielmassa määritellyt maahanmuuttajakattojärjestön kriteerit.

Selkeästi suurin osa näistä maahanmuuttajakattojärjestöistä on monietnisiä. Suomessa toimivat monietniset kattojärjestöt kokoavat yhteen tietyllä maantieteellisellä alueella toimivat maahanmuuttaja- ja monikulttuurijärjestöt, tai ne ovat erikoistuneet tiettyyn toimintaan, kuten liikunnan, islamin uskon, naisten tai nuorten aseman parantamiseen. Yksietniset kattojärjestöt sekä muut kuin alueelliset monietniset kattojärjestöt ovat ainakin periaatteellisesti valtakunnallisia kattojärjestöjä. Koska kuitenkin suurin osa maahanmuuttajayhdistyksistä toimii pääkaupunkiseudulla, on oletettavaa, että myös näiden kattojärjestöjen toiminta on pääkaupunkikeskeistä tai ainakin suuriin kasvukeskuksiin painottuvaa. Alueellisia monietnisiä kattojärjestöjä toimii suuremmissa kaupungeissa. Valitettavasti tämän pro gradu -tutkielman puitteissa ei ole mahdollista selvittää tämän tarkemmin ja laajemmin maahanmuuttajakattojärjestöjen määrää ja toimintaa. Kaikki Suomessa toimivat maahanmuuttajakattojärjestöt selvittäväälle tutkimukselle olisi kuitenkin kiistämättä tarvetta.

2.3. Tutkielma osana maahanmuuton ja etnisten suhteiden tutkimusta

Maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien tutkiminen kuuluu osaksi maahanmuuton ja etnisten suhteiden tutkimusta. Maahanmuuttajien integraation tutkimuksessa huomiota on kiinnitetty muun muassa maahanmuuttajien poliittiseen integraatioon, josta maahanmuuttajajärjestöjen toiminta on yksi esimerkki, kun poliittinen integraatio ymmärretään laajassa merkityksessä käsittäen myös maahanmuuttajajärjestöjen yhteiskunnallisen vaikuttamisen (ks. myös Saksela Bergholm 2009, 12). Maahanmuuttajien poliittisen aktiivisuuden tutkimuksissa suosituksi teoriaksi on

osoittautunut tässäkin tutkielmassa sovellettava poliittinen mahdollisuusrakenne, joka tarkoittaa yhteiskunnallisten rakenteiden toiminnalle luomia rajoitteita ja mahdollisuuksia. Tutkielmani teoreettinen viitekehys pohjautuu yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa kehitettyihin teorioihin, joten siltä osin tutkielma linkittyy myös siihen tutkimuskenttään.

Maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa on lähestytty muun muassa järjestöjen typologisoinnin, hallinnan ja integraation (Pyykkönen 2007a), edustavuuden (Caselli 2010, Gleeson ja Bloemraad 2013) sekä historiallisen ja globaalin kehityksen (Moya 2005) näkökulmasta. Lisäksi yhteiskunnallisen osallistumisen puitteissa on tutkittu esimerkiksi lähtömaan (Vermeulen 2005, Escobar 2010, Voicu ja Rusu 2012), etnisperustaisen järjestäytymisen (Strömblad ja Adman 2010), sosiaalisen pääoman (Fennema ja Tillie 1999, Tillie 2004), muiden organisaatioiden ja instituutioiden (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008a) sekä verkostojen (Pilati 2012; Pirkkalainen, Mezzetti ja Guglielmo 2013) vaikutuksia maahanmuuttajajärjestöjen yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen. Tutkimuksissa on todettu myös maahanmuuttajayhteisön ominaisuuksien (Bousetta 2000, Hooghe 2005, Schrover ja Vermeulen 2005, Vermeulen 2005) ja resurssien (Saksela-Bergholm 2009, Scaramuzzino 2012) olevan merkittäviä osallistumisen kannalta.

Myös poliittisten mahdollisuusrakenteiden vaikutuksia maahanmuuttajien ja maahanmuuttajajärjestöjen yhteiskunnalliseen osallistumiseen on tutkittu laajasti (ks. esim. Ireland 1994; Statham 1999; Bousetta 2000; Koopmans 2004a; Odmalm 2004; Hooghe 2005; Koopmans ym. 2005; Schrover ja Vermeulen 2005; Vermeulen 2005; Aytar 2007; Mezzetti 2008; Predelli 2008; Saksela-Bergholm 2009; Morales ja Giugni 2011; Scaramuzzino 2012; Pirkkalainen, Mezzetti ja Guglielmo 2013; Pirkkalainen 2013). Mahdollisuusrakenteina on tulkittu esimerkiksi erilaisia integraatio- ja kansalaisuusregiimejä, joiden on todettu vaikuttavan yhteiskunnalliseen osallistumiseen (Koopmans 2004a, Koopmans ym. 2005). On myös kritisoitu liiallista (institutionaalisten) mahdollisuusrakenteiden painottamista sen sijaan, että kiinnitettäisiin huomiota maahanmuuttajayhteisön sisäisen erilaisuuden vaikutuksiin (Bousetta 2000). Monissa tutkimuksissa onkin huomioitu rinnakkain poliittisen mahdollisuusrakenteen kanssa myös sisäiset tekijät, kuten maahanmuuttajayhteisön ominaisuudet ja resurssit (Bousetta 2000, Hooghe 2005, Schrover ja Vermeulen 2005, Vermeulen 2005, Saksela-Bergholm 2009, Scaramuzzino 2012), lähtömaan vaikutukset (Vermeulen 2005) tai sosiaalinen pääoma ja verkostot (Pirkkalainen, Mezzetti ja Guglielmo 2013).

Poliittista mahdollisuusrakennetta on sovellettu sekä valtiotasolla (Ireland 1994; Koopmans 2004a; Aytar 2007; Scaramuzzino 2012; Pirkkalainen, Mezzetti ja Guglielmo 2013) että paikallisesti (Koopmans 2004a, Caponio 2005, Vermeulen 2005, Mezzetti 2008). Se on ollut suosittu vertailututkimuksissa valtioiden tai kaupunkien (Ireland 1994; Koopmans 2004a; Caponio 2005; Scaramuzzino 2012; Pirkkalainen, Mezzetti ja Guglielmo 2013) tai saman alueen maahanmuuttajayhdistysten välillä (Statham 1999, Vermeulen 2005, Mezzetti 2008), mutta se on soveltunut myös muihin kuin vertailututkimuksiin (esim. Aytar 2007). Maahanmuuttajajärjestöjen yhteiskunnallisen osallistumisen tutkimuksissa poliittisen mahdollisuusrakenteen näkökulmasta on käytetty aineistoina esimerkiksi mediamateriaaleja (Statham 1999, Koopmans 2004a, Koopmans ym. 2005), lomakekyselyjä (Predelli 2008) sekä havainnoinnin, haastattelujen, kyselyjen ja valmiiden tekstidokumenttien erilaisia yhdistelmiä (Aytar 2007, Mezzetti 2008; Saksela-Bergholm 2009; Scaramuzzino 2012; Pirkkalainen, Mezzetti ja Guglielmo 2013; Pirkkalainen 2013).

Yleisesti kattojärjestöjä on tutkittu esimerkiksi organisatorisista lähtökohdista käsin (Young 2001). Maahanmuuttajakattojärjestöjä on tutkittu osana maahanmuuttajajärjestöjä käsitteleviä tutkimuksia (Odmalm 2004, Aytar 2007; Pyykkönen 2007a, Saksela-Bergholm 2009, Scaramuzzino 2012), mutta täysin niihin keskittyvää tutkimusta ei ole julkaistu.

Suomessa toimivia maahanmuuttajajärjestöjä on tutkittu neljässä väitöskirjassa (Wahlbeck 1997, Pyykkönen 2007a, Saksela-Bergholm 2009, Pirkkalainen 2013). Östen Wahlbeck (1997) on tutkinut Suomen ja Englannin kurdipakolaisten yhteisöä diasporan näkökulmasta ja analysoinut siihen liittyen myös yhdistysten ja muiden verkostojen merkitystä. Miikka Pyykkönen (2007a) on väitöskirjassaan muodostanut tässäkin tutkielmassa sovellettavan typologian, jossa maahanmuuttajajärjestöt on jaettu yhdeksään kategoriaan. Luomaansa typologiaan pohjautuen hän analysoi, miten eri kategorioihin kuuluvat maahanmuuttajajärjestöt ja hallinnon edustajat ymmärtävät integraation, etnisyyden ja kansalaisuuden, jotka ovat kiinteästi maahanmuuttoon liittyviä teemoja. Tämän tutkielman kannalta Pyykkösen (2007a, 120–121) yhden keskeisimmän tutkimustuloksen mukaan maahanmuuttajajärjestöt ovat hallinnan näkökulmasta julkiselle hallinnolle merkittävä kumppani, sillä ne voidaan valjastaa mukaan hallinnon kotouttamistyöhön.

Päivi Pirkkalainen (2013) soveltaa väitöskirjassaan kenttien teoriaa tutkiessaan Suomen somaliyhdistysten toimintamahdollisuuksia Suomessa ja Somaliassa. Pirkkalaisen tulosten mukaan Suomen konteksti on yhdistyksille suotuisa siltä osin, että Suomessa

yhdistystoiminta on maan tapa, ja integraatio ja kehitysyhteistyöpolitiikat tarjoavat yhdistyksille mahdollisuuksia avustusten ja kumppanuuksien muodossa. Somalidiasporaa koskevat diskurssit puolestaan vaihtelevat vaarallisesta ”toisesta” positiivisempiin näkemyksiin kehitysyhteistyön toteuttamisesta, ja nämä diskurssit vaikuttavat järjestöjen toimintaan. (Pirkkalainen 2013, 79–89.)

Sanna Saksela-Bergholmin (2009) väitöskirjan tutkimusasetelma on lähellä omaani. Hän on tutkinut, minkälaiset mahdollisuudet maahanmuuttajajärjestöillä on osallistua ja ajaa intressejään paikallisessa ja valtakunnallisessa päätöksenteossa sekä minkälainen rooli maahanmuuttajajärjestöillä on maahanmuuttajien integroitumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Myös teoreettinen näkökulma vastaa omaani, sillä Saksela-Bergholm lähestyy aihetta institutionaalisen kanavoitumisen (*institutional channelling*) ja etnisen resurssien mobilisaation näkökulmista (ks. Saksela-Bergholm 2009, 66–87), jotka ovat hyvin lähellä tässä tutkielmassa soveltamiani teorioita.

Saksela-Bergholmin tutkimustulosten mukaan viranomaiset suhtautuvat maahanmuuttajajärjestöihin positiivisesti. Järjestöjä pidetään välittäjinä maahanmuuttajayhteisön ja suomalaisen yhteiskunnan välillä. Viranomaiset saavat maahanmuuttajayhdistyksiltä myös arvokasta tietoa maahanmuuttajien tarpeista. Ongelmana maahanmuuttajayhdistysten näkökulmasta on, että niiden osaamista ja asiantuntijuuttaan ei aina arvosteta. Lisäksi tieto ei aina kulje viranomaisten ja maahanmuuttajayhdistysten välillä. Maahanmuuttajajärjestöt osallistuvat neuvottelukuntin ja integraatiotoimien suunnitteluun, mutta eivät niinkään suoranaiseen päätöksentekoon. Saksela-Bergholmin mukaan maahanmuuttajajärjestöt ajavat yhteisönsä intressejä Suomessa vielä vähäisesti muihin Länsi-Euroopan maihin verrattuna. (Saksela-Bergholm 2009; 275–278, 285.) Saksela-Bergholmin aineiston keräämisen aikaan Etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO) jäsenet valittiin vielä kieliperustaisesti yhdistysperustaisuuden sijaan, joten joiltakin osin tulokset ETNOssa vaikuttamisesta (ks. Saksela-Bergholm 2009, 278) ovat vanhentuneet.

Saksela-Bergholmin (2009) – kuten myös Pyykkösen (2007a) – tutkimuskohteena ovat kuitenkin kaikki maahanmuuttajajärjestöt tietyllä maantieteellisellä alueella. Näistä tutkimuksista poiketen olen rajannut tutkimuskohteekseni Suomessa toimivat maahanmuuttajien koalitioryhdistykset. Kuten jo todettua, Pyykkösen väitöskirjassa on muiden maahanmuuttajayhdistysten mukana neljä koalitioryhdistystä ja Saksela-Bergholmin

väitöskirjassa kolme, mutta maahanmuuttajien koalitiyhdistyksiin ja niiden yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin keskittyvää tutkimusta ei ole aiemmin Suomessa julkaistu. Lisäksi maahanmuuttajakattojärjestöjen määrä on lisääntynyt niiden reilun kymmenen vuoden olemassaolon aikana (Pyykkönen ja Martikainen 2013, 288; Saksela-Bergholm 2009, 137; Pyykkönen 2007a, 108). Näistä syistä asettamani tutkimustehtävä, maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien tutkiminen, on sekä ajankohtainen että tarpeellinen.

3. TOOREETTINEN VIITEKEHYS

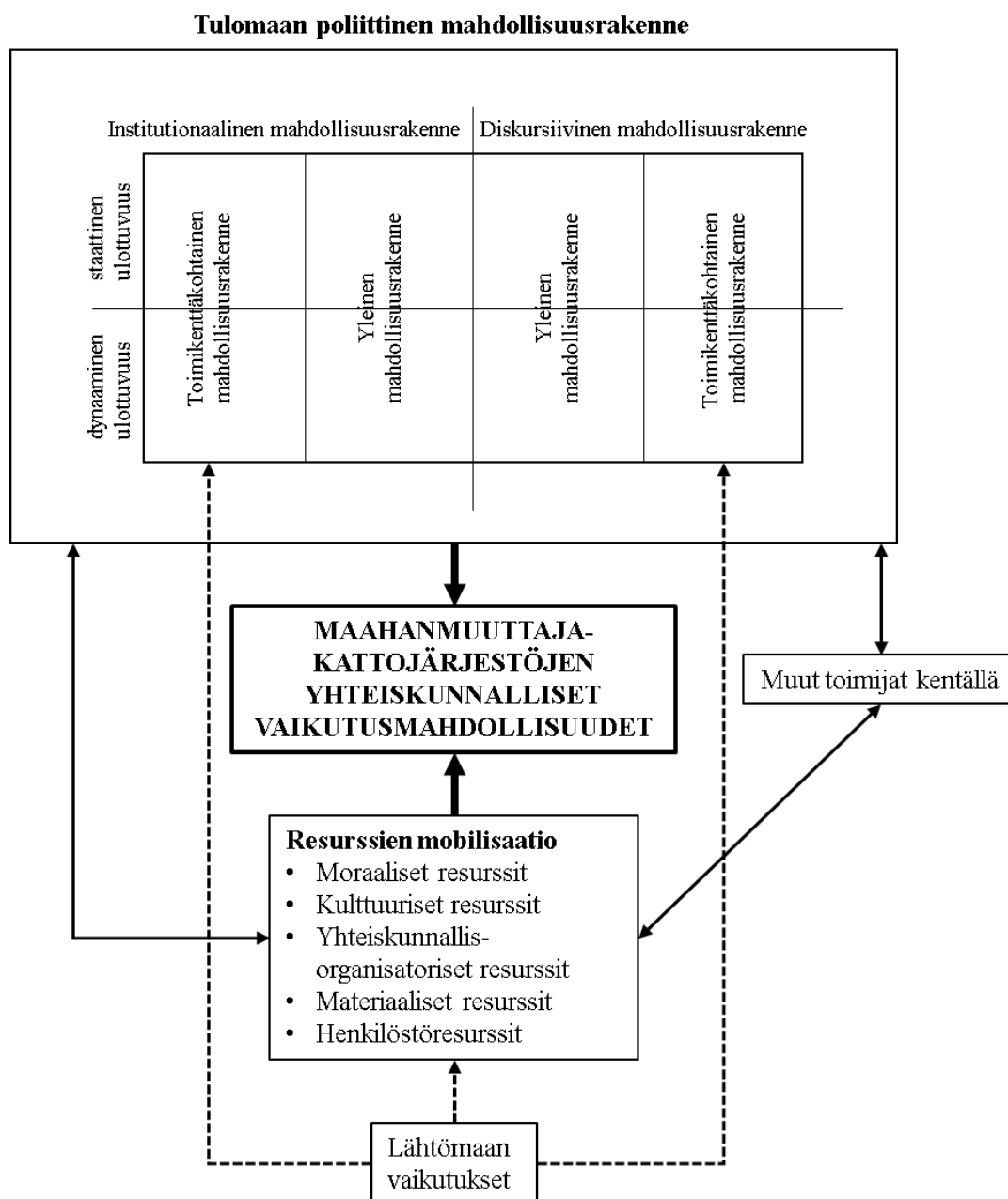
3.1. Yleiskatsaus teoreettiseen viitekehukseen

Tutkielmani teoreettinen viitekehys nojaa yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimukseen, jossa poliittinen mahdollisuusrakenne, mobilisoivat rakenteet ja kehystäminen (*framing*) ovat olleet hallitsevia teoreettisia näkökulmia. Haasteena näistä vain yhden näkökulman soveltamisessa on saavuttaa täysi ymmärrys tutkimuskohteen monimutkaisesta dynamiikasta, minkä lisäksi eri näkökulmien välinen raja on häilyvä. Tämän vuoksi yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa tulisi pyrkiä löytämään synteesi näiden teoreettisten näkökulmien välille. (McAdam ym. 1996, 2, 7; Armstrong ja Bernstein 2008.)

Otankin kaikki kolme teoriaa jossain määrin huomioon, vaikka niiden painoarvo tutkielmassani vaihtelee. Pääpaino on poliittisen mahdollisuusrakenteen teoriassa, joka kiinnittää huomionsa toimijan ulkopuolisiin rakenteisiin, jotka rajoittavat ja mahdollistavat toimintaa. Ulkopuolisten rakenteiden lisäksi toimijan mahdollisuudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen riippuvat kuitenkin myös toimijasta itsestään. Tämän vuoksi sisällytän teoreettiseen viitekehukseen myös resurssien mobilisaation teorian, jolloin on mahdollista kiinnittää huomiota toimijalähtöisiin tekijöihin. Näin voidaan analysoida sekä organisaation että yhteiskunnan rakenteita, joiden yhteisvaikutuksesta toimijan mahdollisuudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen muodostuvat. Näihin kahteen teoriaan painottuva ja tässä luvussa tarkemmin käsiteltävä tutkielman teoreettinen viitekehys on esitetty seuraavalla sivulla kuviossa 2.

Lisäksi kehystämisen ja tulkinnan näkökulma on osa tutkielmani teoreettista viitekehystä siinä mielessä, että ulkoisia ja sisäisiä rakenteita ei nähdä objektiivisena totuutena vaan oleellista on, miten toimija ne näkee ja tulkitsee. Tulkinnan ja kehystämisen kollektiivinen prosessi toimii mahdollisuuden ja toiminnan välissä (McAdam ym. 1996, 2). Mahdollisuudesta tulee mahdollisuus vasta, kun se on yhteisesti sellaiseksi määritelty ja toimijalla on resurssit hyödyntää tuo mahdollisuus käytännössä (emt., 8). Tähän kiteytyy poliittisen mahdollisuusrakenteen, resurssien sekä kehystämisen vuorovaikutuksellinen suhde ja tutkielmani teoreettinen lähtökohta.

Näin ollen tutkielmani linkittyy konstruktivistisen strukturalismin teoriaperinteeseen (ks. McAdam 2004, 205–206). Päähuomio analyysissä on yhteiskunnan ja organisaation rakenteissa, mutta rakenteet riippuvat siitä, miten toimija ne konstruoi. Tämä soveltamani lähestymistapa on jäänyt poliittisen mahdollisuusrakenteen tutkimuksessa strukturalistisen determinismin varjoon, jossa rakenteet nähdään objektiivisena todellisuutena ja toiminta tästä johtuvana kausaliiteettina. (McAdam 2004, 205–206.) Tutkielmani metateoreettinen viitekehys on siten sosiaalinen konstruktionismi, jonka mukaan objektiivista todellisuutta ei ole olemassa, vaan se rakentuu eli konstruoituu sosiaalisesti eri merkityksenantojen kuten puheiden ja tulkintojen välityksellä (ks. esim. Burr 1995, 2–4).

KUVIO 2. Tutkielman teoreettinen viitekehys.

3.2. Poliittisen mahdollisuusrakenteen kritiikki

Käyn ensin tässä alaluvussa läpi poliittisen mahdollisuusrakenteen teorian lähtökohtia selvittämällä, miten sitä on alun perin määritelty yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa, ja minkälaista kritiikkiä se on saanut osakseen. Teoriaa on kritisoitu monesta eri näkökulmasta, ja erityisen haastavaa sen soveltaminen sellaisenaan on maahanmuuttajajärjestöjen tutkimukseen. Kritiikki on oleellista tutkielmani teoreettisen viitekehyksen kannalta, sillä tässä tutkielmassa soveltamani poliittisen mahdollisuusrakenteen teoria pohjautuu tähän kritiikkiin.

Poliittinen mahdollisuusrakenne on alun perin kehitetty yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa, josta sitä on sovellettu myös etnisten suhteiden ja maahanmuuton tutkimukseen. Osittain teoria pohjautuu laajalti vaikutusvaltaiseen uusinstitutionalistiseen teoriaperinteeseen, jossa instituutioiden nähdään vaikuttavan poliittisten toimijoiden strategioihin ja onnistumismahdollisuuksiin. Maahanmuuton ja etnisten suhteiden tutkijatkin ovat omaksuneet tämän uusinstitutionaalisen näkökulman ja soveltaneet tutkimuksiinsa poliittista mahdollisuusrakennetta, joka välttelee luokkaan, rotuun tai etnisyyteen perustuvilla näkökulmilla tyypillistä sosioekonomista tai kulttuurista determinismia. Maahanmuuton ja etnisten suhteiden tutkimuksessa poliittista mahdollisuusrakennetta puoltavat muun muassa tutkimustulokset, joiden mukaan eri maissa asuvien samaan etniseen ryhmään kuuluvien maahanmuuttajien poliittisessa toiminnassa on huomattavia eroavaisuuksia. (Koopmans ja Statham 2000, 29–30.)

Sidney Tarrown mukaan ensimmäisenä ajatuksen poliittisesta mahdollisuusrakenteesta esitti Michael Lipsky vuonna 1968, ja monet tutkijat kehittivät sitä edelleen 1970- ja 80-lukujen kuluessa muodostaen oman näkemyksenä poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavista tekijöistä. Vaikka nämä näkemykset vaihtelevat, Tarrow esitti vuonna 1988, että useimmissa poliittisen mahdollisuusrakenteen tekijöissä esiintyvät seuraavat viisi tekijää: liittolaisten ja tukijoiden olemassaolo tai puuttuminen, poliittisten ryhmittymien vakaus tai epävakaus, valtiomuodon avoimuuden tai sulkeutuneisuuden taso, eliitin hajaantuneisuus tai sen suvaitsevaisuus protestia kohtaan sekä viidentenä hallinnon kyky tehdä poliittisia päätöksiä. (Tarrow 1988, 429.) Myöhemmin vuonna 2007 Tarrow määritteli yhdessä Charles Tillyn kanssa poliittisen mahdollisuusrakenteen suurin piirtein samoin lisäten siihen muutokset edellä mainituissa tekijöissä (Tilly ja Tarrow 2007, 57).

Osa tutkijoista näkee poliittisen mahdollisuusrakenteen tarkoituksena tällaisten muuttumattomien ja universaalien määritelmien luomisen, minkä toiset taas kiistävät mahdottomana (Koopmans 1999, 94). Poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavista tekijöistä onkin esitetty hyvin erilaisia näkemyksiä (Hooghe 2005, 978; Koopmans 1999, 94), eikä tutkijoiden keskuudessa ole yksimielisyyttä mahdollisuusrakenteen kannalta oleellisista tekijöistä (Meyer ja Minkoff 2004, 1460; Meyer 2004, 125). Tämäkään ei tosin ole tyydyttänyt teoriaa universalismista kritisoivia, vaan tällöin sitä on syytetty liiallisesta venymisestä tilanteen mukaan (Koopmans 1999, 94). Poliittisen mahdollisuusrakenteen lukuisat erilaiset määritelmät ovat herättäneet keskustelua siitä, pitäisikö poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen edes suhtautua yhtenä analyttisenä työkaluna (Bousetta 2000, 232).

Poliittisen mahdollisuusrakenteen venyminen tilanteen mukaan on kuitenkin välttämätöntä, sillä tutkimukset käsittelevät eri tasoilla ja toimintakentillä tapahtuvaa poliittista toimintaa. Esimerkiksi edellä mainittujen Tarrow (1988) sekä Tillyn ja Tarrow (2007) teorioiden mukainen näkemys poliittisesta mahdollisuusrakenteesta ei soveltuisi tutkielmani teoreettiseen viitekehykseen, sillä se on liian staattinen ja kapea-alainen. Tutkielmani kannalta ongelmallista on, että näin määriteltynä poliittinen mahdollisuusrakenne olisi samassa yhteiskunnassa toimiville kansalaistoimijoille suurin piirtein samanlainen, vaikka todellisuudessa samassa yhteiskunnassa samaan aikaan toiset menestyvät ja toiset eivät.

Staattinen ja kapea-alainen yleisiin ja pysyviin hallintojärjestelmän ominaisuuksiin huomionsa kiinnittävä poliittinen mahdollisuusrakenne sopii paremmin selitysmalliksi valtioiden välisiin vertailututkimuksiin tai yhteiskunnallisten liikkeiden ja vallankumouksien tutkimuksiin, mihin se on alun perin kehitettykin. Yhteiskunnalliset liikkeet ja vallankumoukset sekä niiden vaikutukset ovat niin radikaaleja, että on syytä tutkia suuria institutionaalisia muutoksia niiden mahdollistajana, mutta yksittäisten kansalaisjärjestöjen toimintamahdollisuuksien analysoimisessa teorian selitysvoima on heikko. Yhteiskunnallisten liikkeiden tavoitteena on perustavanlaatuinen yhteiskunnallinen muutos, mikä ei taas välttämättä ole maahanmuuttajajärjestöjen päätavoite, mikä aiheuttaa alun perin yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimukseen kehitetyn poliittisen mahdollisuusrakenteen soveltamisessa maahanmuuttajajärjestöjen tutkimukseen omat haasteensa (Pirkkalainen 2013, 51).

Tutkimuskohteiden ja poliittisten järjestelmien moninaisuuden vuoksi on mahdotonta löytää universaalia määritelmää poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavista tekijöistä. Mikäli tällainen joka ajassa ja paikassa pätevä universaali määritelmä olisi mahdollinen, sen täytyisi olla niin yleispätevä, että sen empiirinen selitysvoima jäisi hyvin pieneksi. Eri konteksteissa erilaiset rakenteelliset tekijät ovat toiminnan kannalta oleellisia ja vaikuttavia. Esimerkiksi rauhanliikkeelle valtion asema kansainvälisten suhteiden systeemissä on mahdollisuuksiin vaikuttava rakenteellinen tekijä, mutta paikallishallinnon autonomia vähemmän merkityksellinen. Kun taas analyysin kohteena on kyläyhteisöjen tai asukasyhdistysten toiminta, tilanne on päinvastainen. Universaalien määritelmien tekeminen on mahdotonta, sillä aina löytyy jokin empiirinen tutkimus, jonka mukaan määritelmässä on kyseisen tapauksen kannalta epäoleellisia tekijöitä tai siitä puuttuu oleellisia tekijöitä. (Koopmans 1999, 102.)

Tutkimuskohteena yhteiskunnalliset liikkeet ja maahanmuuttajajärjestöt eroavat toisistaan huomattavasti esimerkiksi järjestäytymisen, tavoitteiden sekä toimintakentän, -tason ja -tapojen suhteen, minkä vuoksi niiden tutkimukseen on sovellettava erilaisia teoreettisia lähestymistapoja. Täten on luonnollista, että poliittisen mahdollisuusrakenteen määritelmää on sovellettu maahanmuuttajajärjestöjen tutkimukseen sopivaksi, ja siten se eroaa yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimuksessa käytetyistä määritelmistä. Yhteistä kaikille poliittisen mahdollisuusrakenteen tulkinnoille kuitenkin on, että toimintakentän nähdään luovan ja rajoittavan poliittisen toiminnan mahdollisuuksia.

3.3. Poliittisen mahdollisuusrakenteen ulottuvuudet

Tässä tutkielmassa sovellettava poliittinen mahdollisuusrakenne perustuu William Gamsonin ja David Meyerin (1996) sekä Ruud Koopmansin ym. (2005) teorioihin, jotka on muodostettu universalismin ja kapea-alaisuuden kritiikin pohjalta. Näin voidaan kääntää vahvuudeksi edellä käsitellyt kritiikki ja haasteet, jotka johtuvat yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimukseen kehitetyn teorian soveltamisesta maahanmuuttajajärjestöjen tutkimukseen. Poliittisella mahdollisuusrakenteella on yleisen, institutionaalisen ja staattisen ulottuvuuden rinnalla toimikenttäkohtainen (*field-specific*), diskursiivinen ja dynaaminen puoli sekä subjektiivinen luonne. Soveltamani ja seuraavaksi esittelemäni lähestymistapa jäsentyy näiden neljän erityispiirteen mukaan.

Ensimmäisenä poliittisen mahdollisuusrakenteen teorian maahanmuuton ja etnisten suhteiden tutkimukseen sovelsi vuonna 1994 Patrick Ireland (Mezzetti 2008, 32), ja hänen määritelmänsä voidaan näin jälkikäteen Koopmansin ym. (2005) teoriasta käsin tulkita kiinnittävän huomionsa maahanmuuttajien toimikenttäkohtaisiin tekijöihin. Ireland (1994, 10) määritteli neljä muuttujaa, jotka vaikuttavat maahanmuuttajien kohtaamaan poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen: maahanmuuttajien laillinen asema, heille kuuluvat sosiaaliset ja poliittiset oikeudet, kansalaisuuslainsäädäntö ja menettelytavat kansalaisoikeuksien antamiseksi sekä koulutus-, asunto-, työ- ja hyvinvointipolitiikat (ja ei-politiikat). Irelandin määritelmä on toiminut monien muiden sovelluksien lähtökohtana (Mezzetti 2008, 32).

Poliittisella mahdollisuusrakenteella on siis toimikenttäkohtainen ulottuvuus. Yksi universaali poliittisen mahdollisuusrakenteen malli ei sovi kaikkiin tilanteisiin toimijasta ja toimintakentästä riippumatta. Kuitenkin myös yleinen mahdollisuusrakenne vaikuttaa maahanmuuttajien yhteiskunnalliseen osallistumiseen, ja siksi poliittinen mahdollisuusrakenne käsittää sekä yleisen että toimikenttäkohtaisen ulottuvuuden. (Koopmans ym. 2005, 18–20.)

Tämä ei silti riitä tavoittamaan kaikkia poliittisen mahdollisuusrakenteen ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen monisyisiä näkökulmia, ja poliittisella mahdollisuusrakenteella onkin institutionaalisen ulottuvuuden lisäksi diskursiivinen puoli (Koopmans ym. 2005, Gamson ja Meyer 1996). Koopmansin ym. (2005) mukaan poliittinen mahdollisuusrakenne muodostuu institutionaalisesta ja diskursiivisesta mahdollisuusrakenteesta, joiden tulkitsen vastaavan Gamsonin ja Meyerin (1996) institutionaalisia eli valtiollisia ja kulttuurisia eli yhteiskunnallisia tekijöitä. Tutkielmassani puhun pääasiassa diskursiivisesta ja institutionaalisesta mahdollisuusrakenteesta, sillä ne vastaavat paremmin tutkielmassani analysoitavia teemoja.

Diskursiiviset elementit huomioonottava teoria on vastaus yksipuoliseen institutionaalisten rakenteiden painottamiseen poliittisen mahdollisuusrakenteen teorioissa (Koopmans ym. 2005, 17–19). Poliittisen mahdollisuusrakenteen heikkoutena on, että useimmat uusinstitutionalistiset tutkimukset keskittyvät poliittisen eliitin rooliin vaikuttamisen paikkojen luomisessa ja jättävät huomiotta julkisen keskustelun ja poliittisen kulttuurin vaikutuksen (Koopmans ja Statham 2000, 30–31). Näistä ensimmäinen viittaa institutionaalisiin ja jälkimmäinen diskursiivisiin mahdollisuusrakenteisiin. Institutionaalinen mahdollisuusrakenne käsittää siis instituutioista peräisin olevat

mahdollisuudet ja rajoitukset, kuten päätöksentekoprosessiin vaikuttamisen paikat ja mahdollisuudet, viranomaisten reaktiot toimijoita kohtaan tai lainsäädännön ja poliittisten ja valtiollisten instituutioiden vaikutukset (Koopmans ym. 2005, 17; Gamson ja Meyer 1996). Esimerkiksi aiemmin käsitelty Tarrow (1988) sekä Tillyn ja Tarrow (2007) määritelmä jättää kokonaan tarkastelematta kulttuuristen tekijöiden merkityksen keskittyen valtiokeskeisesti pelkäämään institutionaalisiin rakenteisiin.

Myös kulttuurilla on rakenteellinen puolensa (Koopmans 1999; 101, 105), mikä ilmenee diskursiivisina mahdollisuusrakenteina. Diskursiiviset mahdollisuusrakenteet määrittävät, millä kollektiivisilla identiteeteillä ja vaatimuksilla on suurin todennäköisyys saada näkyvyyttä joukkotiedotusvälineissä, resonoida eli saada vastakaikua muiden kollektiivisten toimijoiden näkemysten kanssa sekä saavuttaa legitimitetti julkisessa keskustelussa (Koopmans ja Statham 1999, 228; Koopmans 2004b, 373–375; Koopmans ja Olzak 2004; 199, 203–206, 223; ks. myös Koopmans ym. 2005, 19; Kriesi 2004, 72).

Jotta toimijan vaatimukset menestyvät, niiden on saavutettava yhteiskunnassa näkyvyyttä, vastakaikua muissa toimijoissa sekä legitimitettiä. Diskursiiviset rakenteet siis määrittävät, mitkä yhteiskunnallisten liikkeiden vaatimuksista pääsevät esille ja menestyvät julkisuudessa. (Koopmans ja Statham 2000, 37.) Yhteiskunnan diskursiivisia rakenteita määrittävät muun muassa julkinen keskustelu, mediakäytännöt, yhteiskunnassa vallitsevat arvot, käsitykset ja myytit (Gamson ja Meyer 1996). Koska medialla on oleellinen rooli yhteiskunnassa vallitsevien merkitysrakenteiden (emt., 287), julkisen keskustelun ja mielipiteen muodostumisessa, sillä on muiden tekijöiden joukossa merkittävä asema diskursiivisten mahdollisuusrakenteiden luomisessa (della Porta ja Diani 2006, 220; Ferree ym. 2002, 62).

Institutionaalisten ja diskursiivisten mahdollisuusrakenteiden ulottuvuus on tutkielmani kannalta oleellisin ja hallitsevin. Muut ulottuvuudet voidaan nähdä näiden alakategorioina. Tästä syystä jako institutionaalisiin ja diskursiivisiin mahdollisuusrakenteisiin määrittää tulevien sisältöluokien rakennetta resurssien ohella. Institutionaaliset ja diskursiiviset mahdollisuusrakenteet sisältävät siten edellä käsitellyt yleiset ja toimikenttäkohtaiset rakenteet. Maahanmuuttajakattojärjestöjen institutionaalisiin toimikenttäkohtaisiin mahdollisuusrakenteisiin kuuluvat esimerkiksi kotoutumiseen liittyvät lait ja institutionaalisiin yleisiin muun muassa julkisen päätöksenteon prosessit. Diskursiiviseen

mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavista toimikenttäkohtaisista tekijöistä voidaan mainita esimerkiksi maahanmuuttokeskustelu ja yleisistä median riippumattomuus.

Poliittisella mahdollisuusrakenteella on myös staattinen ja dynaaminen ulottuvuus. Siten poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen kuuluvat tekijät voidaan jakaa vakaisiin (*stable*) ja vaihteleviin (*volatile*) tekijöihin. Niin aktivistit kuin näiden toimintatapojen analysoijat ovat usein kiinnostuneita pysyviä ja hitaasti muuttuvia tekijöitä pienemmistä, rajatummissa ja lyhytaikaisemmista poliittisista mahdollisuuksista (ks. myös Bousetta 2000, 232–233). Vaihtelevat tekijät ovat lähellä joidenkin tutkijoiden käyttämää käsitettä *policy window*, joka on nopeasti tarjoutuva, mutta yhtä nopeasti häviäväkin mahdollisuus toimintaan. (Gamson ja Meyer 1996.) Dynaamisen poliittisen mahdollisuusrakenteen avulla on mahdollista ottaa huomioon esimerkiksi maahanmuuttajajärjestöjen kyvyt ja strategiat luoda verkostoja ja löytää yhteistyötahoja (Pirkkalainen, Mezzetti ja Guglielmo 2013; 1262–1264) sekä järjestöjen kanssa intressiristiriidassa olevien toimijoiden vaikutukset. Puhun tutkielmassani dynaamisesta ja staattisesta ulottuvuudesta, kun viittaa vaihteleviin ja vakaisiin tekijöihin.

Diskursiiviseen staattiseen mahdollisuusrakenteeseen kuuluvat esimerkiksi arvot, maailmankuvat, myytit ja narratiivit; dynaamiseen puolestaan esimerkiksi käsitykset yleisesti hyväksytyistä (*ideas in good currency*), julkinen diskurssi tai median luomat tulkinnat (*media frames*). Institutionaaliseen staattiseen mahdollisuusrakenteeseen voidaan lukea esimerkiksi poliittisten instituutioiden keskittyminen, valtion instituutioiden vahvuus tai juridinen ja lainsäädännöllinen kapasiteetti ja riippumattomuus. Institutionaalisia dynaamisia tekijöitä sen sijaan ovat muun muassa vaalit, muutokset poliittisissa liittolaisissa tai valtioeliitin yhtenäisyys. (Gamson ja Meyer 1996, 276–282.)

Dynaamisen ulottuvuuden huomioiminen staattisen ohella on tutkielmassani oleellista, sillä pysyvimät yhteiskunnalliset piirteet huomioivan mahdollisuusrakenteen selitysvoima on parhaimmillaan valtioiden välisissä vertailututkimuksissa, kun taas valtion sisällä tapahtuvan toiminnan analysoinnissa sen selitysvoima ei riitä (Koopmans 1999, 100–101; Koopmans ja Statham 2000, 33; ks. myös Bloemraad 2005, 882 ja Vermeulen 2005). Pysyviin tai vaihteleviin rakenteisiin keskittyvien selitysmallien yhdisteleminen onkin mahdollista, ja tutkija voi valita omaan viitekehukseensä parhaiten istuvan selitysmallin (Koopmansin ja Statham 2000, 33); mikä pätee myös institutionaalisten ja diskursiivisten mahdollisuusrakenteiden yhtäaikaiseen huomioonottamiseen.

Tärkeää on kuitenkin määritellä, miten rakenteet juuri kyseisessä kontekstissa ymmärretään (Koopmans 1999, 95). Erilaiset käsitykset rakenteista ovat osaselitys poliittisen mahdollisuusrakenteen monenlaisille määritelmille, jolloin esimerkiksi rakenteet hitaasti muuttuvina ja institutionaalisina näkevät eivät hyväksy poliittisen mahdollisuusrakenteen dynaamisia ja diskursiivisia määritelmiä (Koopmans 1999, 99). Tutkielmassani mahdollisuusrakenteiksi käsitetään toimijan kontrolloimattomissa olevat tekijät (Opp 2009, 178), jotka voivat olla niin staattisia kuin dynaamisiakin sekä niin institutionaalisia kuin diskursiivisiakin. Staattisen ja dynaamisen (Kriesi ym. 1995, 26) sekä diskursiivisen ja institutionaalisen ulottuvuuden määrittäminen tarkentaa rakenteisiin liittyvää epäselvyyttä, kun tuodaan esille myös rakenteiden diskursiivinen ja dynaaminen puoli.

Viimeisenä tulee huomioida poliittisen mahdollisuusrakenteen subjektiivinen luonne sosiaalisena konstruktiona, sillä tämä vaikuttaa siihen, miten kaikki edellä käsitellyt rakenteista ymmärretään. Mahdollisuuksia – kuten resurssijakaan – ei ole olemassa sellaisenaan, vaan vasta sitten, kun toimija on ne sellaiseksi konstruoinut. Poliittinen mahdollisuus ei ole siten objektiivinen tarjoutunut tilaisuus, vaan toimijan täytyy ensin havaita ja perustella mahdollisuuden olemassaolo kumppaneilleen, jotta mahdollisuus realisoituisi käytännössä. Tämä tapahtuu kehystämisen prosessin myötä. (Gamson ja Meyer 1996, 282–288; ks. myös Koopmans ja Statham 1999, 35–36.) Kehystämisen prosessissa toimija tekee oman tulkinnan tilanteesta, ja kehystää eli esittää asian tälle tulkinnalle suotuisasta näkökulmasta (McAdam 2004, 215–216). Tämä näkökulma kiistää, että maahanmuuttajien moninainen strateginen toiminta olisi yksinkertaisesti poliittisesta mahdollisuusrakenteesta juontuva kausaliteetti (Bousetta 2000, 232–233; Koopmans ja Statham 2000, 35–36; Pirkkalainen 2013).

Konstruktionistisesta lähestymistavasta johtuen on mahdotonta määritellä tiettyjä universaaleja poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavia tekijöitä. Sen sijaan oikeastaan mikä vain toimijan ulkopuolinen muuttuja voi vaikuttaa mahdollisuuksiin, mutta toisaalta mikään tekijä ei sellaisenaan ole automaattisesti mahdollisuus, vaan toimijan täytyy käyttää se hyväkseen (Koopmans 1999, 96). Poliittinen mahdollisuusrakenne ei ole kaikille sama, sillä toimijat hahmottavat toimintaympäristössään olevia mahdollisuuksia eri tavalla, jolloin on syytä kiinnittää huomiota toimijoiden näkemyksiin ja päätöksentekoon (Tarrow 1988, 430).

Lisäksi poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen kuuluvat tekijät voivat joko lisätä tai sulkea mahdollisuuksia riippuen toimijan tulkinnasta (Gamson ja Meyer 282–283). On mahdotonta sanoa, että tietynlainen poliittinen mahdollisuusrakenne tai muutos siinä aiheuttaisi aina samanlaisia seurauksia, sillä ne riippuvat toimijan tilanteelle antamasta tulkinnasta, jonka pohjalta toiminta tapahtuu (Koopmans 1999, 105). Toisaalta myös toimijan tavoitteet vaikuttavat siihen, millainen vaikutus poliittisella mahdollisuusrakenteella toimijaan on. Esimerkiksi vaalit voivat tarjota uusia mahdollisuuksia, mikäli vaalien esille nostamat teemat edistävät järjestön tavoitteita, tai vaihtoehtoisesti sulkea mahdollisuuksia, mikäli toiset esille nostetut teemat vievät huomiota sen ajamilta asioilta tai ovat suoranaisesti ristiriidassa tavoitteiden kanssa. Tämäkään ei tosin välttämättä sulje mahdollisuuksia, mikäli toimijat osaavat käyttää sellaisia tilanteeseen sopivia keinoja, että tilanne loppujen lopuksi kääntyy heidän edukseen.

Tiivistettynä poliittinen mahdollisuusrakenne tarkoittaa tässä tutkielmassa toimijan käsityksiin perustuvaa sosiaalista konstruktiota, joka muodostuu institutionaalisesta ja diskursiivisesta mahdollisuusrakenteesta, joilla on sekä yleinen ja toimikenttäkohtainen että staattinen ja dynaaminen ulottuvuutensa. Näin määriteltynä sitä on mahdollista soveltaa yhteiskunnallista liikettä suppeampaan ja valtiotason vertailun sijaan samassa valtiossa tapahtuvaan kansalaistoimintaan, eli tässä tapauksessa Suomessa toimivien maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien analysoimiseen.

3.4. Resurssien mobilisaation teoria

Maahanmuuttajakattojärjestöjen vaikutusmahdollisuudet riippuvat myös muista kuin mahdollisuusrakenteesta peräisin olevista tekijöistä, kuten maahanmuuttajakattojärjestöjen rakenteesta ja verkostoista (Pilati 2012, 674) tai ihmisten järjestölle antamasta ajasta ja rahasta (Edwards ja McCarthy 2004, 116), sillä toimijalla tulee olla myös resursseja saavuttaakseen tavoitteensa (McCarthy ja Zald 1977, 1220). Nämä toimijan käytössä olevat resurssit määrittävät tavoitteiden saavuttamiseksi suunnattuja mahdollisia toimia ja aktiivisuutta (emt., 1221), ja ovat siten yhteydessä yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin.

Tämän vuoksi sovellan tutkielmassani myös resurssien mobilisaation teoriaa. Nimensä mukaisesti se kiinnittää huomionsa toimijalla käytössään oleviin resursseihin tavoitteidensa saavuttamiseksi ja sitä sovelletaan usein mobilisaation analysoimiseen. Oletukseni kuitenkin on, että samat toiminnan käynnistämiseksi oleelliset tekijät vaikuttavat toiminnan menestykseen ja siten yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin myöhemminkin. Resurssien mobilisaation teorian kohteena ovat perinteisesti yhteiskunnalliset liikkeet ja siihen kuuluvat organisaatiot (ks. esim. McCarthy ja Zald 1977, 1217–1223; Edwards ja McCarthy 2004) kuten kansalaisjärjestöt. Tämän vuoksi teoria on sovellettavissa myös maahanmuuttajajärjestöihin. Tutkielmani metateoreettisesta viitekehyksestä käsin myös resurssit käsitetään sosiaalisena konstruktiona, jolloin oleellista on toimijan oma näkemys resursseistaan.

Resursseihin keskittyvän näkökulman ja poliittisen mahdollisuusrakenteen raja on häilyvä. Teoriat ovat ikään kuin saman kolikon kaksi eri puolta, ja ne menevät osin limittäin. Monet samat tekijät voidaan nähdä niin poliittisen mahdollisuusrakenteen kuin resurssien näkökulmasta. Esimerkiksi edellä käsitelty institutionaalinen mahdollisuusrakenne voidaan resurssien näkökulmasta ymmärtää institutionaalisten olosuhteiden toimijalle tarjoamina resursseina, kuten mitä resursseja kansallinen lainsäädäntö ja kotouttamispolitiikka tarjoavat maahanmuuttajajärjestöjen tukemiseksi (Caponio 2005, 931; Pilati 2012; 671–674). Myös rahoitus tai yhteistyöverkostot voidaan näkökulmasta riippuen ymmärtää osana niin toimijan resursseja kuin poliittista mahdollisuusrakennetta.

Tässä tutkielmassa resursseilla tarkoitetaan asioita, joita toimija voi kontrolloida ja käyttää hyödykseen tavoitteita saavuttaakseen (Opp 2009, 139), ja ne ymmärretään suurimmaksi osaksi toimijasta itsestään lähtöisin olevina tekijöinä. Tämän vuoksi käsitelen esimerkiksi kotouttamispolitiikkaa institutionaalisen mahdollisuusrakenteen näkökulmasta, vaikka kotouttamispolitiikka tarjoaakin järjestöille monia resursseja. Kaikki vaikuttamisen kannalta oleelliset tekijät eivät ole kuitenkaan selvästi toimijalähtöisiä resursseja tai ulkopuolelta tulevia mahdollisuuksia tai rajoitteita. Koska tutkielmani teoreettinen pääpaino on poliittisessa mahdollisuusrakenteessa, näen tekijät ensisijaisesti siitä määräytyvinä. Resurssien mobilisaatio toimii ikään kuin sitä tukevana aputeorian siltä osin kuin poliittisen mahdollisuusrakenteen selitysvoima ei riitä. Sen vuoksi ymmärrän esimerkiksi institutionaalista rakenteista peräisin olevan rahoituksen ja yhteistyön poliittisesta mahdollisuusrakenteesta määräytyvänä tekijänä, kun taas muut yhteistyöverkostot ja rahoituksen käsitelen toimijasta lähtöisin olevina resursseina. Tiedostan, että jako toimijasta

lähtöisin oleviin ja ulkopuolelta annettaviin resursseihin on keinotekoinen. Usein resurssit ovat molempien yhdistelmä, ja niihin liittyy monimutkaisia vaihtosuhteita eri toimijoiden välillä (Edwards ja McCarthy 2004, 135). Jaon onkin tarkoitus toimia vain ideaalityyppinä, jotta analyytinen rajanveto poliittisen mahdollisuusrakenteen ja resurssien mobilisaation välillä olisi mahdollinen.

John McCarthy ja Mayer Zald (1977) määrittivät alun perin resurssien mobilisaation teorian perusteet (ks. esim. Opp 2009, 127; McAdam ym. 1996, 3). Heidän mukaan organisaation osaaminen, työvoima, ammatillinen rakenne, jäsenet, luottamushenkilöt, vapaaehtoiset ja muut järjestötoimijat, strategiat ja taktiikat, legitimizeetti, organisaation rakenne ja hallinnointi, tukijat, verkostot ja yhteydet muihin ryhmiin, ulkopuolisten osallistuminen toimintaan, välineet ja tilat sekä resurssien monipuolisuus ovat toimijan kannalta merkittäviä resursseja (McCarthy ja Zald 1977). Toiminnan organisoituminen vaikuttaa lopputulokseen (Clemens 1996, 226), eli siten organisatoristen tekijöiden ja resurssien tarkastelu on oleellista yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien analyysin kannalta.

Tutkielmani teoreettisen viitekehyksen resurssien mobilisaatio pohjautuu Bob Edwardsin ja John McCarthyn (2004) teoretisointiin, joka on synteesi aiemmista teorioista. Sovellan Edwardsin ja McCarthyn (2004) näkemystä toimijan kannalta oleellisista resursseista siltä osin kuin aineiston perusteella on tarpeellista ja se sopii maahanmuuttajajärjestöihin sekä tekemääni resurssien määritelmään. Myös tässä teoriassa on monia tekijöitä (ks. esim. Edwards ja McCarthy 2004, 121–122), jotka tulkitse kuuluviksi institutionaaliseen ja diskursiiviseen mahdollisuusrakenteeseen resurssien sijaan. Edwardsin ja McCarthyn (2004) mukaan resurssit jaetaan viiteen typologiaan: moraalisiin, kulttuurisiin, yhteiskunnallis-organisatorisiin, materiaalsiin ja henkilöstöresursseihin, joita käsittelen seuraavaksi siinä määrin kuin tutkielmani kannalta on tarpeen.

Moraaliset resurssit tarkoittavat legitimizeettiä, solidaarista ja sympatisoivaa tukea sekä mainetta. Ne siis myönnetään toimijan ulkopuolelta. (Edwards ja McCarthy 2004, 125–126.) Institutionaalista rakenteesta peräisin olevat moraaliset resurssit käsittelen poliittisen mahdollisuusrakenteen näkökulmasta, kun taas järjestöstä kumpuavat moraaliset resurssit, kuten jäsenistön ja maahanmuuttajayhteisön tuen sekä yhteistyöverkostot muiden kuin julkisen vallan edustajien kanssa, käsittelen resurssien mobilisaation näkökulmasta moraalisisina resursseina.

Kulttuurisilla resursseilla tarkoitetaan erityistä kulttuurista tietoa siitä, miten tietyt asiat, kuten protesti, lehdistötilaisuus, tapaamisten johtaminen, organisaation perustaminen tai tapahtuman järjestäminen, tulee yhteiskunnassa toteuttaa. Kulttuuriset resurssit ovat siten syntyneet yhteiskunnassa kulttuurin tuloksena, ja periaatteessa ne ovat yleisesti saatavilla, vaikkakin ne jakautuvat epätasaisesti toimijoiden kesken. (Edwards ja McCarthy 2004, 126.)

Yhteiskunnallis-organisatoriset resurssit sisältävät infrastruktuurin, sosiaaliset verkostot ja organisaatiot. Yhteistyöverkot ovat tärkeä resurssi, sillä sosiaaliset verkostot ja organisaatiot tarjoavat pääsyn muihin resursseihin. Esimerkiksi säätiöt ja kansalaisjärjestöt voivat tarjota toimijalle monia resursseja, kuten rahoitusta, legitimitettä, mentorointia, tukea ja palveluja. (Edwards ja McCarthy 2004; 122–124, 127.) Yhteiskunnallis-organisatoriset resurssit liittyvät läheisesti sosiaalisen pääoman teoretisointiin (emt., 125), jonka mukaan sosiaaliset verkostot ovat oleellista pääomaa (Putnam 2000, 20).

Materiaalisilla resursseilla tarkoitetaan taloudellista ja aineellista pääomaa, kuten rahaa, omaisuutta, toimistotiloja, välineitä ja tarvikkeita. Henkilöstöresursseilla tarkoitetaan esimerkiksi työvoimaan, kokemukseen, osaamiseen, asiantuntemukseen ja johtajuuteen liittyviä resursseja. Henkilöstövoimavarat ovat siis yksilöistä kiinni, sillä he antavat aikaansa, osaamistaan ja rahaa järjestön käyttöön. Siten jäsenet, työvoima, muut järjestötoimijat sekä kannattajat ovat tärkeä resurssi järjestölle. Henkilöstöresurssien sekä rahan koordinaatio ja strateginen hyödyntäminen riippuvat kuitenkin paljon organisaation rakenteesta ja hallinnoinnista, jotka siten myös ovat oleellisia organisaation resurssien kannalta. (Edwards ja McCarthy 2004; 116, 118, 127–128.) Institutionaalisesta rakenteesta lähtöisin olevan rahoituksen näen sen sijaan edelleen poliittisesta mahdollisuusrakenteesta lähtöisin olevana tekijänä.

Maahanmuuttajien kansalaisaktiivisuuteen vaikuttaa tulomaan poliittisen mahdollisuusrakenteen lisäksi myös lähtömaa (*homeland influences*) (Koopmans ym. 2005, 107–145; ks. myös Schrover ja Vermeulen 2005, 828; Voicu ja Rucu 2012, 803; Pirkkalainen 2013). Tässä tutkielmassa lähtömaan tulkitaan vaikuttavan maahanmuuttajajärjestöjen kohtaamaan poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen ensinnäkin siten, että lähtö- ja tulomaan historia ja poliittiset suhteet voivat vaikuttaa esimerkiksi ihmisten asenteisiin tai viranomaisten suhtautumiseen. Erityisesti ja pääasiallisesti lähtömaan vaikutus näkyy tutkielmassani kuitenkin maahanmuuttajakattojärjestöjen resursseissa. Ruud Koopmansin ym. (2005, 108–109) tukeutuen analysoin lähtömaan

vaikutuksia soveltamalla kulttuurista näkökulmaa, jolloin huomio kiinnitetään muun muassa siteisiin lähtömaahan, ryhmän sisäiseen koheesioon eli yhteneväisyyteen, identiteettiin sekä kulttuuriseen erilaisuuteen tulomaahan verrattuna. Näiden avulla on mahdollista selittää joitakin järjestöjen resursseihin liittyviä erityispiirteitä. Näin ymmärrettynä tutkielmassani sovellettava resurssien mobilisaation teoria on hyvin lähellä Saksela-Bergholmin (2009, 82–84) sovellusta, jota hän kutsuu etniseksi resurssien mobilisaation (*ethnic resource mobilisation*) teoriaksi. Vaikka otan tutkielmassani huomioon myös lähtömaan ja etnisyyden vaikutukset resursseihin, puhun resurssien mobilisaation teoriasta, sillä soveltamani teoria pohjautuu pääosin Edwardsin ja McCarthyn (2004) teoretisointiin, ja he käyttävät tätä nimitystä.

4. METODOLOGISET VALINNAT

4.1. Haastattelu aineistonkeruumetodina

Edellisessä luvussa käsitelty teoreettinen viitekehys määrittää sopivan tutkimusaineiston ja -metodin valintaa (ks. Alasuutari 2011, 83), sillä tutkimuksen tieteenfilosofinen suuntaus ohjaa epistemologisia valintoja. Tutkielmani ontologinen oletus on, että yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet ovat sosiaalinen konstruktio, joka rakentuu toimijoiden käsityksistä. Tästä ontologisesta lähtökohdasta käsin on perusteltua selvittää, kuinka maahanmuuttajajärjestöissä nähdään vaikutusmahdollisuudet eli miten poliittinen mahdollisuusrakenne ja resurssit näyttäytyvät järjestöjen edustajille.

Koska yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia ei nähdä objektiivisena todellisuutena, tarkoitukseni ei ole esittää kaiken kattavaa totuutta siitä, minkälaiset vaikutusmahdollisuudet maahanmuuttajakattojärjestöillä on. Lähestynkin aihetta kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen metodein, jolloin saadaan syvällistä ja ymmärrystä lisäävää tietoa tutkimuskohteesta, mutta yleistämisiä ei voida tehdä siinä määrin kuin määrällisin menetelmin toteutetussa tutkimuksessa (Jokela 1994, 6).

Yksi laadullisen tutkimuksen yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä on haastattelemisen, johon tämänkin tutkielman aineisto pohjautuu (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 71–72, ks. myös Alasuutari 2011, 32). Aineistonkeruumenetelmäksi haastattelu sopii silloin, kun tavoitteena on päästä mahdollisimman lähelle haastateltavan kokemusmaailmaa ja käsityksiä. Haastattelemalla pyritään pääsemään sisälle siihen, kuinka haastateltava asiat näkee eli tavoitteena on haastateltavan perspektiivin tavoittaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoon suhtaudutaan loogisena kokonaisuutena: yksittäisten ihmisten näkemykset valottavat osakokonaisuuden todellisuudesta, jolloin niiden selvittämisellä on merkitystä. (Jokela 1994; 5-6, 11.)

Olen käyttänyt aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua, joka on yksi vaihtoehtoinen haastattelumuoto lomakehaastattelun ja syvähaastattelun ohella. Teemahaastattelussa haastattelurunko perustuu ennalta määrättyihin teema-alueisiin, joista johdetaan haastattelutilanteessa haastattelukysymykset. (ks. esim. Tuomi ja Sarajärvi 2009, 74–77; Hirsjärvi ja Hurme 1982 28–37; Hirsjärvi ja Hurme 1988; 35, 41.) Kaikissa haastatteluissa

käydään läpi samat teema-alueet, mutta haastattelutilanteen mukaan niiden laajuus, muoto ja järjestys vaihtelevat (Eskola ja Vastamäki 2010, 28–29). Käytännön toteutuksesta riippuu suuresti, kuinka pitkälle haastattelut noudattavat samaa kaavaa, ja vaihteluväli menee hyvin lähelle haastattelumuotojen ääripäitä eli lomake- ja syvähaastattelua (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 75).

Päädyin teemahaastatteluun aineistonkeruumenetelmänä, sillä se soveltuu parhaiten tutkielmani viitekehykseen ja ongelmanasetteluun. Teemahaastattelussa ilmiö ymmärretään tutkijan ennalta määrittelemällä tavalla (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 76–77), ja tutkielmani viitekehyksessä olenkin määritellyt, mitä yhteiskunnallinen vaikuttaminen ilmiönä tarkoittaa ja mistä tekijöistä yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet riippuvat. Samanaikaisesti teemahaastattelulla on myös mahdollista päästä lähelle haastateltavien omia näkemyksiä tapauksesta, sillä riittävän väljät teema-alueet antavat niille sijaa (Hirsjärvi ja Hurme 1988, 41–42).

Haastatteluteemat voidaan muodostaa intuition, aiemman kirjallisuuden tai teorian pohjalta, tai näiden kaikkien yhdistelmänä (Eskola ja Vastamäki 2010, 35). Pääasiassa olen muodostanut teemat teoriasta, mutta lisäksi olen käyttänyt intuitiota ja aiempaa kirjallisuutta niiden muodostamisen tukena. Laadin teemahaastattelurungon kolmessa vaiheessa.

Ensimmäiseksi sovelsin mallia, jossa teema-alueet johdetaan teoreettisesta viitekehyksestä. Ensin määritellään ilmiöiden pääluokat, jotka ovat tutkimuksen teoreettisia avainkäsitteitä. Näiden pääluokkien alakäsitteet ovat teema-alueita, joihin haastattelukysymykset kohdistuvat. Teemat tulee määritellä riittävän väljästi, jotta kaikki tutkittavaan ilmiöön liittyvä tulee esiin haastattelutilanteessa. Koska haastattelukysymykset pohjautuvat teoriaan, aineisto tulee alusta alkaen sidotuksi teoreettiseen viitekehykseen. (Hirsjärvi ja Hurme 1982, 41.)

Tässä vaiheessa johdin ilmiöiden pääluokat ja teema-alueet resurssien mobilisaation ja poliittisen mahdollisuusrakenteen teorian sekä tekemäni yhteiskunnallisen vaikuttamisen määritelmän pohjalta. Yksi selkeä pääluokka oli resurssit, jonka teema-alueiksi muodostin enimmäkseen resurssien mobilisaation teorian pohjalta esimerkiksi jäsenet, palkatun työvoiman, rahoituksen, tärkeimmät yhteistyötahot, haasteet ja vahvuudet.

Pääasiassa poliittisen mahdollisuusrakenteen teorian ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen määritelmän perusteella muodostin haastattelurungon vaikutuskeinoin- ja

mahdollisuuksiin keskittyvän osuuden. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen määritelmän pohjana oleva jako eri vaikuttamisen areenoihin (ks. McCarthy ym. 1996) muodosti ilmiöiden pääluokat eli julkisen, media-, vaali- ja hallinnollisen kentän. Näiden alle muodostin teema-alueita heidän listaamistaan vaikutuskeinoista eri kentillä sekä poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavista tekijöistä.

Jotta tämä teorian pohjalta luotu runko toimisi käytännön haastattelutilanteessa jouhevasti ja luonnollisesti etenevän keskustelun pohjana, yhdistin seuraavaksi media- ja julkisen kentän yhdeksi teemaksi (julkisuus) sekä vaali- ja hallinnollisen kentän toiseksi (hallinto), sillä näissä oli paljon yhteneväisiä teemoja. Lisäsin myös kansalaisyhteiskunnan omaksi pääluokakseen, sillä aiemmasta haastattelurungosta tämä maahanmuuttajayhdistyksiä tutkivan kirjallisuuden perusteella oleellinen teema puuttui. Resurssit pysyivät omana pääluokkana, mutta muokkasin hieman teema-alueita. Varsinaisen haastattelurungon lisäksi määrittelin taustakysymyksiä, jotka käsittelivät yhdistyksen historiaa, tavoitteita ja käsityksiä yhteiskunnallisen vaikuttamisen määritelmästä.

Tässä vaiheessa pääluokkien alla oli käytännön näkökulmasta edelleen samoja teemoja, joten ryhmittelin haastattelurungon uudestaan. Kolmannen muokkausvaiheen jälkeen pääluokiksi muotoutuivat resurssien lisäksi yhteistyö, vaikutuskeinot sekä toimintaympäristö, joiden teema-alueet on johdettu poliittisen mahdollisuusrakenteen, resurssien mobilisaation, yhteiskunnallisen vaikuttamisen määritelmän sekä maahanmuuttajayhdistyksiä käsittelevän kirjallisuuden pohjalta. Tällä tavalla luomani lopullinen teemahaastattelurunko on esitetty liitteissä 1 ja 2 sivulla 127.

Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista suhteellisen pieni sekä tarkoin valittu ja perusteltu tutkimusotos johtuen pyrkimyksestä ilmiön ymmärtämiseen ja selittämiseen tilastollisen yleistämisen sijaan. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan erotella useita erilaisia otantastrategioita kuten valikoimalla otantaan äärimmäisiä, mahdollisimman erilaisia, homogeenisia, tyypillisiä, tietyt kriteerit täyttäviä tai vaikka poliittisesti tärkeitä tapauksia. (Jokela 1994, 15–17; Tuomi ja Sarajarvi 2009, 85.) Soveltamani otantamenetelmä on homogeenisen ja kriteeriotantastrategian yhdistelmä. Valikoin otantaan yksi- ja monietnisiä kattojärjestöjä, joiden tavoitteena on yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja maahanmuuttajayhteisön edunvalvonta Suomessa, ja joiden toiminta on aktiivista. Tällöin voidaan tutkia samankaltaisista lähtökohdista maahanmuuttajien etujen ajamiseen ja aktiivisesti yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen pyrkivien yksi- ja monietnisten

kattojärjestöjen mahdollisuuksia. Tämän perusteella olen valikoinut tutkimusotantaani kaksi yksietnistä ja kaksi monietnistä maahanmuuttajakattojärjestöä. Yhdistykset on perustettu 2000-luvun taitteessa, ja niillä kullakin on muutamia kymmeniä jäsenjärjestöjä.

Koska tutkimusotanta on laadullisessa tutkimuksessa pieni, haastateltaviksi valitaan henkilöitä, jotka tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon. Valikoin haastateltavat tutkimusotantaan kuuluvista järjestöistä eliittiotannalla. Etsin haastateltaviksi siis maahanmuuttajakattojärjestöjen oleellisia toimijoita, joilla oletin olevan paras näkemys järjestön toiminnasta ja vaikutusmahdollisuuksista. Haastateltavien valinnassa käytin myös lumipallo-otantaa, niin että haastattelin lisäksi muita haastattelujen kuluessa järjestöjen yhteiskunnallisen vaikuttamisen kannalta oleellisiksi osoittautuneita toimijoita. (ks. Tuomi ja Sarajärvi 2009, 85–86.)

Haastatteluja on yhteensä kahdeksan, joista seitsemän tein tammi-helmikuussa ja yhden heinäkuussa 2012. Haastattelin kustakin järjestöstä yhdestä kolmeen toimijaa sen mukaan, kuinka monta tutkielmani kannalta eliittiotannan perusteella oleellista toimijaa oletin järjestössä olevan. Järjestöt eroavat toisistaan organisaatorakenteiltaan, mistä johtuu kustakin järjestöstä haastateltavien erilainen määrä. Haastattelin sekä yksi- että monietnisisistä kattojärjestöistä toisesta yhtä ja toisesta kolmea toimijaa, jolloin yksi- ja monietnisisistä järjestöistä haastateltavia on yhtä paljon. Haastattelut kestivät tunnista kahteen tuntiin, ja yhteensä haastatteluaineistoa kertyi kaksitoista tuntia.

Kaikki haastateltaviksi pyytämäni toimijat suostuivat haastatteluun lukuun ottamatta yhtä, johon en saanut yhteyttä. Kerroin haastateltaville avoimesti tutkimusasetelmastani. He olivat tietoisia tutkielman toteuttamisesta yhteistyössä Järjestöhautomon kanssa, mikä oli tutkimuseettisesti tärkeää, sillä haastatteleman järjestöt tekevät enemmän tai vähemmän yhteistyötä Järjestöhautomon kanssa. Tammi–helmikuussa tekemiäni seitsemän haastattelun aikaan en ollut vielä töissä Järjestöhautomossa. Viimeisen haastattelun aikaan olin ehtinyt olla Järjestöhautomossa muutaman kuukauden, mistä myös kerroin haastateltavalle. Se, etten haastatteluja tehdessäni ollut työsuhteessa tai olin vasta uusi työntekijä, lienee myös mahdollistanut haastateltavien neutraalin suhtautumisen minuun haastattelijana huolimatta kattojärjestöjen ja Järjestöhautomon yhteistyösuhteesta.

Haastatteluajankohdasta on tarpeen vielä mainita, että ainakin tammi–helmikuussa oli ajankohtaista helmikuun 2012 presidentinvaalit ja vielä tuoreessa muistissa edellisen vuoden huhtikuussa järjestetyt eduskuntavaalit, joissa perussuomalaiset lisäsivät merkittävästi

kannatustaan ja jolloin maahanmuutosta puhuttiin kärjekkäin ilmauksin. Tämän ajanjakson vaikutus näkyy selvästi haastatteluissa, ja haastatteluja tuleekin tulkita kyseisen ajan ilmentäjinä, sillä näkemykset ovat voineet muuttua ajan kuluessa.

Lähetin haastattelurungon etukäteen haastateltaville, mikäli he sitä pyysivät. Haastattelut tehtiin haastateltavien toimistossa tai kahvilassa. Toimijat puhuivat paikoin avoimesti ja innostuneesti, ja heillä oli kokemusta ja näkemystä käsiteltävistä teemoista. Haastattelut käytiin suomeksi lukuun ottamatta kahta englanniksi tehtyä haastattelua, mitä varten käänsin haastattelurungon. Lisäksi muutamaa haastattelua varten muokkasinkin runkoa hieman vastaamaan enemmän haastateltavien toimenkuvaa. Muuten haastattelurunko pysyi samana kaikkien haastattelujen ajan. Kävin läpi kaikkien haastateltavien kanssa samat teemat suurin piirtein samassa järjestyksessä. Teemahaastattelulle tyypillisesti samojen teemojen yhteydessä saatettiin kuitenkin keskustella hieman erilaisista aiheista. Haastateltavien suostumuksesta tallensin haastattelut nauhurilla muistiinpanojen tekemisen sijaan, jotta pystyin keskittymään täysin haastateltavien puheisiin haastattelutilanteessa.

Lupasin haastateltaville, että lopullisesta tutkielmasta heitä ei pysty tunnistamaan. Varmasti osin tästä syystä haastateltavat puhuivat avoimesti ja esittivät kriittisiäkin havaintoja. Jotta näkemykset eivät ole yhdistettävissä tiettyyn henkilöön tai järjestöön, en tutkielmassani eritele, kuka toimija ja mistä järjestöstä on mitään sanonut. Tällä ei myöskään ole tutkielmani ongelmanasettelun kannalta merkitystä, sillä pyrin muodostamaan haastatteluaineistosta yhtenäisen kokonaisuuden, joka valottaa maahanmuuttajakattojärjestöissä vallitsevia näkemyksiä. Tämän vuoksi olen nimennyt haastateltavat satunnaisessa järjestyksessä kirjaimilla A–H, ja suorien aineistolainauksien yhteydessä viitataan haastateltaviin tyyliin Haastateltava A, Haastateltava B... ja niin edelleen. Lisäksi olen samasta syystä poistanut aineistolainauksista kohdat, joista haastateltava tai järjestö tulisi ilmi, ja korvannut sanan vastaavalla yleisemmällä ilmauksella. Tällaiset kohdat on merkitty tähdillä sanan kummallekin puolelle. Haastateltavien käyttäessä erisnimiä, aineistolainauksessa kyseinen korvattu sana on kirjoitettu isolla alkukirjaimella, esimerkiksi *Kattojärjestö*.

Keräämästäni haastatteluaineistosta tulee käsitellä muutama kriittinen huomio. Ensimmäkin haastattelu on vuorovaikutustilanne, jolloin haastattelijan oma toiminta, kuten lopullisten haastattelukysymysten valikoiminen ja muotoilu, vaikuttaa haastattelun etenemiseen ja siten lopulliseen aineistoon. Olin kuitenkin mahdollisimman neutraali, en ainakaan tietoisesti

johdatellut haastateltavia ja noudatin haastattelusta toiseen samaa haastattelurunkoa, vaikkakin esitin tarkentavia kysymyksiä ja haastattelu eteni myös haastateltavien puheiden pohjalta. Toiseksi haastateltavat kertoivat välillä järjestön toiminnasta ja vaikutusmahdollisuuksista yltiöpositiiviseen sävyyn, minkä taipumuksen eräs haastateltavakin toi esille. Tulkitsen tämän johtuvan toisaalta kulttuurieroista, toisaalta heidän asemastaan järjestön edustajina, jolloin heidän rooliinsa kuuluu positiivisen julkisuuskuvan ylläpitäminen. En osannut tähän varautua, mutta en näe tämän haittaavan aineiston luotettavuutta, sillä haastatteluissa tuli esille myös kriittisiä näkökulmia. Kolmanneksi, vaikka haastattelemiä henkilöitä edustavat tutkimiani järjestöjä, ei voida sanoa, että heidän näkemyksensä vastaisivat järjestön virallista kantaa (ks. myös Scaramuzzino 2012, 87–88). Koska olen valinnut haastateltavat eliittiotannalla, oletan heillä kuitenkin olevan paras – vaikkakaan ei toki kaiken kattava – käsitys järjestön yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista. Neljänneksi, haastattelemiä henkilöitä eivät enää välttämättä toimi kyseisissä tehtävissä. Tämä ei kuitenkaan heikennä haastatteluaineiston merkittävyyttä, sillä haastatteluhetkellä haastateltavat edustivat kyseisiä järjestöjä. Viimeiseksi, koska kahdesta järjestöstä on haastateltu kolmea ja kahdesta yhtä toimijaa, määrällisesti aineistossa voi korostua niiden kahden ensimmäisen järjestön näkemykset. Tällä ei kuitenkaan ole tutkimustulosten kannalta merkitystä, sillä en pyri tekemään tilastollisia yleistyksiä tai vertailuja vaan muodostamaan esille tulevista näkökulmista yhtenäisen kokonaisuuden. Lisäksi haastatteluja on yhtä paljon yksi- ja monietnisistä järjestöistä, jolloin aineisto pysyy siltä osin tasapainossa.

Selkeyden vuoksi tuon vielä esille, että olen käyttänyt sekundääriaineistona esimerkiksi uutisointia ja raportteja myös muista Suomessa toimivista maahanmuuttajakattojärjestöistä. Siten mainitsemani muutamat käytännön esimerkkitapaukset eivät oletusarvoisesti liity haastattelemiini järjestöihin, vaan maahanmuuttajakattojärjestökenttään yleisesti. Hyödynnän käytännön esimerkkejä vain reflektoidakseni haastatteluista muuhun maahanmuuttajakattojärjestökenttällä tapahtuneeseen, ja kaikki esittämäni väitteet ovat perusteltavissa primääriaineistostani.

Pro gradu -tutkielman puitteissa minulla ei olisi ollut resursseja haastatella toimijoita kaikista maahanmuuttajakattojärjestöistä. Olen valikoinut tutkimusotantaani aktiivisia ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen pyrkiviä järjestöjä, mihin vedoten totean tutkimusaineistoni olevan riittävä vastaamaan tutkimustehtävään

maahanmuuttajakattojärjestöjen
vaikutusmahdollisuuksistaan.

näkemyksistä

yhteiskunnallisista

4.2. Sisällönanalyysistä arvoituksen ratkaisemiseen

Olen soveltanut tutkimusaineistoni analyysissä Pertti Alasuutarin (2011) mallia, jonka mukaan laadullinen analyysi muodostuu kahdesta vaiheesta: havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Myös havaintojen pelkistämisessä voidaan erottaa kaksi osaa. Ensinnäkin aineistoa tulee tarkastella vain tietystä teoreettisesta ja metodologisesta viitekehyksestä käsin, mikä kiinnittää huomion vain tutkimusasetelman kannalta oleelliseen. Tämä tuottaa raakahavainnot, jotka pelkistämisen toisessa vaiheessa yhdistetään yhteisten piirteiden avulla harvemmaksi eri havaintojen joukoiksi, jolloin aineisto edelleen pelkistyy havaintomäärien pienentyessä. Aineistoa ajatellaan kokonaisuutena, jolloin analyysistä pyritään rakentamaan ymmärrettävä ja tutkimuskohdetta selittävä kokonaisuus sen sijaan, että se perustuisi eroihin eri muuttujien suhteen kuten kvantitatiivisessa tutkimuksessa. (Alasuutari 2011, 38–54.)

Aineistoanalyysissä havaintojen pelkistämisen vaiheessa käyttämäni analyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysin avulla on mahdollista saada tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty ja yleisessä muodossa oleva kuvaus. Sisällönanalyysillä tutkitaan tekstissä olevia merkityksiä, kun taas esimerkiksi toisella laadullisen tutkimuksen suosituilla menetelmillä, diskurssianalyysillä, huomio kiinnitetään siihen, miten näitä merkityksiä luodaan. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 103–104.) Sisällönanalyysi sopii tutkielmani ongelmanasetteluun, sillä pyrin muodostamaan analyysini avulla kokonaiskuvan siitä, mitä näkemyksiä ja merkityksiä maahanmuuttajakattojärjestöissä liitetään yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja vaikutusmahdollisuuksiin.

Ensimmäinen vaihe analyysissä on nauhoitetun haastattelumateriaalin alustava käsittely. Nauhoitettu aineisto voidaan vaihtoehtoisesti litteroida eli kirjoittaa tekstimuotoon kokonaisuudessaan, litteroida siitä vain oleelliset kohdat tai tehdä päätelmiä suoraan nauhoista (Hirsjärvi ja Hurme 1988, 109; Tuomi ja Sarajärvi 2009, 92). Olen litteroinut koko haastatteluaineiston, sillä halusin tutkia aineistoa kokonaisuutena, ja vasta sen perusteella muodostaa käsitykseni oleelliseksi muodostuvista aiheista ja kohdista. Haittapuolena tässä

menettelyssä on työläys, kun haastatteluaineistoa kertyi litteroituna noin 150 sivua yksittäisen haastattelun pituuden vaihdellessa noin viidentoista ja kolmenkymmenen sivun välillä. Olen litteroinut ainoastaan haastateltavien puheen jättäen litteroimatta ja analysoimatta esimerkiksi painotukset ja tauot, sillä soveltamani analyysimenetelmän puitteissa tätä tarkempi litterointi ei ole tarpeellista (ks. Eskola ja Vastamäki 2010, 42–43).

Sovelsin aineistoanalyysissä laadullista teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Laadullisessa sisällönanalyysissä aineistoa käsitellään sanallisesti erotuksena määrälliseen sisällönerittelyyn. Sisällönanalyysissä aineisto teemoitellaan, luokitellaan tai tyypitellään joko aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti sen mukaan, kuinka isossa roolissa teoria on analyysin kannalta. Soveltamani teoriaohjaava analyysi sijoittuu aineisto- ja teorialähtöisen välimaastoon, kun analyysin yläluokat määritetään valmiina teoriasta tiedettyinä, mutta alaluokat muodostetaan aineiston perusteella. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 92–118.)

Soveltamani laadullisen sisällönanalyysin avulla päästään määrällistä sisällönerittelyä paremmin käsiksi haastateltavien näkemyksiin. Teoriaohjaava sisällönanalyysi puolestaan sopii tutkimusasetelmaani parhaiten, sillä tutkittava ilmiö eli yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja siihen vaikuttavat tekijät on määritelty teoreettisessa viitekehyksessä. Siitä käsin on mahdollista johtaa analyysin pää- ja yläluokat, muttei tarkkoja alaluokkia. Alaluokat aineistosta muodostamalla on mahdollista tutkia, mitä merkityksiä haastateltavat yläluokkiin liittävät. Myös osan yläluokista olen muodostanut aineiston perusteella, joten soveltamassani teoriaohjaavassa menetelmässä on hieman aineistolähtöisiä piirteitä. Näin on mahdollista analysoida, mitä uusia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen liittyviä tekijöitä aineistosta mahdollisesti löytyy. Pääasiassa analyysi kuitenkin noudattaa teoriaohjaavan sisällönanalyysin menetelmää.

Muodostamani analyysirunko on kolmiportainen käsittäen pääluokat, yläluokat ja alaluokat. Päädyin kolmiportaiseen analyysirunkoon pian aineistoanalyysin aloitettuani, kun ensimmäiset kaksi ylintä luokkaa muodostettuani huomasin niiden olevan edelleen kovin yleisellä tasolla, jolloin tutkimusongelman kannalta koin tarpeelliseksi muodostaa vielä yhden spesifimmän luokkatason. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesti olen muodostanut pääluokat ja pääasiassa myös yläluokat teoreettisen viitekehysten pohjalta ja alaluokat aineistolähtöisesti, jolloin pääluokkia ovat järjestölähtöiset resurssit sekä diskursiiviset ja institutionaaliset tekijät. Näin muodostamani analyysikehikko on erilainen

kuin myös teoriaan pohjautuva haastattelurunko. Kun olen kerännyt ja analysoinut aineiston erilaista runkoa käyttäen, olen pystynyt toteuttamaan analyysin oleellisen vaiheen eli aineiston osiin hajottamisen ja tältä pohjalta uuden kokonaisuuden luomisen.

Aluksi jaottelin aineistoni näiden pääluokkien mukaan ja jätin analyysin ulkopuolelle kaiken sen, mikä ei kuulunut mihinkään näistä pääluokista. Tämä vastaa soveltamaani Alasuutarin (2011) mallin havaintojen pelkistämisen ensimmäistä vaihetta, jossa aineistosta valitaan vain teoreettis-metodologisen viitekehyksen kannalta olennainen. Käyttämäni havainto- eli analyysiyksikkö on ajatuskokonaisuus esimerkiksi yhden sanan tai lauseen sijaan, sillä siten maahanmuuttajakattojärjestöissä vallitsevat käsitykset yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksista tulevat paremmin ilmennetyiksi. Tämän jälkeen kävin aineiston yksi pääluokka kerrallaan läpi. Muodostin kustakin ajatuskokonaisuudesta eli analyysiyksiköstä pelkistetyn ilmauksen, jonka perusteella määritin, mihin teoriasta johdettuun yläluokkaan mikäkin pelkistetty ilmaus kuuluu. Sen jälkeen muodostin näiden yläluokkien alle alaluokat aineistopohjaisesti yläluokkaan kuuluvien pelkistettyjen ilmauksien perusteella. Tämä vaihe vastaa Alasuutarin (2011) mallin havaintojen pelkistämisen toista vaihetta, eli havaintojen yhdistämistä. Kävin koko aineiston läpi tätä menetelmää noudattaen, ja kirjasin tulokset excel-taulukkoon (ks. taulukko 2 seuraavalla sivulla).

Institutionaalisten ja diskursiivisten tekijöiden pääluokkaan kuuluvat yläluokat olen muodostanut teoreettisessa viitekehyksessä määrittämäni poliittisen mahdollisuusrakenteen teorian pohjalta eli soveltaen Gamsonin ja Meyerin (1996) sekä Koopmansin ym. (2005) teoretisointia poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavista tekijöistä. Resurssien yläluokat olen muodostanut teoreettisessa viitekehyksessä määrittelemäni Edwardsin ja McCarthyn (2004) resurssien mobilisaation typologian mukaan.¹ Kaikkien näiden yläluokkien alle olen muodostanut alaluokat aineistolähtöisesti aiemmin kuvaamallani menetelmällä. Kaikki nämä alaluokat ylä- ja pääluokkineen näkyvät analyysin tuloksena syntyneessä lopullisessa analyysirungossa (taulukko 3 sivulla 47).

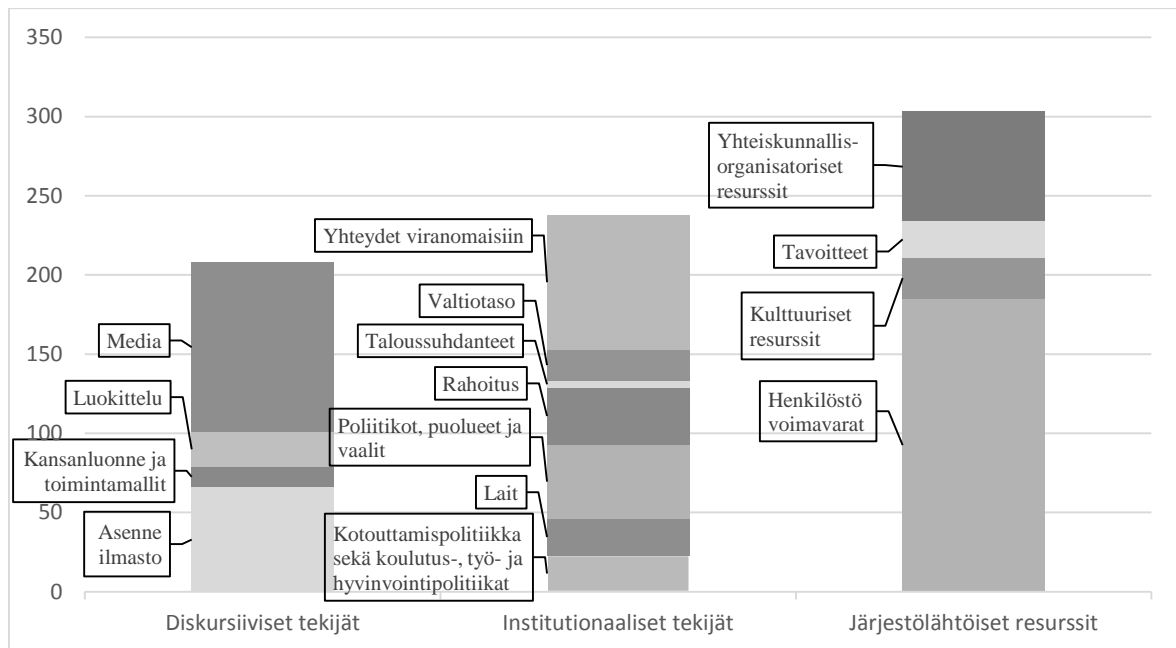
---

¹ Maahanmuuttajayhteisöstä peräisin olevat moraaliset resurssit olen tosin sisällyttänyt henkilöstöresursseihin kuuluvaan maahanmuuttajayhteisö-alaluokkaan, ja institutionaalisesta mahdollisuusrakenteesta lähtöisin olevat moraaliset resurssit kuuluvat analyysissäni institutionaalisiin tekijöihin. Materiaaliset resurssit olen jättänyt pois, sillä niistä ei oleellisesti aineistossa puhuta, kun ulkopuolinen rahoitus käsitellään institutionaalisten mahdollisuuksien yhteydessä. Lisäksi olen muodostanut aineistolähtöisesti uuden yläluokan nimeltä tavoitteet.

TAULUKKO 2. Esimerkki havaintojen pelkistämisen ja aineiston teemoittelun pohjalta syntyneestä analyysitaulukosta.

Haastat- telu	Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus	Ala- luokka	Ylä- luokka	Pääluokka
Haastatel- tava X	No yks iso ristiriita on se, että me kun ollaan myös projektiriippuvainen järjestö taloudellisesti -ja minkä takia mä halusin niin mielellään parantaa tätä tilannetta - on se, että me tavallaan käytännössä kilpaillaan meidän jäsenjärjestöjen kanssa samoista rahoituksista, ja se ei herätä luottamusta tietysti. Ja kun me käytännössä aika usein saamme sen rahoituksen, minkä haemme, niin se herättää huonoja filiksiä.	Kattojärjestö kilpailee jäsenjärjestöjen kanssa samasta rahoituksesta, mikä herättää epäluottamusta jäsenjärjestöissä.	Ongelmat	Rahoitus	Institutio- naaliset tekijät
Haastatel- tava Y	Ja me tavallaan halutaan toimia, olla läsnä, hengittää - en tykkää, että joku sanoo, että sinä olet maahanmuuttaja tai sinä olet uusisuomalainen. Haluan olla *Minä*, puhua sekä suomenkielellä että meidän äidinkielellä. Että sitä asiaa tavallaan niinkun kehittää.	Ei pitäisi luokitella maahanmuuttajiksi vaan nähdä yksilöinä.	Maahan- muuttaja	Luokittelu	Diskursiivi- set tekijät
Haastatel- tava Z	Ja se tarkoittaa, huomattiin ilman kantaväestöä on vaikea mennä eteenpäin. Tarvitaan ensin hyvin tukevia ihmisiä kantaväestöstä, ilman heitä se on vaikeaa mennä eteenpäin. Että yhteistyö on hyvin tärkeää. ... Uskon ja näen, että ilman kantaväestön - olemme nyt kasvamassa, että tarvitaan tukea - olemme niin kuin pieni lapsi, joka kasvaa. Kyllä sitten tarvitaan tukea. Ja sitten kun saatiin viime vuoden tuki kantaväestöstä, luotiin verkostoja, jotka ovat hyvin mukana *Kattojärjestön* toiminnassa, mentiin pitkälle.	Yhteistyö - erityisesti kantaväestön kanssa - hyvin tärkeää.	Muu yhteistyö	Yhteis- kunnallis- organisa- toriset resurssit	Järjestö- lähtöiset resurssit

Olen poiminut aineistosta yhteensä 750 analyysiyksikköä, eli pelkistettyä ilmausta tai raakahavaintoa, jotka olen taulukoinut ylä-, ala- ja pääluokkiin. Analyysiyksiköt jakautuvat pääluokkien kesken suhteellisen tasaisesti. Institutionaaliin ja diskursiivisiin kumpaankin kuuluu hieman yli kaksisataa ja resursseihin runsas kolmesataa analyysiyksikköä. Ylä- ja alaluokkien koot sen sijaan vaihtelevat suurestikin. Pää- ja yläluokkien koot niihin kuuluvien analyysiyksiköiden perusteella ilmenevät kuviosta 3. Tällä vaihtelulla ei kuitenkaan ole tutkimusongelman kannalta merkitystä, sillä tarkoituksenani on valottaa erilaisia vaikutusmahdollisuuksiin liittyviä näkemyksiä sen sijaan, että tekisin tilastollisia vertailuja eri näkemysten välillä. Lisäksi vaihtelu eri pääluokkien välillä voi johtua siitä, että eri järjestöistä on eri määrä haastateltavia, jolloin joissakin järjestöissä vallitsevat näkemykset saattavat määrällisesti korostua. Tästä syystä en pidä määriä sinänsä jonkin luokan tai näkemyksen painoarvon merkinä.

KUVIO 3. Analyysiyksiköiden jakautuminen pää- ja yläluokkiin.

Havaintojen pelkistämisen ja analyysirungon- ja taulukon muodostamisen jälkeen vuorossa oli Alasuutarin mallin mukaisesti arvoituksen ratkaiseminen eli tulosten tulkinta. Tässä vaiheessa pelkistämisen avulla tuotetuista havainnoista tehdään merkitystulkintoja muun kirjallisuuden, tutkimuksen ja teorian avulla. Tavoitteena on ymmärtävä selittäminen ja loogisen tulkintakokonaisuuden muodostaminen. (Alasuutari 2011; 38, 44–54.)

Ensimmäiseksi kävin läpi kunkin pääluokan ylä- ja alaluokittain taulukkolaskentaohjelman suodatustoiminnon avulla ja kirjoitin tekstiksi kunkin luokan pelkistetyt ilmaukset. Näin rakentuneessa tekstissä oli paljon toistoa, sillä samat teemat esiintyvät usean eri luokan yhteydessä. Tästä syystä muokkasin ja ryhmittelin kirjoittamani uudelleen tulkintaani perustuvien teemojen eli merkitysyhteyksien mukaan, ja analysoin näitä merkitysyhteyksiä aiemman tutkimuksen ja teoreettisen viitekehityksen näkökulmasta. Tarkensin vielä tässä vaiheessa analyysin ja tutkimusongelman suhdetta, eli jätin tutkimuksen ulkopuolelle loputkin niistä asioista, jotka eivät täysin liittyneet maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin. Tämä uusi tulkintaani perustuva jäsentely vaikutti lähinnä tutkielmani mikrorakenteeseen, kun taas makrorakenteeseen se ei radikaalia muutosta tuottanut, ja esimerkiksi jako eri pääluokkiin pysyi suurilta osin ennallaan. Tutkielman lopullisen tulososion eli sisältöluokien 5–7 rakenne noudattelee tätä lopullista tulkintaani. Kaikki sisällönanalyysin avulla muodostetun analyysirungon tekijät ovat edelleen nähtävissä tekstissä – vain tulkitsemieni merkitysyhteyksien mukaan jäsennettyinä.

TAULUKKO 3. Sisällönanalyysillä muodostettu analyysirunko.

Pääluokka	Yläluokka	Alaluokka
INSTITUTIONAALISET TEKIJÄT	Rahoitus	Kohteet/painopisteet
		Vaatimukset/edellytykset
		Ongelmat
		Rahoittajatahot
	Yhteydet viranomaisiin	Vaikuttamiskanavat
		Viranomaisten suhtautuminen
		Yhteistyö
	Lait	Vaikuttamiskanavat
		Kotoutumislaki
		Maahanmuuttajaryhmän institutionaalinen asema
		Lakien vaikutukset järjestöön
	Kotouttamispolitiikka sekä koulutus-, työ- ja hyvinvointipolitiikat	Kotouttamispolitiikka
		Maahanmuuttajat käyttämättömänä resurssina
		Maahanmuuttajat osana suomalaista yhteiskuntaa
		Työllisyyden merkitys
	Poliitikot, puolueet ja vaalit	Poliitikkojen lausunnot
		Yhteydet
		Maahanmuuttajakansanedustajat ja -ehdokkaat
		Maahanmuuttajaäänestäjät
	Valtiotaso	Viranomaisyhteiskunta
		Poliittinen järjestelmä ja byrokratia
Suomen ja lähtömaan suhteet		
Taloussuhdanteet	Rahoitus	
	Asenneilmasto	
	Puoluekenttä	
DISKURSIIVISET TEKIJÄT	Media	Suhteet
		Vaikuttamiskeinot
		Julkinen keskustelu
		Asiantuntijalausunnot
		Omakielisyys
		Aiheet
	Asenneilmasto	Vaikuttamiskeinot
		Vaikuttavat tekijät
		Asenteet
	Luokittelu	Maahanmuuttaja
		Vertailu
		Myytit
		Historialliset narratiivit
	Kansanluonne ja toimintamallit	Auktoriteettiusko
		Passiivisuus
		Arvot
Verkostot		
JÄRJESTÖLÄHTÖISET RESURSSIT	Henkilöstövoimavarat	Osaaminen
		Kulttuuri
		Jäsenistö
		Maahanmuuttajayhteisö
		Hallinto
		Motivaatio
	Yhteiskunnallis- organisatoriset resurssit	Maahanmuuttajayhteistyö
		Maahanmuuttajakattojärjestöjen kattojärjestö
		Muu yhteistyö
	Kulttuuriset resurssit	Tiedotus
		Toimintamallit
	Tavoitteet	Perustamissyöt
		Vähemmistön asema
Jäsenten edunvalvonta		
Asennevaikuttaminen		

5. INSTITUTIONAALINEN MAHDOLLISUUSRAKENNE

5.1. Kattojärjestöt maahanmuuttajien edustajina korporatistisessa yhteiskunnassa

Aineistosta löytyvät yleisen institutionaalisen mahdollisuusrakenteen piirteet ovat viranomaispainotteisuus, byrokraattisuus ja korporatismi. Suomalaisessa yhteiskunnassa on tärkeää vaikuttaa suoraan instituutioihin ja viranomaisiin, sillä niillä on huomattavasti vaikutusvaltaa. Yhteiskuntajärjestelmä toimii, mutta ei ole kovin joustava eikä dynaaminen, sillä siinä vallitsee ylhäältä alas -lähestymistapa. Lisäksi aineiston perusteella suomalainen yhteiskunta on korporatistinen, niin että viranomaisilla on tarve nähdä jotkin tahot ryhmän edustajina ja sisällyttää nämä ainakin jossakin määrin päätöksentekojärjestelmään.

Tällainen yleinen institutionaalinen mahdollisuusrakenne tarkoittaa maahanmuuttajakattojärjestöille niin haasteita kuin mahdollisuuksia. Ylhäältä alas -traditio saattaa vähentää kansalaisjärjestöjen ja siten myös maahanmuuttajakattojärjestöjen vaikuttamisen paikkoja, kun viranomaisten ja auktoriteettien nähdään olevan niin korkeassa asemassa. Aineistossa kritisoidaan, että maahanmuuttajille esimerkiksi opetetaan ylhäältä käsin, kuinka yhteiskunnassa tulee toimia, ja oletetaan kaikkien toimivan tällä tietyllä tavalla. Haastateltavien mukaan sen sijaan voitaisiin olla kiinnostuneita myös siitä, mitä uutta annettavaa maahanmuuttajilla voisi olla yhteiskunnalle. Lisäksi haastateltavien mukaan haaste on, että muutokset tapahtuvat hitaasti.

Suomalaiselle yhteiskunnalle ominainen korporatistinen luonne sen sijaan vaikuttaa haastatteluiden perusteella olevan maahanmuuttajakattojärjestöille suotuisa. Toimijan institutionaalisiin mahdollisuusrakenteisiin vaikuttavat esimerkiksi yhteydet hallintoon (Gamson ja Meyer 1996). Haastattelemani järjestöt tekevät yhteistyötä ainakin kuntien, Etnisten suhteiden neuvottelukunnan (ETNO), oikeusministeriön kieli- ja demokratiayksikön, vähemmistövaltuutetun, sisäasiainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä jonkin verran Kelan ja maahanmuuttoviraston kanssa. Vuorovaikutuksella ja yhteistyöllä ylläpidettävät maahanmuuttajakattojärjestöjen ja julkisen sektorin väliset suhteet muodostavat osan poliittisen mahdollisuusrakenteen institutionaalisesta ulottuvuudesta (Predelli 2008, 939), sillä viranomaiset ja päättäjät

saattavat suhtautua maahanmuuttajajärjestöjen toimintaan kieltäen, hyväksyen tai kannustaen (Schrover ja Vermeulen 2005, 828).

Yleisesti ottaen haastateltavat kuvailevat julkisen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä positiivisesti. Viranomaiset esimerkiksi suhtautuvat maahanmuuttajakattojärjestöihin varovaisen myönteisesti ja ovat huomanneet kattojärjestöjen olevan niille iso resurssi. Aineiston perusteella maahanmuuttajakattojärjestöt ovat saavuttaneet asiantuntija-aseman viranomaisten silmissä, ja niitä pidetään maahanmuuttajien edustajina. Järjestöt tarjoavat viranomaisille mahdollisuuden pitää maahanmuuttajayhteisöjä yhtenäisinä ja järjestöjä niiden edustajina, jolloin järjestöjen sisällyttäminen yhteisöjä koskevaan päätöksentekoon antaa legitimitetin harjoitetulle politiikalle (Schrover ja Vermeulen 2005, 826; Predelli 2008, 940). Aineistosta ilmenee joidenkin maahanmuuttajakattojärjestöjen perustamiseenkin vaikuttaneen, että tarvittiin maahanmuuttajia edustava taho, johon viranomaiset voivat olla yhteydessä heihin liittyvissä kysymyksissä.

Korporatistinen yhteiskunta, jossa periaatteena on etujärjestöjen ja painostusryhmien huomioonottaminen päätöksentekoprosessissa, tarjoaa kolmannen sektorin toimijoille suotuisan poliittisen mahdollisuusrakenteen (Kriesi ym. 1995; 35, 38–39; Koopmans ym. 2005, 135; Predelli 2008, 939–940). Koska maahanmuuttajakattojärjestöt näyttävät haastattelujen perusteella saavuttaneen aseman maahanmuuttajien edustajina heitä koskevassa päätöksenteossa, yleisen institutionaalisen mahdollisuusrakenteen korporatistinen piirre on suotuisa maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta.

Maahanmuuttajajärjestöjen merkitystä maahanmuuttajien edustajana voi vahvistaa se, että kaikilla maahanmuuttajilla ei ole äänioikeutta. Siten he eivät voi vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon äänestämällä, jolloin maahanmuuttajajärjestöjen rooli heidän näkemystensä esille saamiseksi korostuu. Toisaalta niiden rooli on monin tavoin rajoittunut, sillä esimerkiksi maahanmuuttajilta puuttuva kansalaisuus ja äänioikeus saattaa myös vähentää järjestöjen poliittista painoarvoa sekä maahanmuuttajien innokkuutta poliittiseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen. (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b; 4, 31.)

Osoitus siitä, että julkisen vallan haltijat pitävät maahanmuuttajakattojärjestöjä maahanmuuttajien edustajina on esimerkiksi se, että maahanmuuttajakattojärjestöiltä pyydetään lausuntoja maahanmuuttajiin liittyviin lakeihin. Maahanmuuttajakattojärjestöt

ovat olleet mukana vaikuttamassa muun muassa uuden kotoutumislain sisältöön, ja haastateltavien mukaan järjestöjen näkemykset on huomioitu siinä hyvin.

Meillä on myös hyvin yhteistyötä eduskunnan kanssa. Jos tulee jotain muutoksia tai laki, joka koskee esimerkiksi maahanmuuttajia – kyllä meiltä pyydetään lausuntoja. Ja kyllä huomioidaan. Koska viimeinen esimerkiksi kotoutumislaki – kyllä *Kattojärjestö* on palauttanut lausuntoja ja mennyt paikanpäälle esittämään. Kyllä se on huomioitu. (Haastateltava D)

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) onkin oleellinen osa maahanmuuttajajärjestöjen institutionaalista toimikenttäkohtaista mahdollisuusrakennetta, sillä se määrittää periaatteet ja toimintatavat järjestöjäkin koskettavalle kotouttamispolitiikalle (valtion kotouttamisohjelma 2012; ks. esim. 11, 22). Laki tuli voimaan 1.9.2011 ja se korvasi aiemman vuonna 1999 voimaantulleen lain maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/1999). Uusi kotoutumislaki laajensi ainakin jonkinlaisten kotouttamistoimien kohderyhmäksi kaikki maahan muuttaneet, kun aiemmin kotouttamistoimien piiriin kuului vain hyvin rajattu ryhmä, kuten työttömät työnhakijat ja toimeentulotuen varassa olevat (Saukkonen 2013; 93, 95, 97). Uudessa kotoutumislaisissa (32§, 34§) myös säädetään, että sekä valtion että yksittäisten kuntien on laadittava kotouttamisohjelma neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Järjestöillä ja yhdistyksillä on suomalaisessa kotouttamispolitiikassa merkittävä rooli kotoutumisen edistämisessä (Saukkonen 2013, 93). Maahanmuuttajajärjestöjen merkitys kotoutumisen edistämisessä tuodaan esille useaan kertaan uuden kotoutumislain hallituksen esityksen (HE 185/2010) perusteluissa. Kotoutumislaisissa (1386/2010) mainitaankin, että maahanmuuttajajärjestöt voivat olla mukana kotoutumisen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Myös kotoutumislakiin pohjautuva, ensimmäisen kerran syyskuussa 2012 julkaistu valtion kotouttamisohjelma (2012, erityisesti kohdat 5.2. ja 5.3.) painottaa maahanmuuttajajärjestöjen merkitystä kotoutumisen edistämisessä.

Kotouttamisohjelmaa ei oltu julkaistu vielä haastattelujen tekemisen aikaan, joten haastatteluissa käsiteltiin ainoastaan uutta kotoutumislakia ja sen mahdollisia vaikutuksia järjestöihin. Aineiston perusteella uuden kotoutumislain voidaan tulkita edistävän maahanmuuttajakattojärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia. Se ainakin avaa järjestöille mahdollisuuksia ja lisää niiden legitimitettä, kun niiden merkitykselle annetaan

tunnustusta laissa. Toimijan esittämät vaatimukset voivat olla tehokkaita vain, jos pystytään viittaamaan yleisesti jaettuihin uskomuksiin ja lakeihin (Koopmans ym. 2005, 138).

I think that it has probably strengthened *Umbrella organization's* position in the society. In that... that it's now kind of a key reference point. It's about like Northern Ireland's Good Friday agreement which ended the conflict 1998. So it's kind of like... it's key reference point, that's a corner stone of magnitude that we can now say that we have this refer to. So it kind of lends more of legitimate platform to *Umbrella organization* and to achieve its goals. (Haastateltava G)

Haastateltavat kuitenkin huomauttavat, että vaikka laki teoriassa avaa maahanmuuttajajärjestöille mahdollisuuksia, vasta muutamien vuosien päästä nähdään, miten laki käytännössä vaikuttaa niiden toimintakenttään ja vaikutusmahdollisuuksiin. Se taas riippuu siitä, miten viranomaiset alkavat käytännössä soveltaa lakia ja miten maahanmuuttajajärjestöt itse pystyvät määrätietoisesti hyödyntämään sitä.

No sen pitäisi vaikuttaa, mutta mä en jotenkin näe lakeja semmoisena, että kun tulee joku laki, niin sitten alkaa tapahtumaan. Et lakihan antaa mahdollisuuksia. Et kysymys on vaan siitä, kuinka ihmiset tietää siitä, kuinka ne käyttää ne asiat, ja miten esimerkiksi tää viranomaiskenttä – johon tää ennen kaikkea kohdistuu – niin miten siellä sovelletaan näitä asioita ja tulkitaan. Et siinä on paljon työtä vielä ennen kuin se alkaa oikeasti vaikuttaa ja toimia. Mutta se suunta on oikea. (Haastateltava B)

Haastateltavat tuovat esimerkiksi esille, ettei kotoutumislaki sido vaan ainoastaan kehottaa kuntaviranomaisia ottamaan maahanmuuttajajärjestöjä mukaan kotoutumisen suunnitteluun. Kuntien kotouttamisohjelmista laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010, 32 §) sanotaankin, että ”paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan” (kursiivi oma). Aineiston keräämisen aikaan keväällä 2012 laki oli ollut voimassa vasta muutaman kuukauden, joten silloin haastateltavien oli mahdoton arvioida tämän pykälän tai ylipäänsä koko lain ja kotouttamisohjelmien toteutumista käytännössä.

Tutkimusaineiston perusteella hyvä paikka vaikuttaa esimerkiksi lakeihin on ETNO, joka tuo siinä toimiville järjestöille vahvistusta ja saa muutenkin kiitosta osakseen. ETNO on nykyään sisäministeriön yhteydessä toimiva, valtioneuvoston asettama asiantuntijaelin, jonka tarkoituksena on toimia ministeriöiden avustajana ja vuorovaikutuksen vahvistajana edistääkseen hyviä etnisiä suhteita ja maahanmuuttajien kotoutumista (ETNO 2013a; Pyykkönen ja Martikainen 2013, 289). ETNO perustettiin vuonna 1998 työministeriön yhteyteen aiempiin pakolais- ja siirtolaisuusasioiden neuvottelukuntiin pohjautuen (Mykkänen 1998; 7, 9, 12, 17; Saukkonen 2013, 91).

ETNOssa on edustettuina valtiollisia ja kolmannen sektorin toimijoita (ETNO 2013b; Pyykkönen ja Martikainen 2013, 289). Valtiokytöksen vuoksi ETNOssa toimimista voi pitää maahanmuuttajakattojärjestöjen keinona tehdä yhteistyötä ja vaikuttaa viranomaisiin ja päättäjiin. Valtakunnallisen ETNO:n 33 jäsenpaikasta kymmenen on varattu maahanmuuttajien tai etnisten vähemmistöjen yhdistyksille tai yhteisöille (ETNO 2013b). Haastatteluissa ei oteta kantaa siihen, pidetäänkö tätä jäsenpaikkajakoa tarpeeksi maahanmuuttajia edustavana, mutta erään näkemyksen mukaan maahanmuuttajat ovat hyvin edustettuina silloin, kun heitä on neuvottelukunnassa tai vastaavassa yli puolet (Koopmans ym. 2005, 63).

ETNOa ei voida pitää täysin maahanmuuttajien edustajana, sillä se on sisäministeriön alainen ja siten valtiosta riippuvainen organisaatio, jonka edustajista yli puolet on muita kuin maahanmuuttajayhteisöjen edustajia. Aineiston perusteella ETNO:n vaarana pidetään liikaa byrokratisoitumista sen sijaan, että tehtäisiin työtä käytännön tasolla jäsenien kokemukseen luottaen. Toisaalta valtiokytöksen nähdään tuovan toimintaan tehokkuutta ja säännöllisyyttä. Lisäksi sitä pidetään hyvänä yhteistyön ja vaikuttamisen väylänä erilaisten valtiollisten toimijoiden kesken. ETNO, jossa maahanmuuttajakatot toimivat maahanmuuttajien edustajina, ilmentää hyvin suomalaisen yhteiskunnan viranomaispainotteisuutta ja korporatismia.

Yksi tärkeä keino maahanmuuttajien poliittisen aktiivisuuden vahvistamiseen on hallinnon proaktiivinen toiminta maahanmuuttajia kohtaan esimerkiksi ottamalla maahanmuuttajat päätöksentekoon erityisten yhteistyömuotojen tai komiteoiden kautta (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 32–33), mistä ETNO on esimerkki. Koska ETNOlla nähdään olevan vaikutusvaltaa ja maahanmuuttajakatot ovat päässeet ETNOon maahanmuuttajia edustamaan, vaikuttaa ETNO ja maahanmuuttajakatot niiden asema siinä positiivisesti

maahanmuuttajakattojärjestöjen kohtaamaan institutionaaliseen mahdollisuusrakenteeseen. Vuodesta 2005 lähtien maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen edustajat on valittu yhteisöjen rekisteröidyistä yhdistyksistä ja uskonnollisista yhdyskunnista aiemman kieliperustaisuuden sijaan (Pyykkönen ja Martikainen 2013, 289), mikä on vahvistanut maahanmuuttajakattojärjestöjen asemaa ja vaikutusmahdollisuuksia. Muutoksen myötä viranomaiset ovat alkaneet tukea erityisesti maahanmuuttajakattojärjestöjen toimintaa (Pyykkönen 2007a, 109–110).

ETNON lisäksi järjestöt vaikuttavat olemassa olevien kanavien kautta osallistumalla muihin neuvottelukuntiin, kuulemistilaisuuksiin, seminaareihin ja verkostoihin, minkä lisäksi niiltä pyydetään lausuntoja ja kommentteja. Lausunto- ja kommentointipyynnöt johtuvat järjestöjen saavuttamasta asiantuntija-asemasta viranomaisten silmissä. Lisäksi maahanmuuttajakattojärjestöt vaikuttavat politiikkaan tarjoamalla tietoa päättäjille ja pitämällä asiaa esillä pelkällä olemassaolollaan (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 32). Monilta osin institutionaalinen mahdollisuusrakenne näyttäytyy aineiston valossa maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisen vaikuttamisen kannalta suotuisana.²

Aina kuulemispyyntöjä ei kattojärjestöille tule, mikäli yhteistyö ei ole edennyt tarpeeksi pitkälle. Aineiston perusteella haasteena vaikuttamisessa on, miten järjestöt pääsisivät etenemään vaikutusvaltaisempiin piireihin hallinnossa ja päätöksenteossa. Maahanmuuttajakattojärjestöjen voikin olla vaikea saada todellista näkyvyyttä ja vaikutusvaltaa poliittisessa järjestelmässä, vaikka toiminta olisikin aktiivista (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 32). Maahanmuuttajakattojärjestöt ovat saavuttaneet aseman maahanmuuttajien edustajina tietyissä kysymyksissä, ja niitä konsultoidaan tietyssä vaiheessa. Järjestöt haluaisivat kuitenkin vaikuttaa monipuolisempiin aihealueisiin ja ratkaisevammassa vaiheessa, esimerkiksi päätöksentekoprosessin alussa.

Osassa järjestöjä koetaan turhauttavana se, että välillä niitä pidetään oman lähtömaansa eikä suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuvien ilmiöiden asiantuntijoina. Yleisesti ottaen maahanmuuttajakattojärjestöjen toiminta keskittyy Suomessa asuvien maahanmuuttajien aseman parantamiseen lukuun ottamatta muutamia, esimerkiksi kehitys yhteistyöhön keskittyviä järjestöjä. Ongelmallista on, jos järjestö haluaa keskittyä suomalaisen yhteiskunnan asioihin, mutta esimerkiksi viranomaiset eivät pidä sitä suomalaisen

---

² Todennäköisesti olisin saanut erilaisia tuloksia, mikäli olisin tutkinut kaikkia Suomessa toimivia maahanmuuttajakattojärjestöjä kattojärjestöihin keskittymisen sijaan (ks. esim. Predelli 2008; 947, 949–950).

yhteiskunnan vaan lähtömaan kannalta merkittävänä toimijana. Tällöin järjestö ei pääse toimimaan asiantuntijana niissä asioissa, joihin se haluaisi vaikuttaa. Verrattuna muihin kansalaisjärjestöihin tämä haaste on maahanmuuttajajärjestöille erityinen. Lähtömaa on siis tutkimusaineiston perusteella osa maahanmuuttajajärjestöjen kohtaamaa poliittista mahdollisuusrakennetta esimerkiksi viranomaisten asennoitumiseen vaikuttaen.

5.2. Tasapainoilua puoluepoliittisella kentällä

Myös yhteistyö ja vaikuttaminen puolueisiin tulevat aineistossa esille keinona yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Kaikki haastattelemani järjestöt tekevät yhteistyötä kaikkien puolueiden kanssa ja suhteet ovat haastateltavien mukaan hyvät. Suuret maahanmuuttajajärjestöt tekevätkin todennäköisesti yhteistyötä puolueiden kanssa (Predelli 2008, 946). Haastateltavat korostavat järjestön puoluepoliittista sitoutumattomuutta ja halukkuutta tehdä yhteistyötä kaikkien puolueiden kanssa.

Puoluepoliittisen sitoutumattomuuden korostuksesta huolimatta aineistosta löytyy myönteisiä lausuntoja eduskunnan vasemmistopuolueista ja vihreistä ja epäileviä näkemyksiä perussuomalaisista. Positiivinen suhtautuminen ilmenee esimerkiksi epävirallisista yhteydenotoista vasemmalle kallellaan oleviin poliitikkoihin ja vihreiden presidentinvaaliehdokasta tukevista lausunnoista. Vastaavia kommentteja ei esiinny muista puolueista. Ainakin vasemmistopuolueet saattavat tarjota maahanmuuttajajärjestöille suotuisamman poliittisen mahdollisuusrakenteen reagoimalla paremmin maahanmuuttajajärjestöjen tarpeisiin (Caponio 2005, 947–948).

Parliament as well in that way that we have of course left-leaning politicians that we have contacted unofficially as well but they know *Umbrella organization*. (Haastateltava E)

I think that maybe a lot of people in *Umbrella organization* were hoping for a different outcome [of the presidential election]. Nonetheless the open-door policy means that we have to be willing to talk to all the political parties and all the candidates – which we of course do. (Haastateltava G)

Haastatteluista tulee vahvasti esille, että joidenkin perussuomalaisten kansanedustajien toimintaan suhtaudutaan maahanmuuttajakattojärjestöissä varauksella ja epäilevästi, vaikka samalla korostetaankin sitoutumattomuutta ja puolueettomuutta.

Me emme voi sanoa, että tää puolue on näin, *Kattojärjestö* on puolueeton ja sitoutumaton esimerkiksi tän politiikan ja sitten uskonnon. Se tarkoittaa – eli kaikkien puolueiden kanssa haluamme tehdä yhteistyötä. Katsomatta mitä... totta kai, että perussuomalainen, se on kolmas, kansa on valinnut, ja pitää sitten hyväksyä. Ja sitten ei oo muita... Kyllä uskon, että kyllä puheenjohtaja tosi viisas henkilö. Mutta välillä mitä Hakkarainen ja... se on ihan... mikä suoraan sanottuna ei oo niin hyvä. Mutta kuitenkin, keskustellaan, kutsutaan tänne, päästetään tänne, ja keskustellaan ja puhutaan. (Haastateltava D)

Toimijan kohtaamaan poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavat myös muut toimijat samalla kentällä, sillä toimijat eivät toimi tyhjiössä. Nämä toimijat voivat muodostua liittolaisiksi tai vastustajiksi. Maahanmuuttajien kanssa samalla kentällä toimivia ja siten maahanmuuttajien poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavia toimijoita ovat muun muassa äärioikeistopuolueet, rasistiset ryhmittymät sekä maahanmuuttajia tukevat ryhmät. Myös näiden suosioon ja kannatukseen vaikuttaa poliittinen mahdollisuusrakenne. (Koopmans ym. 2005; 5, 18, 21–22.) Muiden toimijoiden vaikutus mahdollisuusrakenteeseen on mahdollista ottaa huomioon osana dynaamista mahdollisuusrakenteen ulottuvuutta. Tulkitsen äärioikeiston ja rasististen ryhmien tarkoittavan yleisemmin ottaen maahanmuuttovastaisia näkemyksiä esittäviä yksilöitä tai ryhmiä.

Siten rinnastan esimerkiksi perussuomalaiset maahanmuuttokentällä vaikuttaviksi muiksi maahanmuuttovastaisiksi toimijoiksi, sillä ainakin eduskuntavaalien 2011 aikaan perussuomalaisten edustajat kritisoivat näkyvimmin maahanmuuttopolitiikkaa (ks. Maasilta 2012a, 161). Sen sijaan perussuomalaiset ei ole äärioikeistopuolue tai rasistinen ryhmittymä. Puolueen virallinen johto ei niinkään ole profiloitunut maahanmuuttovastaiseksi, vaan sen ovat tehneet yksittäiset puolueaktiivit (Keskinen 2009, 44). Monilla puolueen tärkeissä asemissa olevilla edustajilla on kuitenkin yhteyksiä äärioikeistoryhmittymiin (Jungar 2012, 17). Kolmasosalla perussuomalaisten noin neljästäkymmenestä kansanedustajasta on tai on ollut yhteyksiä äärioikeistoksi luokiteltaviin Hommafoorumiin ja Suomen Sisuun, ja nämä kansanedustajat ovat olleet varsin vaikutusvaltaisia perussuomalaisten

maahanmuuttopolitiikan radikalisoitumisessa (emt., 13). Siten voidaan ainoastaan todeta, että joillakin perussuomalaisten edustajilla on yhteyksiä äärioikeistoon, ja äärioikeistolaiset näkemykset saattavat jossain määrin näkyä näiden edustajien lausunnoissa ja politiikassa.

Maahanmuuttovastaisten vaatimusten menestykseen vaikuttavat käsitykset kansalaisuudesta ja poliittisen tilan avoimuus. Riippuen kansalaisuuden käsityksistä eli diskursiivisesta mahdollisuusrakenteesta sekä poliittisesta tilasta äärioikeiston mobilisaation mahdolliset muodot ovat institutionalisoituminen, radikalisoituminen, marginalisoituminen ja populismi. Institutionalisoitumista tukevat vahva diskursiivinen mahdollisuusrakenne, esimerkiksi etno-nationalistinen käsitys kansalaisuudesta, sekä avoin poliittinen tila. Tällöin olosuhteet ovat otolliset vahvan puolueen synnylle. (Koopmans ym. 2005; 188–189, 202.) Haastattelujen perusteella olosuhteet ovat olleet suosiolliset perussuomalaisten kasvulle, sillä taloudellisen taantuman vuoksi perussuomalaisten nationalistiset näkemykset ovat saaneet kannatusta.

Perussuomalaisten kannatuksen nousun syyksi voidaan aineiston perusteella tulkita myös avoin diskursiivinen tila. Maahanmuuttovastaiseen mobilisoitumiseen vaikuttaa se, ovatko muut poliittiset puolueet ottaneet osan heidän diskursiivisesta ja ideologisesta tilastaan haltuunsa vai onko tämä diskursiivinen tila vapaana maahanmuuttovastaiselle mobilisaatiolle. Maahanmuuttovastaiset näkemykset saavat todennäköisimmin enemmän näkyvyyttä ja kannatusta julkisessa tilassa, mikäli esimerkiksi suuret puolueet eivät hallitse heidän poliittista tilaansa. (Koopmans ym. 2005; 22, 81, 182, 188–189, 204, 242.) Haastateltavien mukaan muut puolueet eivät ole ottaneet aktiivisesti kantaa maahanmuuttopolitiikkaan (ks. myös Maasilta 2012b, 9), mikä on Raittilan (2009, 70) mukaan ollut asianlaita jo 2000-luvun alusta asti. Lisäksi aineistossa esiintyy myös kritiikkiä viranomaisten ja päättäjien liian pehmeää maahanmuuttodiskurssia kohtaan. Siten diskursiivinen tila on ollut vapaana perussuomalaisten kärkeville maahanmuuttopoliittisille näkemyksille.

Perussuomalaisten kannatuksen nousu vaikuttaa maahanmuuttajakattojärjestöjen poliittiseen mahdollisuusrakenteeseen teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta kahdesta syystä. Ensinnäkin perussuomalaiset ovat maahanmuuttokentällä vaikuttavia muita toimijoita, sillä aineistossakin tulee esille, että puolue on ottanut kärkkäästi kantaa maahanmuuttoasioissa. Lisäksi koska toimijan institutionaalisiin mahdollisuusrakenteisiin vaikuttavat yhteydet päättäjiin ja hallintoon ja perussuomalaiset on eduskunnan kolmanneksi

suurin puolue, maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteyksillä siihen voidaan olettaa olevan ainakin jotain merkitystä vaikutusmahdollisuuksien kannalta. Koska aineistossa esiintyy epäilyksiä perussuomalaisia kohtaan, voitaneen olettaa, että maahanmuuttajakattojärjestöjen mielestä puolue ei edistä heidän asiaansa. Tämä on tulkittavissa esimerkiksi eräästä kritiikistä, jonka mukaan oikeudessakin maahanmuuttovastaisista kommentistaan syytettynä ollut perussuomalaisten Jussi Halla-aho ei saisi johtaa muun muassa maahanmuuttoon liittyviä lakiesityksiä käsittelevää hallintovaliokuntaa.³ Edellä käsiteltyjen näkökulmien perusteella totean, että perussuomalaisten nousu sinällään voidaan tulkita haasteeksi maahanmuuttajakattojärjestöjen institutionaalisen mahdollisuusrakenteen ja siten yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta.

Haastateltavien näkemykset jakautuvat sen suhteen, olisiko maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen yleistymisellä esimerkiksi eduskunnassa merkitystä kattojärjestöjen toiminnan kannalta. Joidenkin haastateltavien mukaan tämä vaikuttaisi maahanmuuttajakattojärjestöjen toimintaan positiivisesti rohkaisemalla maahanmuuttajia poliittiseen osallistumiseen ja vaikuttamalla suotuisasti asenneilmastoon. Aineistossa ei kuitenkaan tule esille, että maahanmuuttajataustaiset ehdokkaat esimerkiksi ajaisivat maahanmuuttajakattojärjestöjen asiaa tai että yhteydet puolueisiin paranisivat maahanmuuttajataustaisten ehdokkaiden myötä.

Kyllä mä uskon, että se vaikuttaa, koska... eli se helpottaa meidän toimintaa. Eli se helpottaa, koska kantaväestöt näkevät, että nyt tilanne on toinen. Mutta se vaikuttaa, kun maahanmuuttaja... se vaikuttaa... Nyt Suomi on monikulttuurinen maa, sitten se ei oo enää maa, missä... Eli joo, se helpottaisi eli myös se helpottaa ja kannustaa *maahanmuuttaja*yhteisössä nuoria, jotka haluavat tulevaisuudessa Suomessa osallistua politiikkaan ja myös yhteiskunnan rakentamiseen. Se helpottaa ja kannustaa, varmaan. (Haastateltava D)

Osa haastateltavista on skeptisiä, että maahanmuuttajataustaiset ehdokkaat tai poliittiset luottamushenkilöt muuttaisivat mitään. Muutamat haastateltavat huomauttavat, että maahanmuuttajat ovat osa suomalaista yhteiskuntaa, joten maahanmuuttajapolitiikon tai -

---

³ Aineiston keräämisen jälkeen kesäkuussa 2012 Halla-aho tuomittiinkin korkeimmassa oikeudessa kiihottamisesta kansanryhmää vastaan ja uskonrauhan rikkomisesta, ja hän erosi tehtävästään (Helsingin Sanomat 2012).

ehdokkaan profiloituminen ainoastaan maahanmuuttajakysymyksiin on arveluttavaa, eikä samanlaisen vähemmistötaustan nähdä toimivan äänestyspäätöksen perusteena.

Joskus maahanmuuttajaryhmän asemaa saattaa parantaa, mikäli esimerkiksi kaupunginvaltuustossa on ryhmään kuuluvia ja sen etuja ajavia poliitikkoja (Sanguino 2008, 266). Näin toimiessaan maahanmuuttajataustaiset poliitikot edistäisivät samalla maahanmuuttajakattojärjestöjenkin tavoitetta, mikä vaikuttaisi positiivisesti kattojärjestöjen institutionaaliseen mahdollisuusrakenteeseen ja siten yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin. Ei ole kuitenkaan itsestään selvää, että maahanmuuttajataustainen edustaja keskittyisi maahanmuuttajien aseman edistämiseen.

Ei myöskään riitä, että maahanmuuttajataustaisen luottamushenkilön intresseissä on maahanmuuttajien tai tietyn vähemmistöryhmän etujen ajaminen. Lisäksi hänellä on oltava mahdollisuudet ja valmiudet vaikuttaa asioihin. Aineistosta ilmenee, että luottamushenkilöksi valittu maahanmuuttaja ei pääse välttämättä aina olemaan aktiivinen toimessaan. Syyksi mainitaan poliittisen tuen puute, verbaaliset vaikeudet ja hankaluudet seurata yhteiskunnallisia tapahtumia. Lisäksi kritisoidaan maahanmuuttajataustaisten ehdokkaiden ja luottamushenkilöiden olevan puolueille joskus vain keino äänen keräämiseen ja ihanteellisen monikulttuurisuuskuvan ylläpitämiseen.

Jo viime kunnallisvaaleissa, edellisissä kunnallisvaaleissa, että puolueet halusivat: me tarvitaan maahanmuuttajaedustajia kunnallisvaaleihin mukaan vaikuttamaan. Jokainen puolue asetti neljä–viisi. Puolueiden tavoitteena oli kerätä ääniä eikä sitä, että ne menestyisi. Tää on sitten sitä vaikuttamista. (Haastateltava H)

Et joku *Maahanmuuttajataustainen tunnettu poliitikko*, okei ihan loistava juttu, mut ei se edusta sitä taustaa mitään...Et se on tavallaan semmoinen suomalainen poliittinen leikki, et okei, me ollaan tasa-arvoisia ja me ollaan sitä ja tätä ja meillä on *Tämä poliitikko*. Et siihen kohdistetaan enemmän sitä monikulttuurisuutta, joka ei vastaa todellisuutta. (Haastateltava B)

Tutkimusaineiston perusteella tulkitsemme maahanmuuttajajärjestöjen vaikuttavan viranomaisiin ja päättäjiin enemmän olemassa olevien kanavien kautta kuin aloitteellisesti. Kutsun näistä ensimmäistä reaktiiviseksi vaikuttamiseksi, sillä sivistyssanakirjan (Nurmi ym. 2001, 374) mukaan reaktiivinen tarkoittaa vastakaikuna ulkoiseen yllälykkeeseen

ilmenevää. Aloitteellista vaikuttamista kutsun proaktiiviseksi vaikuttamiseksi, sillä proaktiivinen tarkoittaa ennakoivaa (emt., 354).

Aineiston perusteella proaktiivisia vaikuttamiskanavia kuten lobbaamista (ks. myös Predelli 2008, 945) ja aloitteiden laatimista ei ole suurissa määrin käytetty vaikuttamisessa, sillä siihen ei ole ollut resursseja – mikä on tosin todennäköisesti koko kolmatta sektoria leimaava piirre. Yksi syy esimerkiksi lobbamisen vähäisyyteen on aineiston perusteella sen haasteellisuus. Lobbaaminen yleistyy tulevaisuudessa, kun maahanmuuttajakattojärjestöt saavat lisää kokemusta ja lobbaamisen merkitys poliittiseen prosessiin vaikuttamisessa kasvaa (ks. Predelli 2008, 944). Maahanmuuttajakattojärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia mahdollisesti edistäisi, mikäli niille järjestettäisiin esimerkiksi lobbaamisesta, aloitteiden laatimisesta tai muista proaktiivisista vaikutuskeinoista koulutusta. Proaktiivisen vaikuttamisen lisääminen reaktiivisten vaikuttamiskanavien rinnalla voisi vahvistaa maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallista vaikuttavuutta, sillä järjestöt pääsisivät itse määrittelemään varhaisessa vaiheessa, mikä olisi niiden kannalta tärkeää. Järjestöjen proaktiivinen vaikuttaminen tarkoittaisi entistä aktiivisempaa esilläoloa, mikä saattaisi lisätä myös niiden yhteiskunnallista näkyvyyttä ja painoarvoa.

Tulkitsen reaktiivisen vaikuttamisen riippuvan enemmän poliittisesta mahdollisuusrakenteesta ja proaktiivisen resursseista. Reaktiivinen vaikuttaminen reagoi tarjottuihin mahdollisuuksiin ja proaktiivinen vaikuttaminen on lähtöisin toimijasta itsestään. Proaktiivinen vaikuttaminen vaatii enemmän resursseja kuin reaktiivinen vaikuttaminen, sillä uusien vaikutuskanavien löytäminen ja hyödyntäminen on työläämpää kuin jo olemassa olevien vaikutuskanavien hyödyntäminen. Varsinkin jos järjestössä ei ole proaktiivisen vaikuttamisen osaamista ja perinnettä, uusien toimintatapojen omaksuminen vaatii resursseja.

5.3. Monikulttuurisen kotouttamispolitiikan kritiikki

Maahanmuuttajien institutionaaliseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttavat koulutus-, asunto-, työ- ja hyvinvointipolitiikat ovat keskiössä kotouttamispolitiikassa. Kotouttamispolitiikka koskettaa maahanmuuttajakattojärjestöjä suoraankin, sillä se painottaa maahanmuuttajajärjestöjen vahvistamista kotoutumisen tueksi esimerkiksi

maahanmuuttajien yhteiskunnallisen osallistumisen lisäämiseksi. (ks. valtion kotouttamisohjelma 2012; esim. 11, 26). On siis oleellista käsitellä haastateltavien näkemyksiä käytännön kotouttamispolitiikasta siltä osin, kun sillä on merkitystä maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta.

Haastateltavat toteavat, että vaikka joihinkin maihin verrattuna Suomessa on kiinnitetty hyvin huomiota kotoutumiseen, kotouttamispolitiikka on keskittynyt liikaa monikulttuurisuuden tukemiseen. Suomalainen kotouttamispolitiikka vastaa pitkälti Hollannissa 1980- ja 1990-luvuilla noudatettua monikulttuurista mallia, jonka tavoitteena on maahanmuuttajien integroituminen yhteiskuntaan oma kieli ja kulttuuri säilyttäen (Saukkonen 2013, 92). Suomalainen kotouttamispolitiikka näyttäytyykin kansainvälisessä vertailussa kahdenkymmenen vuoden maan joukosta neljänneksi monikulttuurisimpana lähestymistapana Australian, Kanadan ja Ruotsin jälkeen, eli Euroopan vertailussa heti Ruotsin jälkeen monikulttuurisimpana (Tolley 2011, 3). Huomattavaa on myös Suomessa tapahtunut nopea kehitys monikulttuurisuuden huomioimisessa viimeisen kymmenen vuoden aikana (ks. Tolley 2011, 3). Suomalaisen kotouttamispolitiikan monikulttuuriseen ajatusmalliin ovat vaikuttaneet yhteiskunnan avoimuutta ja suvaitsevaisuutta korostava ilmapiiri, yleiset vähemmistöpoliittiset trendit sekä kansainväliset esimerkit kuten Ruotsi ja Hollanti (Saukkonen 2013, 97). Saukkosen (2013, 93) mukaan Hollannin ja Ruotsin esimerkki näkyy esimerkiksi uutta kotoutumislakia edeltäneen lain hallituksen esityksen perusteluissa, ja siinä kansainvälinen vertailu pohjautuukin pitkälti näihin maihin ja Norjaan (ks. HE 66/1998, kohta 2.4.).

Haastateltavien mukaan ongelma monikulttuurisuuteen keskittyvässä kotouttamispolitiikassa on sen luoma epätodellinen kuva kotoutumisesta, monikulttuurisesta yhteiskunnasta ja maahanmuuttajista – aivan kuin toimiva monikulttuurinen yhteiskunta syntyisi erilaisia kulttuureja, ruokaa ja musiikkia harrastamalla. Aineiston perusteella viranomaiset tukevat tällaista monikulttuurisuutta, jotta saadaan luotua kuvaa toimivasta monikulttuurisesta yhteiskunnasta. Tämä monikulttuurisuuden ideologian ylläpito saattaa tuottaa ja vahvistaa kansallista myyttiä oletettavasta suvaitsevaisuudesta, mikä johtaa epärealistisiin käsityksiin maahanmuuttajien yhteiskuntaan osallistumisesta (Koopmans ym. 2005, 245). Ongelmana on, että tämä monikulttuurisen kuvan rakentaminen vie huomiota todelliselta puuttumiselta maahanmuuttajien yhteiskunnalliseen osallistumiseen. Tosiasiassa monikulttuurisuuspolitiikka onkin ollut monissa maissa normatiivista retoriikkaa realismin sijasta (Koopmans ym. 2005, 244).

Et tavallaan se palvelee poliitikkojen ja viranomaisten semmoisia ruusuisia kuvia suomalaisesta yhteiskunnasta, jotka estää oikeastaan enemmän niitä katsomasta siihen, mitä oikeasti tapahtuu. (...) Et sit se tarkoittaa sitä, että monta tuntia istutaan yhdessä, kuunnellaan eri etnistä musiikkia, syödään etnistä ruokaa ja sitten mennään kotiin. En mä jaksa tätä, että tää on sitä niinkun *Monikulttuurikeskus*meininkiä, joka on tätä virallista monikulttuurisuutta. Se luo semmosia – mä kuvittelen yleensä semmosta torikuviota, missä on erilaisia kojuja, ja siinä on venäläinen koju balalaikan ja samovaarin kanssa, ja siellä on intialainen koju carillon kanssa ja näin. Ei se ole todellista. Se on kaunis kuva, jonka suomalaiset viranomaiset mielellään antaa, että me ollaan monikulttuurisia, meillä on sitä ja tätä. (Haastateltava B)

Vaarana liikaa kulttuuriin keskittyvässä kotouttamispolitiikassa on aineistoni perusteella myös se, että maahanmuuttajat nähdään ensisijaisesti ainoastaan oman kulttuurinsa toteuttajina, mikä yksinkertaistaa maahanmuuttajien moninaisuuden. Tällöin kaikki maahanmuuttajat nähdään homogeenisena ryhmänä, jolla on samanlaisia tarpeita ja intressejä. Haastateltavat korostavat maahanmuuttajayhteisön ja etnisten ryhmien sisäistä heterogeenisuutta, sillä esimerkiksi eri syistä maahan tulleiden tarpeet ja tilanteet eroavat huomattavasti. Muun muassa monilla opiskelijoilla, koulutetuilla tai työn vuoksi maahan tulleilla olisi paljon annettavaa tälle yhteiskunnalle, eivätkä he tarvitse vain oppia (ks. Koopmans ym. 2005, 190). Aineistosta ilmenee, että kotouttamispolitiikassa tätä moninaisuutta ei oteta tarpeeksi huomioon.

Aineiston perusteella käsitys maahanmuuttajista oppia tarvitsevina näkyy välillä myös viranomaisten ja kantasuomalaisten järjestöjen asenteissa, kun maahanmuuttajajärjestöt tekevät heidän kanssaan yhteistyötä. Viranomaisten ja kantaväestön käsitystä maahanmuuttajista apua ja oppia tarvitsevina – jolloin heihin on suhtauduttava hyvin pehmeästi – saattaa vahvistaa heidän nimeäminen vähäosaisiksi ja syrjäytymisvaarassa oleviksi (Koopmans ym. 2005, 14–15). Aineistossa kritisoidaan tätä suhtautumista esimerkiksi nimittämällä viranomaisia naiiveiksi kukkahattutädeiksi.

Et suomalaiset viranomaiset jotenkin pelkää sitä – ne hyväntahtoiset, hyväuskoiset, kukkahattutädit – ne haluaa mielellään ajaa tätä asiaa ja ne ei näe sitä, et siitä on haittaa myös. (Haastateltava B)

Liikaa kulttuurin tukemiseen keskittyvää kotouttamispolitiikkaa kritisoidaan siitä, ettei se edistä maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta, vaan eristää maahanmuuttajat muusta yhteiskunnasta omalle sektorilleen. Maahanmuuttajajärjestöjen toiminnassa tämä kulttuuriin keskittyvä kotouttamispolitiikka näkyy haastattelujen perusteella esimerkiksi monikulttuurikeskuksiin suunnattavassa toiminnassa. Maahanmuuttajajärjestöjä ohjataan toimimaan monikulttuurikeskuksissa, ja esimerkiksi järjestämään tapahtumiaan niissä. Tämä monikulttuurikeskuksiin keskittyvä toiminta eristää maahanmuuttajajärjestöt muusta yhteiskunnasta toteuttamaan monikulttuurisuuttaan omaan paikkaansa, jolloin maahanmuuttajat ja muu yhteiskunta eivät kohtaa.

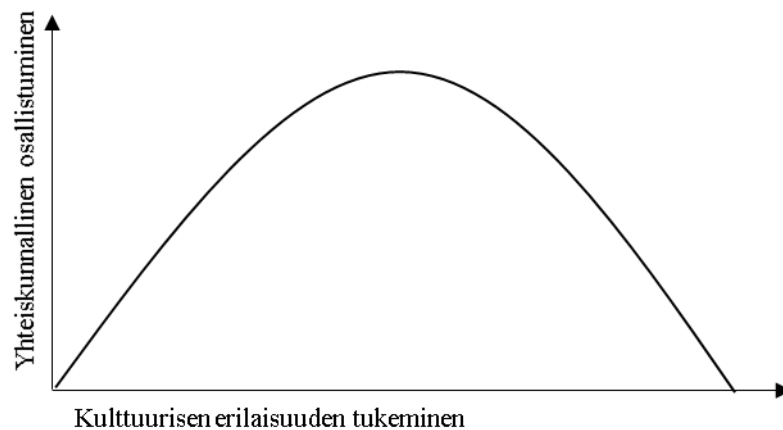
So they bring all these people there and then go and do all your things there. So they have built your... This area here where all...everybody... you wanna do your multicultural things, go there, do that, everything. And rest of the country here is off the access there. So this is – in South-African term this is – apartheid-system there. (Haastateltava E)

Liikaa kulttuurin tukemiseen keskittyvä rahoitusjärjestelmä vahvistaa aineiston perusteella maahanmuuttajajärjestöjen keskittymistä monikulttuurisuuteen, mikä ylläpitää kuilua maahanmuuttajien ja muun yhteiskunnan välillä. Oman kulttuurin ylläpitämistä pidetään usein poliittisen osallistumisen lisäksi maahanmuuttajajärjestöjen tehtävänä, jota rahoituksella halutaan tukea (ks. esim. Predelli 2008, 940). Haastateltavat huomauttavat, että oman kulttuurin ylläpitoa tukeva rahoitussysteemi luotiin 1980–90 -luvulla, kun Suomeen alkoi tulla maahanmuuttajia, eikä sitä ole uudistettu sen jälkeen. Kulttuuriin keskittyvää rahoitusta ylläpitää aineiston perusteella se, että monikulttuurisuudesta on tullut toimintaa, josta monet ihmiset ja järjestöt saavat toimeentulonsa. Siksi rahoitusjärjestelmää on hankala muuttaa ja ihmisillä on itsekkiät intressit tämän järjestelmän ylläpitämiseen. Lisäksi yhä uudet toimijat vahvistavat järjestelmää suuntaamalla toimintaansa kulttuuritoimintoihin, kun he oppivat siihen saatavan rahoitusta. Vaikka haastateltavien mukaan rahoitus keskittyy suhteellisesti liian paljon oman kulttuurin tukemiseen, kokonaisuudessaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen suunnattu rahoitus on varsin vähäistä (Saukkonen 2013, 97; ks. myös Saksela-Bergholm 2009, 133).

Cultural identity is very important but that is not the only thing it is about. It's about actually learning the other sides of the society over there. But this circle of funding and things for unnecessary things just gotta stop. (...) So then are the

new ones come over there and they see that, oh wow, this is how you can get the money. And they're trying to follow the same root over there. And it's sad.
(Haastateltava E)

Kritiikkiä monikulttuurisuuteen keskittyvästä kotouttamispolitiikasta ja rahoituksesta tukee Koopmansin ym. (2005; ks. esim. 80, 240) sekä Cinallin ja Giugnin (2011, 57) tutkimustulokset, joiden mukaan kulttuurisen erilaisuuden tukemisen ja maahanmuuttajien yhteiskunnallisen osallistumisen suhde on lineaarisen sijaan käyräviivainen (ks. kuvio 4).

KUVIO 4. Maahanmuuttajien kulttuurisen erilaisuuden tukemisen vaikutus heidän yhteiskunnalliseen osallistumiseensa.

Se tarkoittaa, että maahanmuuttajien täytyy aluksi saada kannustimia tulomaan yhteiskunnalta, jotta he tuntevat olevansa riittävästi poliittisesti voimaantuneita vaatiakseen itselleen ryhmäoikeuksia. Monikulttuurinen retoriikka lisää suvaitsevaisuutta yhteiskunnassa ja edistää maahanmuuttajien pääsemistä poliittisen yhteisön jäseniksi, mutta se toimii keinona sosiaaliseen integraatioon vain tiettyyn pisteeseen asti. Liian voimakas kulttuuristen erilaisuuksien tukeminen saakin aikaan samanlaisia segregaaation piirteitä kuin maahanmuuttajat yhteiskunnasta ulossulkeva politiikka, ja maahanmuuttajaryhmästä tulee ulkopuolinen. Tällöin etninen ryhmä kääntyykin sisäänpäin ja yhteiskunnallinen aktiivisuus vähenee. Se näkyy esimerkiksi maahanmuuttajien vähäisessä osallistumisessa yhteiskunnalliseen keskusteluun. (Koopmans ym. 2005; 78–80, 88–90, 143–144, 240–241, 245.)

Julkiseen keskusteluun osallistumattomuuden lisäksi monikulttuurisuussektorille eristäminen heikentää maahanmuuttajajärjestöjen yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia ainakin neljällä muulla tapaa. Ensinnäkin se vaikuttaa järjestöjen

yhteistyöverkostoihin. Haastateltavat korostavat, että järjestön kehittymisen kannalta olisi tärkeää entistä enemmän lisätä vuorovaikutusta kantaväestön kanssa. Laajojen ja monipuolisten yhteistyöverkostojen muodostamisen kannalta olisi oleellista, että järjestöt olisivat luontevasti vuorovaikutuksessa eri yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa, mitä käsittelen tarkemmin luvussa seitsemän. Siten ongelmallista on, että maahanmuuttajajärjestöt eristetään toimimaan omalla sektorillaan, jossa ei kohtaa muuta yhteiskuntaa.

Toiseksi monikulttuurisuussektorille eristäminen vaikuttaa järjestön toimintakentän laajuuteen. Aineiston perusteella maahanmuuttajakattojärjestöt haluaisivat vaikuttaa vaikutusvaltaisempiin hallinnon tasoihin ja myös muihin kuin vain monikulttuuriin asioihin, esimerkiksi kaupunkisuunnitteluun. Tulkintani perusteella kulttuurin tukemiseen keskittyvä kotouttamispolitiikka ja siihen kytkeytyvä rahoitus vaikuttavat siihen, että maahanmuuttajajärjestöjä pidetään oleellisina toimijoina etupäässä monikulttuurisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Tämä supistaa niiden toimintakenttää ja poliittista vaikuttavuutta.

Kolmanneksi, kun maahanmuuttajajärjestöt ovat riippuvaisia kulttuuriin keskittyvästä julkisesta rahoituksesta, järjestöt suuntaavat toimintaansa kulttuuriin aktiviteetteihin poliittisen vaikuttamisen kustannuksella ja identifioituvat kulttuurijärjestöiksi poliittisen järjestön sijaan (Predelli 2008; 940, 942, 950; Hammer ja Bruun 2000, 10; Schierup 1991, 121; Dahlstedt 2003, 89; Odmalm 2004, 476–479). Tutkimusaineistoni perusteella maahanmuuttajakattojärjestöjen talouden kannalta esimerkiksi jäsenmaksuista koostuva oma rahoituspohja onkin marginaalinen (ks. myös Saksela 2003, 258–259), jolloin ne ovat riippuvaisia avustuksista. Kun julkinen rahoitus suuntaa toimintaa pois poliittisesta osallistumisesta, vähentää se järjestöjen poliittista merkittävyyttä (Schrover ja Vermeulen 2005, 829–830), vaikka yleisesti ottaen rahoitus vaikuttaakin positiivisesti maahanmuuttajajärjestöjen aktiivisuuteen (Schrover ja Vermeulen 2005, 829–830; Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 32–33; Predelli 2008, 939).

Neljänneksi kulttuurin keskittyvä kotouttamispolitiikka ja siihen kytkeytyvä rahoitus vaikuttavat aineistoni perusteella maahanmuuttajakattojärjestöön organisaationa. Ne muokkaavat järjestössä toimivien näkemyksiä maahanmuuttajista sekä siten näkemyksiä järjestön tavoitteista ja toiminnasta. Maahanmuuttajiin liitettävät diskursiiviset konstruktiot vaikuttavat siihen, miten maahanmuuttajat näkevät itsensä suhteessa muihin sekä minkälaisia kollektiivisia vaatimuksia he esittävät (Koopmans ym. 2005, 18–19, 21).

Kulttuuriin keskittyvä ja maahanmuuttajat eristävä kotouttamispolitiikka on haastateltavien mukaan johtanut siihen, että maahanmuuttajat näkevät jatkuvasti itsensä erilaisina ja maahanmuuttajina ja siten itse erottavat itsensä muusta yhteiskunnasta. Tällöin ei voida olettaa, että muut ottaisivat heidät osaksi yhteiskuntaa. Huolimatta monikulttuuristen oikeuksien ajajien hyvistä aikeista, lopputulos saattaa heikentää maahanmuuttajien ja kantaväestön yhteenkuuluvuuden tunnetta (Koopmans ym. 2005, 80).

(...) they had been in this box of being this maahanmuuttaja, this immigrant. They haven't really come out of that box that they don't see themselves as internationals, and Finland is part of global economy, global world. So they haven't got out of that. They still isolate themselves unfortunately from the mainstream civil society. I mean if you are yourself seeing "oh yea, we're the immigrant, we're different" then how will the other one will be saying, I mean accepting, you're part of it. (Haastateltava E)

Sisäisiä haasteita tämä luo haastateltavien mukaan esimerkiksi silloin, jos järjestön hallituksen jäsenet ovat omaksuneet tämän Suomessa jo vuosikymmenten ajan harjoitetun kotouttamispolitiikan. Silloin he toistavat ja vahvistavat tätä virallista yksipuolista monikulttuurisuuteen keskittymistä ja eristäytymistä myös järjestön toimissa ja tavoitteissa. Heidän kanssaan saattaa olla vaikea päästä yhteisymmärrykseen siitä, miksi asioita pitäisi tehdä eri tavalla, eli muuhun yhteiskuntaan aktiivisesti osallistuen ja vaikuttaen eikä monikulttuurisuuteen eristäytyen.

And so it was difficult in that terms that these people who were trained that, okey you are in Finland, you ought to be doing things this way rather than two-way-street, so they were in the board. And some of them had been promoted by the political agenda to get the influence back. So when they... these are the people being in the board. So it was really difficult. That no, this is not how things are done, and it should be done this way. (Haastateltava E)

Aineiston perusteella kotouttamispolitiikan ja rahoituksen painopisteenä tulisi monikulttuurisuuden sijaan olla maahanmuuttajien aktiivisuuden tukeminen osana muuta kansalaisyhteiskuntaa ja yhteiskuntaa. Joidenkin tutkimusten mukaan useissa maissa oltaisiinkin siirtymässä pois monikulttuurisuuden tukemisesta, sillä monikulttuurisuuspolitiikka vaikuttaa menettäneen legitimaation (Koopmans ym. 2005; 243–244, 248; Vermeulen ja Berger 2008, 187). Sitä ovat heikentäneet muun muassa terrori-

iskut, jotka joidenkin mielestä ovat yksi esimerkki monikulttuurisuuspolitiikan epäonnistumisesta tavoitteessaan integroida maahanmuuttajat yhteiskuntaan (Koopmans ym. 2005; 243, 248; Vermeulen ja Berger 2008, 187; Tillie 2004, 529–530).

Stuart Hallin (2003, 234–235) monikulttuurisuuden määritelmiä soveltaen tulkitsem, että erityisesti liberaali ja pluralistinen monikulttuurisuuspolitiikka, joista ensimmäinen korostaa erilaisuuden integraatiota ja toinen erilaisuuteen kuuluvia oikeuksia, vaikuttaisivat menettäneen kannatustaan. Sen sijaan assimilaatioon pyrkivä konservatiivinen monikulttuurisuuspolitiikka näyttäisi vahvistuneen. Esimerkiksi Hollannissa ei enää suunnata niin paljoa toimia maahanmuuttajia kohtaan, vaan sen sijaan suositaan toimenpiteitä yleisesti sosioekonomisesti vähäosaisille ryhmille, johon saattaa kuulua niin maahanmuuttajia kuin kantaväestöä, ja lisäksi näille ryhmille esitetään enemmän vaatimuksia (Koopmans ym. 2005, 14–15). Lisäksi etnisyyden perusteella jaettavat avustukset on lopetettu, neuvoa-antavia elimiä on lakkautettu ja maahanmuuttajajärjestöjen poliittista asemaa on kritisoitu (Vermeulen ja Berger 2008, 187). Nähtäväksi kuitenkin jää, vahvistavatko nämä muutokset esimerkiksi rahoituksessa maahanmuuttajajärjestöjen vaikuttavuutta ja yhteiskunnallista osallistumista (Predelli 2008, 951).

5.4. Kulttuuriasiantuntijuus järjestöjen vahvuus

Kun otetaan huomioon kotouttamispolitiikan kritisointi liiasta keskittymisestä kulttuuriin, aineistossa tulee esille myös jossain määrin ristiriitaisia näkemyksiä kulttuurin merkityksestä järjestöille. Aineiston perusteella maahanmuuttajajärjestöissä on erityistä kielen ja kulttuurin asiantuntijuutta ja osaamista, mitä ei toistaiseksi osata arvostaa tarpeeksi. Aineiston perusteella esimerkiksi viranomaiset, yritykset ja kantasuomalaiset järjestöt voisivat hyödyntää enemmän tätä luonnollista asiantuntemusta, mutta sen sijaan asiantuntijaksi otetaan usein suhteiden kautta joku kantasuomalainen.

Ja pitääkö suomalaisia kannustaa vai pakottaa *jonkun kielen* opiskeluun, niin unohdetaan se, että täällä asuu *tuhansia* asiantuntijoita, joita ei tartte pakottaa eikä motivoida, vaan ne ovat jo asiantuntijoita, mut ne täytyy vaan käyttää, ja niitä ei käytetä. (...) Et tääl on sitten tää hyvä veli -juttu, että... se on hyvin monella. Siis mä oon tömännyt siihen hyvin monen työyhteisön ja

viranomaiskentän – ja näin että – kuvioissa. Et se on aika tiivis. Et mieluummin otetaan huonosti osaava tai hyvin kyseenalainen asiantuntija tehtäviin, joka on tuttu tai tutun tuttu, kuin se että rohkeasti palkataan ihmistä, jolla on oikeasti objektiivisesti asiantuntemusta. (Haastateltava B)

Aineiston perusteella järjestöjen osaamista voitaisiin hyödyntää enemmän esimerkiksi kotoutumispalveluissa. Muun muassa vertaistuki on hyödyllinen kotoutumista tukeva toimintamuoto, jonka järjestämisessä järjestöillä on erityistä asiantuntemusta ja muita resursseja. Myös omakielisessä viestinnässä järjestön vahvuus on kulttuurin tuntemus. Tällöin asiat kerrotaan kyseisen kulttuurin lähtökohdista linkittäen ne kyseiselle kulttuurille ominaisiin piirteisiin sen sijaan, että vain suoraan käännettäisiin asioita suomesta lähtömaan kielelle. Aineiston perusteella tällainen luotettava ja hyvin käännetty omakielinen materiaali tukee kotoutumista, sillä sen avulla yhteiskunnassa noudatettavat toimintatavat tulevat kunnolla ymmärretyiksi – mikä säästää myös yhteiskunnan resursseja.

Valtion kotouttamisohjelma luo periaatteessa suotuisan mahdollisuusrakenteen maahanmuuttajajärjestöjen palveluntuotannolle ja sitä myötä asiantuntijuuden kasvattamiselle ja yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle. Kotouttamisohjelman mukaan päävastuu kotouttamistoimista on kunnilla sekä työ- ja elinkeinotoimistoilla, mutta ”kansalaisjärjestöt, maahanmuuttajajärjestöt mukaan lukien, ovat kuitenkin merkittävässä asemassa viranomaisten tarjoamien palvelujen täydentäjänä sekä yhteistyökumppaneina kotoutumista tukevia palveluita suunniteltaessa ja toteutettaessa” (valtion kotouttamisohjelma 2012, 30).

Aineistosta on kuitenkin tulkittavissa, että viranomaiset ja rahoittajat eivät käytännössä osaa hyödyntää maahanmuuttajajärjestöjen kulttuurin ja kielen osaamista tarpeeksi. Maahanmuuttajajärjestöissä erityisryhmille, kuten vanhuksille tai kehitysvammaisille, järjestetyn toiminnan esimerkiksi vihjataan kuuluvan paremminkin osaksi näihin aloihin erikoistuneita isoja kantauomalaisia järjestöjä. Suuret järjestöt eivät mielellään anna asiantuntijavaltaansa muille, vaan heillä on oma totuttu tapansa hoitaa asioita – esimerkiksi palkkaamalla kantasuomalaisen asiantuntijaksi. Tämä kaventaa maahanmuuttajajärjestöjen toimintakenttää ja voidaan tulkita osoitukseksi siitä, että maahanmuuttajajärjestöjä ohjataan toimimaan ainoastaan monikulttuurisektorilla kulttuuriin keskittyen.

(...) kun perustetaan *omakielinen* yhdistys, joka erikoistuu sanotaanko vaikkapa vanhusten, ja invalidien ja kehitysvammaisten asioihin. Ja sitten

viranomaiset ja rahoittajatahot antaa sellaisen viestin, että ei teitä tarvita, että teidän täytyy liittyä suomalaisiin isoihin järjestöihin ja yrittää sulautua niihin, ja sitten tarjota *omakielistä* palvelua. (...) Et ne isot perinteiset järjestöt eiväts mielellään anna sitä asiantuntija-aluetta, et ne palkkaa sitten mieluummin suomalaisen työntekijän, joka on opiskellut *kieltä* yliopistossa, ja ajattelee sitä asiantuntijana. (...) Et siinä mielessä tää *omakielisyys* slash kulttuurin osaaminen järjestöissä ei toistaiseksi nähdä tarpeeks arvokkaana, että sille olisi annettu myös sitä arvoa. Ja järjestöillä on ainutlaatuinen asiantuntemus ja mahdollisuus nimenomaan tarjota sellasta vertaistuki-tyyppistä palvelua. (Haastateltava B)

Haastateltavien puheista on selkeästi havaittavissa, että maahanmuuttajat ovat Suomelle resurssi, jota ei osata hyödyntää. Tämä vaikuttaa maahanmuuttajakattojärjestöjen toimintaan monin tavoin. Ensinnäkin, mikäli järjestön kieleen ja kulttuurin liittyvää asiantuntijuutta ei arvosteta, eikä järjestöä esimerkiksi oteta vakavasti mahdollisena yhteistyökumppanina kotoutumisasioiden järjestämisessä, vaikuttaa se järjestön sisäisiin olosuhteisiin ihmisiä turhauttaen ja motivaatiota laskien.

Mutta valitettavasti ne muutamat järjestöt, niitä ei ole paljon, mutta ne muutamat järjestöt, joilla on ihan selkeästi asiantuntemusta, kokemusta, kontaktikenttää ja potentiaalia toimia sellaisina, ja jotka yritti aktiivisesti sitä, niin ne eivät ole saaneet tarpeeksi tukea sille asialle. Ja se tekee aika kipeätä katsoa, et ihmiset turhautuu. (Haastateltava B)

Toiseksi, kielellinen ja kulttuurinen asiantuntijuus maahanmuuttajajärjestöjen vahvuutena ei pääse tällöin kehittymään. Esimerkiksi viranomaisten taipumus sivuuttaa maahanmuuttajajärjestöt palvelusopimuksissa kokemattomuuden ja rakenteellisen heikkouden vuoksi on itseään toistava kuvio, kun järjestöt eivät saa kokemusta palveluntuotannosta (Caponio 2005, 947–948). Mikäli maahanmuuttajajärjestöille annettaisiin mahdollisuus kehittää oman kielen ja kulttuurin huomioonottavia palveluja, se voisi vahvistaa järjestöjen osaamista ja asiantuntijuutta ja siten yhteiskunnallista vaikuttavuutta (ks. de Graauw 2008).

Näkemykset kielestä ja kulttuurista maahanmuuttajajärjestöjen vahvuutena vaikuttavat äkkiseltään ristiriitaisilta kotouttamispolitiikan yhteydessä esitettyyn kulttuurin tukemisen kritiikkiin nähden. Toisaalta haastateltavat kritisoivat oman kulttuurin tukemiseen

keskittyvää kotouttamispolitiikkaa, toisaalta kuitenkin kielen ja kulttuurin nähdään olevan maahanmuuttajajärjestöjen vahvuuksia, joita tulisi arvostaa ja hyödyntää enemmän yhteiskunnassa. Tämä näennäinen ristiriita selittyy kuitenkin sillä, että ensimmäisessä kyse on kulttuurin harrastamisesta ryhmän jäsenten kesken, toisessa kieleen ja kulttuuriin kytkeytyvien palveluiden ja asiantuntijuuden kehittämisestä. Jälkimmäisessä kieltä ja kulttuuria voidaan käyttää koko yhteiskunnan hyödyksi, mikä ei eristä järjestöä muusta yhteiskunnasta, vaan kehittää järjestön asiantuntijuutta, yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja siten vaikuttavuutta.

6. DISKURSIIVINEN MAHDOLLISUUSRAKENNE

6.1. Asenneilmaston ja median trendit

Kun viime vuosina maahanmuuttoa kovasanaisestikin kritisoineet ovat päässeet entistä enemmän julkisuuteen (ks. esim. Vehmas 2012, 116), haastateltavien näkemykset maahanmuuttokeskustelun ja -asenteiden muutoksista ja tulevaisuuden näkymistä tuovat asiaan hieman erilaisen näkökulman. Yleinen näkemys haastateltavien keskuudessa on, että asenneilmasto ja maahanmuuttajien käsittely julkisuudessa ovat kehittyneet positiiviseen suuntaan viimeisen vuosikymmenen aikana, ja vuodesta 2008 alkanutta maahanmuuttokeskustelun kärjistymistä pidetään poikkeuksellisena ja ohimenevänä vaiheena (ks. myös Horsti 2013, 305–310).

Aineiston perusteella kantaväestö ei vierasta maahanmuuttajia enää niin paljon, ennakkoluulot ovat vähentyneet ja asenneilmapiiri monikulttuurisuutta kohtaan on yleisesti ottaen suhteellisen positiivinen ja kannustava. Tämä helpottaa järjestöjen yhteiskunnallista vaikuttamista. Myös maahanmuuton ja maahanmuuttajien käsittely mediassa on muuttunut pääpiirteissään positiivisempaan suuntaan, vaikkakin välillä mediassa esiintyy maahanmuuttajia leimaavia aiheita. Kymmenen vuotta sitten maahanmuutosta puhuttiin kielteisemmin, ja esimerkiksi aiemmin uutisoinnin yhteydessä mainittiin useammin tarpeettomasti henkilön etninen tausta. Vaikka rikosjutut korostuvat edelleen maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia käsittelevissä aiheissa esimerkiksi sanomalehdissä (Vehmas 2012, 120–128), haastateltavien mukaan media on kuitenkin nykyään aiempaa varovaisempi uutisoinnin suhteen. Lisäksi tilannetta on parantanut maahanmuuttajien tietämys siitä, mihin tällaisten tapausten esiintyessä tulee valittaa. Maahanmuuttajilla on myös entistä paremmat mahdollisuudet osallistua keskusteluun mediassa. Positiivinen signaali on, että aineistoni perusteella toimittajien ja tutkijoiden kiinnostus maahanmuuttajia ja maahanmuuttajajärjestökenttää kohtaan on kasvamassa.

Vaikka asenneilmasto ja julkinen keskustelu ovat kehittyneet myönteiseen suuntaan, haastateltavien mukaan Suomessa on vielä pitkä matka siihen, ettei ihmisiä luokiteltaisi maahanmuuttajiksi. Maahanmuuttajien kollektiivinen identiteetti ilmaistaan siis julkisuudessa status-kategorian mukaan, eli se perustuu tulomaan politiikkaan eikä

vähemmistöryhmän uskontoon, etnisyyteen tai muuhun lähtömaasta peräisin olevaan määritelmään (Koopmans ym. 2005, 114–123).

Tosin osa haastateltavista pitää maahanmuuttajista puhumista myönteisenä kehityksenä verrattuna siihen, että puhuttaisiin tietystä etnisestä ryhmästä. Tulkitsem tällaisen johtuvan tutkimusaineistossa esille tulevasta seikasta, että maahanmuuttajat luokitellaan edelleen A- ja B-luokan maahanmuuttajiksi. Maahanmuuttajia jaotellaan toivottuihin ja ei-toivottuihin maahanmuuttajiin muun muassa maahanmuuton syyn ja kansalaisuuden perusteella (Horsti 2009, 77–79; Aden 2009, 25–27; Wickström ja Maasilta 2012, 148). Esimerkiksi usein pakolaisina Suomeen tulleista somalialaisista mediassa esitetty kuva oli erityisesti 1990-luvulla yksipuolinen ja negatiivinen, mikä vaikuttaa edelleenkin ihmisten asenteisiin (Aden 2009, 25–27). Kun puhutaan tietystä etnisestä ryhmästä, se voi leimata vielä enemmän tähän ryhmään kuuluvia ihmisiä, kuin jos puhuttaisiin yleisesti maahanmuuttajista.

Aineiston perusteella maahanmuuttajaksi luokittelua vahvistaa, kun maahanmuuttaja-termiä käytetään usein väärin perustein esimerkiksi mediassa, jolloin termi vakinaistuu. Haastateltavat huomauttavat, että tarkalleen ottaenhan maahanmuuttaja tarkoittaisi henkilöä, joka on itse muuttanut toiseen maahan. Sen sijaan termiä käytetään löyhästi kuvaamaan kaikkia, joilla on ulkomaalaisia sukujuuria. Ongelmana on, että vaikka ihminen olisi asunut Suomessa kymmeniä vuosia tai koko ikänsä, hänet luokitellaan edelleen omaan lokeroonsa taustansa perustella nimittämällä häntä (toisen tai kolmannen polven) maahanmuuttajaksi tai maahanmuuttajataustaiseksi. Toisen tai kolmannen polven maahanmuuttajaksi nimeäminen on osoitus siitä, että maahanmuuttajien nähdään loputtomiin asti kuuluvan lähtömaahansa tulomaan sijaan (Schrover ja Vermeulen 2005, 827; Anthias 1998, 563–564). Tämä on Euroopassa Amerikkaa yleisempää (Schrover ja Vermeulen 2005, 827), mihin tulkitsem vaikuttavan yleisesti ottaen Euroopassa vallitseva etnokulttuurisesti rajatumpi kansalaisuuskäsitys (Koopmans ym. 2005, 116). Puhuminen maahanmuuttajista ja kantaväestöstä luo erontekoa ja toiseutta näiden välille. Esimerkki ainaisesta maahanmuuttajaksi luokittelusta on haastatteluissa esille tullut kritiikki, jonka mukaan maahanmuuttajataustaiset saatetaan yhdistää mediassa lähtömaahansa, vaikka he haluaisivat olla osa suomalaista yhteiskuntaa.

Yleensä maahanmuuttajien intresseissä on painottaa monikulttuurista käsitystä kansalaisuudesta, eli he vaativat pääsyä kansalliseen yhteisöön ja suvaitsevaisuutta heidän kulttuurista moninaisuuttansa kohtaan (Koopmans ym. 2005, 205). Haastateltavat toteavat,

että maahanmuuttajat haluavat olla ja kokevatkin olevansa suomalaisen yhteiskunnan jäseniä, eikä heitä pitäisi luokitella maahanmuuttajiksi. Esimerkiksi oma äidinkieli ja kulttuuri nähdään yhtenä osana suomalaista kulttuuria. Kulttuurierot ja yleistyksen maahanmuuttajista vakiintuvat niitä korostamalla (Keskinen 2009, 44–45). Ongelmallista on, mikäli media homogenisoi tietyn ryhmän esittämällä siitä toistuvasti yleistyksiä, jolloin ihmisiä ei nähdä yksilöinä (Jerman 2009, 98). Aineistossa esiintyvän kritiikin mukaan maahanmuuttajat nähdään massana, jolloin heihin liitetään helpommin ennakkoluuloja ja yleistyksiä ja heidät saatetaan esittää jopa uhkana suomalaisen kulttuurin jatkuvuudelle. Tämän mahdollistaa maahanmuuttajaksi luokittelun luoma toiseus.

Ja me tavallaan halutaan toimia, olla läsnä, hengittää – en tykkää, että joku sanoo, että sinä olet maahanmuuttaja tai sinä olet uusisuomalainen. Haluan olla *Minä*, puhua sekä suomenkielellä että meidän äidinkielellä. Että sitä asiaa tavallaan niinkun kehittää. (Haastateltava H)

Suomen ja lähtömaan välinen historia sekä nykypäivän politiikka asenteisiin ja ennakkoluuloihin vaikuttajana tuli esille asenteissa venäläisiä kohtaan. Suomen historiasta osana Venäjää ja sodista sen kanssa on haastatteluiden perusteella jäänyt poliittinen trauma ja Venäjä nähdään edelleen vihollisena. Haastateltavien mukaan nämä asenteet siirtyvät kertomuksin ja puheihin uusille sukupolville, mihin vaikuttaa lisäksi Venäjän politisointi nykypäivänä esittämällä Venäjä edelleen uhkana julkisuudessa (ks. myös Jerman 2009, 98–101).

Haastateltavien tulevaisuuden visio maahanmuuttajista ja heidän yhteiskunnallisesta tilanteestaan on myönteinen, koska maahanmuutto Suomessa kasvaa ja muuttuu. Aineistossa tuodaan esille, että tulevaisuudessa maahanmuuttajia on paljon enemmän, turvapaikanhakijoiden suhteellinen osuus maahanmuuttajista vähentyy, suurella osalla maahanmuuttajista on Suomen kansalaisuus ja he kouluttautuvat ja käyvät töissä. Kansalaisuuden sekä koulutuksellisia ja materiaalisia resursseja omaavat maahanmuuttajat ovat todennäköisesti poliittisesti aktiivisempia (Cinalli ja Giugni 2011, 45; Giugni ja Morales 2011, 263–264, 266) ja voivat päästä vallan ympäröihin työväenluokkaa paremmin (Aptekar 2008, 239). Haastateltavat jakavat näkemyksen, jonka mukaan Suomi tarvitsee tulevaisuudessa työvoimapulan vuoksi maahanmuuttajia yhteiskunnan rakentamiseen, ja siksi he tulevat olemaan osa suomalaista yhteiskuntaa. Aineistosta ilmenee

maahanmuuttajien tuoman moninaisuuden olevan Suomelle tulevaisuuden vahvuus, joka pitäisi osata hyödyntää paremmin.

Aineiston perusteella näistä syistä tulevaisuudessa maahanmuuttajiin ei kiinnitetä erityistä huomiota, eikä enää puhuta maahanmuuttajista tai tietystä etnisestä ryhmästä. Silloin Suomesta on tullut aidosti monikulttuurinen yhteiskunta ja maahanmuuttajat ovat kotoutuneet. Myös maahanmuutto- ja julkinen keskustelu ovat muuttumassa uusien sukupolvien ja sosiaalisen median myötä. Tulkitsen tällä tarkoitettavan sitä, että uudet sukupolvet suhtautuvat monikulttuurisuuteen luonnollisemmin ja sosiaalinen media voi monipuolistaa maahanmuutostakin käytävää keskustelua ja näkökulmia, kun osallistumisen kynnys laskee. Aineiston perusteella maahanmuuttajien näkyvyys yhteiskunnallisina vaikuttajina lisääntyy näiden muutosten ja ajan myötä, kun maahanmuuttajayhteisöt ovat paremmin mukana yhteiskunnassa (ks. myös Ramakrishnan ja Bloemraad 2008c, 71). Aineistossa kuitenkin muistutetaan, että kotoutuminen ei tapahdu aivan itsestään, vaan sen eteen on tärkeää tehdä työtä ajoissa.

Koska silloin eli kymmenen vuoden päästä, kun sanotaan, että Suomessa Helsingissä 2030 joka neljäs on maahanmuuttaja. Se tarkoittaa, silloin Suomessa ei puhuta maahanmuuttajista, Suomesta on varmaan tullut monikulttuurinen maa. Silloin *maahanmuuttajayhteisö* on mukana. Silloin ei puhuta varmaan enää *vähemmistötaustaisista*. (Haastateltava D)

6.2. Maahanmuutonäkemyksen hetkittäinen kärjistyminen

Tutkimusaineiston perusteella viime vuosina maahanmuuttokeskustelussa ja asenteissa ovat korostuneet väliaikaisesti maahanmuuttovastaiset näkemykset, mikä ei ole vain suomalainen vaan ainakin eurooppalainen ilmiö (ks. myös Maasilta 2012b, 12; Keskinen 2009, 43; Koopmans ym. 2005, 180). Aineiston perusteella muutos on alkanut Suomessa vuoden 2008 eduskuntavaalien aikoihin (ks. myös Raittila 2009, 67; Keskinen 2009, 33; Keskinen 2012, 1–2), jonka jälkeen se on ollut havaittavissa erityisesti vuoden 2011 eduskuntavaalien (ks. myös Maasilta 2012a) ja vuoden 2012 presidentinvaalien yhteydessä.

Haastatteluissa esille tulevat syyt ilmapiirin hetkittäiselle muutokselle ovat monilta osin yhteneviä Pentti Raittilan (2009, 68–72) näkemysten kanssa. Aineistossa osasyiksi

mainitaan taloudellinen taantuma ja perussuomalaisten kannatuksen kasvu (ks. myös Raittila 2009, 68) – haastateltavien mukaan jälkimmäisen ollessa osin seurausta ensimmäisestä – jolloin julkisessa keskustelussa alkoi enenevässä määrin esiintyä nationalistisia ja maahanmuuttovastaisia näkemyksiä. Perussuomalaisten ehdokkaat nousivatkin julkisuuteen maahanmuuttovastaisilla näkemyksillään (Keskinen 2012, 1; Maasilta 2012b, 8), ja ovat aktiivisimmin esittäneet julkisuudessa maahanmuuttajien elämäntapoja (Keskinen 2009, 41) sekä maahanmuuttopolitikkaa kritisovia (Maasilta 2012a, 161) näkemyksiä. Diskursiivinen mahdollisuusrakenne on ollut suotuisa näille näkökulmille maahanmuuttajaksi luokittelun luomasta toiseudesta johtuen. Maahanmuuttovastaisiksi ovat profiloituneet kuitenkin yksittäiset perussuomalaiset ehdokkaat puolueen virallisen johdon sijaan (Keskinen 2009, 44; ks. myös Wickström ja Maasilta 2012, 139–141).

Lisäksi keskustelun kärjistymiseen on aineiston perusteella vaikuttanut maahanmuuttokeskustelun sirpaloituminen. Kriittisyys ja negatiiviset näkemykset maahanmuuttajia kohtaan ovat kukoistaneet internetin keskustelufoorumeilla, kun valtamediassa keskustelu on ollut varovaista ja turhan kriittisiä kommentteja on vältelty. Valtamediassa keskustelu on ollut mustavalkoista, kun sitä ovat hallinneet uhkakuvat maahanmuutosta ja toisaalta suvaitsevaisuutta korostavat jutut maahanmuuttajien menestystarinoista ja eksotiikasta (Raittila 2009, 71). Suomalaisessa maahanmuuttopolitiikassa on tehty virhe 1990-luvulla liiassa pyrkimyksessä suvaitsevaisuuteen sen sijaan, että maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvistä ongelmista olisi opittu keskustelemaan (Aden 2009, 27). Tämä on haitannut maahanmuuttoon liittyvien ristiriitojen käsittelyä monista eri näkökulmista (Keskinen, Rastas, Tuori 2009, 11), ja maahanmuuttokeskustelu on eriytynyt. Maahanmuuttokeskustelun kovenemisen on aiheuttanut lopulta sosiaalisen median ja valtamedian suhteen muuttuminen interaktiivisemmaksi viime aikoina, kun maahanmuuttovastaiset näkemykset ovat saaneet näkyvyyttä valtamediassakin (Raittila 2009; 69–70, 72; Vehmas 2012, 134).

Maahanmuuttokeskustelu on ollut viime vuosina aineiston perusteella maahanmuuttovastaisten puolueiden ja oikeistosiiven dominoimaa. Yleinen näkemys haastateltavien keskuudessa on, että julkista keskustelua käyvät poliitikot ja kantasuomalaiset, eikä siinä valitettavasti kuulu maahanmuuttajien ääni (ks. myös Keskinen, Rastas ja Tuori 2009, 8). Haastateltavien mukaan maahanmuuttoon liittyvää julkista keskustelua on leimannut vihapuhe, maahanmuuttovastaisuus, nationalismi sekä joidenkin poliitikkojen epäammatilliset lausunnot (ks. myös Wickström ja Maasilta 2012, 137–139).

Nykyään valtamediassa sallitaankin maahanmuuttopolitiikan rajukin kommentointi (Maasilta 2012a, 161; ks. myös Koopmans ym. 2005, 246), mikä on avannut maahanmuuttovastaisille näkemyksille uusia mahdollisuuksia.

Tutkimusaineistossani kritisoidaan mediassa huomiota saanutta maahanmuuttokriitikoiksi itseään nimittävien ryhmää pelon ja epäluulon purkamisesta sen sijaan, että he todella käsittelisivät oikeita maahanmuuttoon liittyviä ongelmia. Myös tutkijoiden mukaan maahanmuuttokriittisyys-termi ei vastaa sen nimissä esitettyjä näkemyksiä (Maasilta 2012b, 11–12; Raittila 2009, 73). Aineiston perusteella ryhmän kyseenalaiset lausunnot pitävät yllä negatiivisia stereotyyppioita maahanmuuttajista ja erityisesti islamista. Lisäksi on liioiteltu Suomeen suuntautuvan maahanmuuton määrää ja luotu siitä johtuvia epätodellisia uhkakuvia. Haastateltavien mukaan maahanmuuttoa pidetään virheellisesti enemmän uhkana kuin mahdollisuutena (ks. myös Wickström ja Maasilta 2012, 146–148). Uhkakuvien ylläpitäminen sopii maahanmuuttoa vastustavien tahojen tarkoitusperiin maahanmuuton hillitsemiseksi.

Mediadiskurssi muodostuu erilaisten ryhmittymien pyrkimyksistä edistää tietynlaisen kehysten eli tulkinnan esittämistä todellisuudesta. Asian käsittely mediassa riippuu siitä, kuka sen pääsee kehystämään. Keskustelu muuttuu sen seurauksena, että jotkin toimijat saavat enemmän näkyvyyttä ja kannatettavuutta. (Ferree ym. 2002; 103, 201, 286.) Maahanmuuttokriitikoiksi itseään kutsuvat tahot aloittivat maahanmuuttoon liittyvän keskustelun ja ovat siten pystyneet suurelta osin määrittelemään keskustelun suunnan (Keskinen 2009, 42; Maasilta 2012b, 9). Tällöin maahanmuuttovastaisten kehystämät kuvaukset todellisuudesta ovat hallinneet julkista keskustelua, jolloin huomiota ei ole kiinnitetty maahanmuuttoon liittyviin positiivisiin näkökulmiin.

Aineistossa ihmetellään, että maahanmuuttovastaisessa keskustelussa eriäviä näkemyksiä eivät ole esittäneet niin poliitikot (ks. myös Maasilta 2012b, 9; Raittila 2009, 70; Keskinen 2009, 41) kuin eivät kansalaisyhteiskunnan toimijatkaan. Vain harvat korkea-arvoiset poliittiset henkilöt ovat äänekkäästi kritisoineet keskustelua, eivätkä edes vihreät ole ryhtyneet tähän organisoidusti. Sen sijaan monet puolueet ovat jopa lähteneet mukaan maahanmuuttokriittiseen trendiin (ks. myös Maasilta 2012b, 9, Keskinen 2009, 35; Raittila 2009, 71) äänestäjiä tavoitellakseen. Haastateltavien mukaan vaikutusvaltaiset poliitikot ovat esittäneet lausuntoja monikulttuurisuuden epäonnistumisesta (ks. myös Vermeulen ja Berger 2008, 187), mikä luo pelkoa maahanmuuttajien keskuudessa. Tähän vaikuttanee

monikulttuurisuuspolitiikan legitimitetin heikentyminen, sillä haastateltavien mukaan ei ole poliittisesti kannattavaa profiloitua maahanmuuton puolestapuhujaksi.

And even those who have the say on the society, who watches or does that, they are manipulated by political parties. And they don't wanna...they don't want to... At least the way I have seen it, they are very few, they don't want to come up as, appear as "oh, I'm sticking with the right thing, supporting the immigrants". Because it's politically not profitable for them. (Haastateltava E)

Tutkimusaineistossa esiintyvän kritiikin mukaan myöskään muilta kansalaisyhteiskunnan toimijoilta ei ole saatu tukea monikulttuurisuuden ja tasa-arvon puolesta. Maahanmuuttajia tukevat kantaväestön ryhmittymät voisivat ottaa kantaa julkisesti maahanmuuttajien puolesta ja syrjintää vastaan. Niidenkin toimintaan vaikuttavat institutionaalisten ja diskursiivisten rakenteiden lisäksi interaktiiviset tekijät siten, että esimerkiksi maahanmuuttovastaisten näkemysten vahvistuminen luo olosuhteita vastamobilisaatiolle (Koopmans ym. 2005; 205–206, 212, 215). Tulkitsen haastavan diskursiivisen mahdollisuusrakenteen vaikuttaneen vastaliikkeitä stimuloivaa vaikutusta enemmän – mikä on linjassa Koopmansin ym. (2005, 215) näkemyksen kanssa – ja se on johtanut kansalaisyhteiskunnan hiljaisuuteen. Diskursiivinen mahdollisuusrakenne ei siis ole ollut maahanmuuttajakattojärjestöille suotuisa siltä osin, että maahanmuuttajakattojärjestöjen ajama monikulttuurinen yhteiskunta ei ole saanut julkisuudessa resonaatiota eli tukea ja vastakaikua muilta toimijoilta.

And of course one of the biggest challenges is also this anti-immigrant feeling, tremendous nationalistic feeling going around as well. So people haven't had the chance... 'cause civil society in Finland has been so quiet on the side of the multiculturalism and equality and all that. (Haastateltava E)

Haastatteluaineistoni perusteella maahanmuuttokeskustelun suunta on hieman kääntynyt, kun julkisuudessa on esitetty poliittista epäluottamusta kyseenalaisille maahanmuuttovastaisille lausunnoille – joskaan sitä ei ole haastateltavien mukaan tapahtunut tarpeeksi. Siksi olisikin tärkeää, että maahanmuuton puolesta otettaisiin kantaa useammin. Syy siihen, miksi tätä on tapahtunut niin vähän, saattaa aiemmin mainitun poliittisen kannattamattomuuden lisäksi olla uhkailun ja häirinnän uhka, jota esimerkiksi maahanmuuton ja rasismien tutkijat ovat joutuneet kokemaan (ks. esim. Keskinen, Rastas ja Tuori 2009, 13–14; Nieminen 2013). Sen vuoksi he sensuroivat puheitaan itse eivätkä

osallistu keskusteluun niin aktiivisesti, mikä yksipuolistaa maahanmuutosta käytävää keskustelua (Nieminen 2013). Tämä sama pelko saattaa vaikuttaa myös poliitikkojen ja kansalaisyhteiskunnan vähäiseen maahanmuuttovastaisten puheiden tuomitsemiseen.

Aineistostani on tulkittavissa, että myös medialla on roolinsa maahanmuuttokeskustelun kärjistymisessä, sillä se käyttää valtaa käsiteltävien aiheiden vallinnassa. Media on avainasemassa keskustelun muovaamisessa, sillä sen käytännöt määrittävät hyvin pitkälle kenelle näkyvyyttä annetaan ja miten maahanmuutosta puhutaan (Keskinen 2009, 34). Tutkimusaineiston perusteella maahanmuuttokeskustelun käsittely on ollut mediassa yksipuolista, kun keskustelua ovat hallinneet maahanmuuttovastaiset poliittiset puolueet, ja siksi se on ajautunut väärille urille. Haastateltavien mukaan medialla on taipumus valita aiheiksi sensaatiot, sillä siten saa suuren yleisön huomion ja sitä kautta rahallista tulosta. Ideologisesti erilaiset ja poliittisesti kriittiset puolueet saattavatkin saada edustettavuuteensa verrattuna suurempaa mediahuomiota (Ferree ym. 2002, 252). Media onkin aktiivisesti antanut näkyvyyttä maahanmuuttoa vastustaville poliittisille pienryhmille (Raittila 2009, 71). Esimerkiksi perussuomalaisten näkemykset maahanmuutosta erottivat sen muista yhä samankaltaisemmiksi muuttuneista puolueista, jolloin lausunnot nähtiin median kannalta uusina ja herkullisina juttuaiheina (Wickström ja Maasilta 2012; 142, 157). Tutkimusaineistoni mukaan kärjekkään negatiiviset lausunnot maahanmuuttajista saavat näistä syistä julkisuudessa enemmän huomiota kuin tavalliset maahanmuuttoon liittyvät asiat, mikä vääristää maahanmuuttajista julkisuudessa syntyvää kuvaa.

Haastateltavien mukaan media ei ole tarpeeksi aktiivisesti pyrkinyt löytämään ja tuomaan esille toista näkökulmaa, joka ei olisi maahanmuuttovastainen. Muiden puolueiden ehdokkaita ei ole yhtäläillä vaadittu kommentoimaan maahanmuuttoaihetta (Wickström ja Maasilta 2012; 134–135, 151–152, 156–157; Maasilta 2012a, 160–161). Haastateltavien mukaan syynä keskustelun kärjistymiseen on myös se, että maahanmuuttovastaisia ei ole haastettu perinpohjaiseen julkiseen keskusteluun, jolloin heidän pitäisi perustella näkemyksensä. Mediassa ongelmana on ollut perustelujen puutteen lisäksi liian vähäisen vuoropuhelun mahdollistaminen eri toimijoiden kesken (Vehmas 2012; 129, 134–135; Wickström ja Maasilta 2012; 142–143, 149–153, 157). Nämä eivät tosin ole vain maahanmuuttokeskustelun ongelma, vaan liittyvät median yleiseen kehityskulkuun (Wickström ja Maasilta 2012, 157) eli yleisiin diskursiivisiin mahdollisuusrakenteisiin.

Maahanmuuttokeskustelun ja asenteiden kärjistymistä pidetään aineistossa kuitenkin jopa luonnollisena maahanmuuttoon kuuluvana vaiheena, jonka selättämiseen on tosin panostettava. Maahanmuutto on Suomessa vielä varsin tuore ilmiö, ja siihen tottuminen ottaa aikansa, sillä ihmiset suhtautuvat yleensä varauksella uuteen. Pikkuhiljaa tilanne näyttäisikin aineiston perusteella olevan jo muuttumassa ja myös monikulttuurisuutta puolustavia puheenvuoroja on kuultu (ks. myös Keskinen 2009, 38–39). Mediassa on myös hiljalleen ruvettu tunnistamaan vihapuheeseen liittyviä ongelmia ja pohtimaan niiden vaikutuksia (Maasilta 2012a, 161). Haastateltavien mukaan esimerkiksi Yle ja Helsingin Sanomat ovat monipuolistaneet maahanmuuttoon liittyviä näkökulmia ja siten maahanmuuttokeskustelua. Tätä pidetään merkittävänä, sillä Suomessa muutamat isot mediat, kuten Yle, Helsingin Sanomat ja MTV3, pystyvät vaikuttamaan politiikkaan dominoimalla julkista keskustelua. Tämä on suomalaisen yhteiskuntaan kuuluva ja maahanmuuttajakattojärjestöjenkin yleiseen diskursiiviseen mahdollisuusrakenteeseen vaikuttava piirre.

But I think in long run as well – in spite of all this, you know, like anti-immigrant feeling and nationalistic and all that – nobody should fear from that. It's just a phase there. And it has never stayed. It has been there for thousands of years. It will always be there. Always people have been scared of the newcomers and everything. But thing is you have to continue fighting with it. (Haastateltava E)

6.3. Kärjistyminen haasteena ja mahdollisuutena

Tutkimusaineistossani maahanmuuttokeskustelun ja asenteiden kärjistyminen näyttäytyy yhtenä suurimmista hetkittäisistä haasteista maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Haastateltavien mukaan yhteiskunnassa on monia, joilla on ristiriitaiset intressit maahanmuuttajakattojärjestöihin verrattuna, ja jotka ajavat erilaista kehitystä kuin ne. Diskursiivisten mahdollisuusrakenteiden analyysissä erityishuomio tulee kiinnittää interventioihin, joilla pyritään huonontamaan tai parantamaan maahanmuuttajien asemaa (Cinalli ja Giugni 2011, 61). Maahanmuuttovastaiset tahot vahvistavat maahanmuuttajakattojärjestöjen tavoitteisiin nähden päinvastaista, etniseen segregaatioon pyrkivää käsitystä kansalaisuudesta (Koopmans ym. 2005; 181, 205). Niiden edistämä kapea kansalaiskäsitys heikentää maahanmuuttajakattojärjestöjen diskursiivista

mahdollisuusrakennetta ja yhteiskunnallisia vaikutusmahdollisuuksia, sillä se haittaa maahanmuuttajien pitämistä yhtäläisinä yhteiskunnan jäseninä.

Maahanmuuttovastainen poliittinen ilmapiiri Euroopan maissa on haastateltavien mukaan vaikuttanut muun muassa siihen, että maahanmuuttajat ovat lamaanuneet, eivätkä siksi edes pyri saamaan ääntään kuuluville. Jotkut maahanmuuttajat saattavat myös tietoisesti pysyä pois julkisuudesta, mikäli osallistuminen esimerkiksi etnisen vähemmistön edustajana tuntuu vain ylläpitävän eikä kyseenalaistavan leimaavia ja yleistäviä tulkintoja (Jerman 2009, 103). Haastatteluissa tuodaan esille, että maahanmuuttajakattojärjestöjenkin täytyy olla varuillaan tekemisissään, kun yhteiskunnallinen tilanne on niiden kannalta huono maahanmuutonäkemyksen jyrkentymisen vuoksi.

Diskursiivisella mahdollisuusrakenteella onkin vahva ja lineaarinen vaikutus maahanmuuttajien poliittiseen osallistumiseen (Cinalli ja Giugni 2011; 58, 60), eli heikko diskursiivinen mahdollisuusrakenne vähentää maahanmuuttajien poliittista osallistumista huomattavasti. Tulkitsen aineistossa esille tulleen kärjistyneen maahanmuuttokeskustelun passivoivan vaikutuksen liittyvän diskursiivisen mahdollisuusrakenteen legitimitetin ja resonaation puutteeseen. Maahanmuuttovastaisten näkemysten vahvistuminen yhteiskunnassa voi vähentää maahanmuuttajakattojärjestöjen luottamusta yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiinsa heikentämällä toimijoiden uskoa saada toiminnalleen yleistä hyväksyntää ja tukea. Aineiston perusteella kielteisten asioiden korostuminen mediassa vaikuttaa myös esimerkiksi päättäjien asennoitumiseen maahanmuuttajakattojärjestöjä kohtaan.

Toisaalta ennakkokäsityksistäni poiketen maahanmuuttovastainen julkinen keskustelu näyttäytyykin tutkimusaineistossa yllättävän usein myös mahdollisuutena. Syrjinnän kokemukset heikentävätkin yleisesti oletettua vähemmän maahanmuuttajien poliittista osallistumista (Giugni ja Morales 2011, 266). Aineiston perusteella maahanmuuttovastaisuus saattaa vaikuttaa maahanmuuttajakattojärjestöihin positiivisesti ainakin neljällä tapaa.

Ensinnäkin maahanmuuttovastainen ilmapiiri on vahvistanut järjestön motivaatiota ja päättäväisyyttä vastatoimiin järjestön tavoitteiden saavuttamiseksi suvaitsevaisemman yhteiskunnan luomiseksi. Motivaatio on tärkeää onnistumisen kannalta (Ganz 2004, 184–185), ja maahanmuuttajien intressejä tai heidän turvallisuuttaan vaarantava ulkoinen uhka tai poliittinen shokki, kuten voimakas ja menestyksekkäs maahanmuuttovastainen

kampanjointi, voikin stimuloida vastaliikkeiden toimintaa (Koopmans ym. 2005, 213 ja 231; Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 34; McAdam 2004, 205).

The more criticism there is acted towards immigrant community, *Umbrella organization* tends to rise that challenge, it works harder to trying to counteract, to trying to tell a different story. So it has affected, it has been in a good way. (...) It has made us more determined and more kind of driven to generate that positive change *Umbrella organization* goals. (Haastateltava G)

Toiseksi haastateltavien mukaan on havahduttu siihen, että maahanmuuttajataustaisia vaaliehdokkaita ja poliittisia päättäjiä on liian vähän ja ne eivät ole herättäneet riittävästi huomiota. Vaalien yhteydessä on myös keskusteltu paljon maahanmuuttajien alhaisesta äänestysaktiivisuudesta. Haastateltavien mukaan yksi keino maahanmuuttajataustaisten ehdokkaiden tueksi voi olla maahanmuuttajataustaisten äänestäjien aktivointi. Suomessa yksi maahanmuuttajakattojärjestö käynnistikin hankkeen maahanmuuttajaäänestäjien aktivoimiseksi kuntavaaleissa syksyllä 2012. Vaaleissa kaikkien maahanmuuttajataustaisten henkilöiden äänestysaktiivisuus pysyi samana yleisen äänestysprosentin laskiessa, EU:n ulkopuolelta tulleiden äänestysaktiivisuus nousi ja maahanmuuttajataustaisten valtuutettujen määrä kasvoi (Moniheli 2012, 22–26). Näiltä osin hankkeen voidaan todeta onnistuneen, ja se saikin jatkorahoituksen. Tässä tapauksessa maahanmuuttokeskustelujen tarjoama mahdollisuus yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi on huomattu ja osattu myös hyödyntää. Rahoittaja on todennäköisesti ollut halukas rahoittamaan hanketta maahanmuuttokeskustelun ajankohtaisuuden vuoksi, ja lopulta hankkeella on mahdollisesti onnistuttu vaikuttamaan maahanmuuttajataustaisen henkilöiden poliittiseen aktiivisuuteen.

Kolmas näkökulma haastattelujen perusteella on, että yhteiskunnallinen tilanne on jopa helpottanut, kun maahanmuuttovastaisuus on konkretisoitunut muutamiin poliitikkoihin. Tämä on tarkentanut ja rajannut mediassa esitettyjä negatiivisia maahanmuuttoon liittyviä näkemyksiä vain yhden ryhmän, eikä koko yhteiskunnan, mielipiteeksi.

Mutta sitten kun viitataan jotenkin perussuomalaiseen, se on kuitenkin – vaikka kuinka iso ryhmä – mutta se on siis vain yksi näkökulma. Se viesti otetaan vastaan vähän niin kuin – ei kriittisemmin, mutta kuitenkin vähän toisella näkökulmalla. Se on vain yhden ryhmän tuoma. (...) Ei ole semmoista – piung – koko maailmalle yksi ainoa viesti, ja sitten melkein kaikki lukee Helsingin

Sanoman antamaa, lukee sitä semmoisena ihan niinkun laajasti vastaanotettavana, että nyt näin asiat on. (Haastateltava A)

Kun kriittisesti maahanmuuttoon suhtautuva puolue on vaikutusvaltainen toimija poliittisessa järjestelmässä, tämä institutionalisoituminen saattaa myös hillitä radikalisoitumista ulkoparlamentaarisia maahanmuuttovastaisia ääriryhmiä maltillistaen. Institutionalisoituminen johtaa tosin laajempaan näkyvyyteen, mikä kuitenkin usein hillitsee puolueen retoriikkaa suuremman yleisön saavuttamiseksi. (Koopmans ym. 2005: 184, 187, 189, 203; Ferree ym. 2002, 303.)

Neljänneksi tutkimusaineistossa tuodaan esille, että maahanmuuttovastaisuuden vahvistuminen on avannut yhteiskuntaan poliittisen tyhjiön, jonka järjestöt pyrkivät täyttämään. Maahanmuuttoon liittyvät konfliktit voivat edistää maahanmuuttajajärjestöjen vaikuttavuutta avaamalla poliittista tilaa niiden toiminnalle (Predelli 2008, 951). Kun maahanmuuttovastaiset näkemykset hallitsevat julkisuudessa, myös toisenlaisille näkemyksille ja vastaliikkeille on diskursiivista tilaa (Koopmans ym. 2005, 21–22, 81), jonka muun muassa maahanmuuttajajärjestöt voivat pyrkiä täyttämään (Ferree ym. 2002, 295). Tämä tukee käsitystä poliittisesta mahdollisuusrakenteesta sosiaalisena konstruktiona deterministisen näkemyksen sijaan. Esimerkiksi toimijan intressien kanssa ristiriidassa oleva julkinen keskustelu ei automaattisesti heikennä toimijan poliittista mahdollisuusrakennetta, mikäli toimija osaa kääntää tilanteen edukseen sopivia keinoja käyttäen.

And I would also say to fill the political vacuum which has been opened up by the rise of perussuomalaiset and other parties in general across Europe. You see this in Britain, and France and Netherlands as well. So we want to try to fill the political vacuum which they can exploit with more progressive politics, which is trying to not to demonize immigrant community but to trying to integrate them into the society. (Haastateltava G)

Vaikka pinnalla olevan (kriittisenkin) maahanmuuttokeskustelun avaama yhteiskunnallinen tila on ainakin jossain määrin havaittu maahanmuuttajakattojärjestöissä, väitän, ettei tätä mahdollisuutta ole kaikilta osin hyödynnetty. Strategian hyödyntämisessä ajoitus on oleellinen (Ganz 2004, 192–193), ja ajankohtainen maahanmuuttokeskustelu olisi voinut tarjota maahanmuuttajakattojärjestöille mahdollisuuden osallistua aktiivisemmin julkiseen keskusteluun. Tähän panostaminen ei kuitenkaan tule vahvasti esille haastatteluissa, eivätkä järjestöt ole näkyvästi esiintyneetkään mediassa. Mahdollisuutta ei siis täysin havaittu

järjestöissä, tai sitä ei aktiivisesti pystytty hyödyntämään. Tämä vahvistaa käsitystä, jonka mukaan menestyäkseen toimijan tulee tulkita poliittisen mahdollisuusrakenteen luoma tilaisuus mahdollisuutena, ja sillä tulee olla resurssit sen hyödyntämiseen.

6.4. Resurssit ja tarve diskursiivisiin rakenteisiin vaikuttamiseen

Järjestöt voivat itse muovata kohtaamaansa diskursiivista mahdollisuusrakennetta ihmisten asenteisiin vaikuttamalla. Haastateltavat muistuttavat, että maahanmuutto ja integraatio on kaksisuuntainen prosessi, joten huomiota täytyy kiinnittää niin maahanmuuttajien kuin kantasuomalaisten maahanmuuttoon liittyviin asenteisiin. Maahanmuuttajakattojärjestöjen tavoitteena onkin asenteisiin vaikuttaminen, mikä on yleinen tavoite maahanmuuttajakattojärjestöjen keskuudessa (ks. esim. Predelli 2008, 948). Maahanmuutosta puhutaan usein historiattomasti aivan kuin se olisi uutta Suomessa (Keskinen, Rastas ja Tuori 2009, 18). Kouluttamalla ja tiedottamalla järjestöt pyrkivät tuomaan esiin oikeaa tietoa maahanmuutosta ja eri kulttuureista. Lisäksi järjestöt pyrkivät tuomaan maahanmuuttoa lähemmäs suomalaisten omaa historiaa ja kokemuksia, sillä usein unohdetaan, että suomalaisetkin ovat olleet ja ovat edelleen ahkeria maahanmuuttajia muihin maihin. Aineiston perusteella asenteisiin vaikuttamisessa tärkeänä pidetään maahanmuuttajien ja kantaväestön kohtaamista edistävää toimintaa, sillä omakohtainen kokemus vuorovaikutuksesta lieventää ennakkoluuloja. Kattojärjestöissä yksilötason asenteisiin vaikuttaminen koetaan suhteellisen onnistuneena (ks. myös Predelli 2008, 948).

And actually cultural intelligence is telling about what are the differences. So that's also ways of influencing as well. And that's very needed, big time. And most importantly to have activities where you participate with the natives together. I mean Finns themselves as well, because integration is two-way-street. (Haastateltava E)

Lisäksi järjestöt vaikuttavat diskursiiviseen mahdollisuusrakenteeseensa osallistumalla julkiseen keskusteluun. Yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa haasteena haastateltavien mukaan on, miten järjestöt saisivat enemmän medianäkyvyyttä tuodakseen esille maahanmuuttajien näkökulmia. Haastateltavien mukaan järjestöt voisivat esimerkiksi miettiä, miten saisi avattua uusia maahanmuuttaja(järjestö)kenttää käsitteleviä aiheita, jotka

voisivat mediaakin kiinnostaa. Heidän mukaansa tämä tällä hetkellä piilossa oleva resurssi voisi monipuolistaa ja uudistaa maahanmuuttajista mediassa esitettyjä näkökulmia.

Järjestön näkyvyyteen vaikuttavat huomattavasti mediasuhteisiin panostettavat resurssit sekä tavoitteet ja motivaatio mediavaikuttamisen parantamiseksi (Ferree ym. 2002, 88, 95). Haastateltavien puheista on tulkittavissa, että yksi oleellisimmista – ellei jopa oleellisin – järjestöstä lähtöisin oleva tekijä, joka määrittää maahanmuuttajajärjestön vaikuttamista julkiseen keskusteluun, on kielen ja viestintätekniikoiden hallitseminen. Resurssien mobilisaation (Edwards ja McCarthy 2004) mukaan tulkittuna tämä on sekä henkilöstö- että kulttuurisiin resursseihin liittyvää osaamista, eli siten se määrittää järjestön mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Kulttuuriset resurssit tarkoittavat tietoa siitä, miten asiat yhteiskunnassa on totuttu hoitamaan, eli esimerkiksi yleisten viestintätekniikoiden hallitsemista. Suomenkielinen viestintä saattaa tuottaa haasteita, sillä suomi ei ole ainakaan ensimmäisen polven maahanmuuttajien äidinkieli. Aineiston perusteella mediassa on tärkeää noudattaa kuhunkin viestintätilanteeseen kuuluvaa formaattia, sillä muuten kiinnitetään huomiota vain virheisiin ja kirjoittajaan, mikä vie huomion itse asialta. Tulkitsen tämän tiukan formaaliuden vaatimuksen vaikuttavan järjestöjen diskursiiviseen mahdollisuusrakenteeseen kielteisesti. Media voisikin haastateltavien mukaan suhtautua hieman avoimemmin ja joustavammin äidinkieleltään muiden kuin suomenkielisten kirjoittamiin juttuihin.

Haastattelujen perusteella järjestöjen mediavaikuttaminen vahvistuu ja on jo vahvistunut ajan myötä, kun niissä opitaan viestintäperiaatteet ja muut mediassa toimimisen tavat (ks. myös Koopmans 2004c, 41). Tutkimusaineiston perusteella avainasemassa mediavaikuttamisen onnistumisessa ovat osaavat, ammattitaitoiset ja palkatut ihmiset, mikä on joidenkin haastateltujen järjestöjen vahvuus niiden edustajien mukaan. Tämäkin näkemys korostaa resurssien mobilisaation teorian (Edwards ja McCarthy 2004) henkilöstöresurssien merkitystä järjestölle. Joissakin järjestöissä on lisäksi toimielimiä tai työryhmiä, joiden tehtävä on mediaseuranta ja tarpeen vaatiessa kommentointi. Tutkimusaineiston perusteella järjestöjen viestintäosaamista vahvistaa, kun monet järjestöissä toimivista ovat toisen tai kolmannen sukupolven maahanmuuttajia, joten he ovat luonnostaan kaksikielisiä ja hallitsevat suomalaisen yhteiskuntaan kuuluvat viestintäsäännöt. Resurssien mobilisaation teorian (Edwards ja McCarthy 2004) mukaan tulkittuna tämä vahvistaa järjestön henkilöstö- ja kulttuurisiin voimavaroihin liittyvää osaamista, ja vahvistaa siten järjestön vaikuttavuutta.

Toki suomalaisillakin kansalaisjärjestöillä on haasteensa mediavaikuttamisessa, mutta maahanmuuttajajärjestöillä erityishaasteensa tuo muulla kuin omalla äidinkielellä tapahtuva kommunikointi ja mahdollisesti uusien viestintäformaattien sisäistäminen. Juuri nämä henkilöstö- ja kulttuurisiin resursseihin kuuluvat viestinnän haasteet ovat haastattelujen perusteella oleellinen syy, miksi maahanmuuttajajärjestöt eivät ole olleet tarpeeksi aktiivisia osallistumaan maahanmuuttokeskusteluun. Järjestöissä pelätään osaamattomuutta ja ammattitaidottomia kommentteja. Maahanmuuttajajärjestöjen mediaosaamista voitaisiinkin vahvistaa järjestämällä entistä enemmän viestintä- ja mediakoulutusta, mikä tuli esille aineistossakin.

No mä sanoisin, ei vaan *Kattojärjestön* töissä, mutta ylipäättänsä maahanmuuttajajärjestöjen työssä, kaikki vuorovaikutus median kanssa, se tapahtuu kielen kautta, ja sen kielen hallitseminen ja viestintätekniikoiden osaaminen, se on se suurin haaste. (...) Ja niitä koulutuksia pitää järjestää isoimmin määrin, myös esimerkiksi netin hallitseminen ja nettiviestinnän kehittämistä varten. Koska suomalainen viestintä, se on se mikä se on. Ja jos ei noudata sen sääntöjä, sä vaan jäät näkymättömäksi, ei sille voi mitään. Koska taas jotenkin toimitaan sen formaatin mukaan. Ja sen formaatin ymmärtäminen, se on se iso haaste. Ja kyl se kieli on edelleen ensisijainen. (Haastateltava C)

Maahanmuuttajien aktiivista osallistumista julkiseen keskusteluun vähentää tutkimusaineiston perusteella myös maahanmuuttajajärjestöjen haasteet muodostaa yhtenäinen näkemys asioihin sekä valtamedian vähäinen seuraaminen. Tällöin ei välttämättä olekaan mitään sanottavaa, mikä on toki julkiseen keskusteluun osallistumisen edellytys. Maahanmuuttajajärjestöissä yhtenäisen näkemyksen saavuttaminen saattaa kestää, kun järjestössä on useita kansallisuuksia edustettuna, jolloin kommentti tai lausunto ei välttämättä enää olekaan ajankohtainen sen valmistuttua. Tulkitsen tässä tilanteessa erilaiset lähtömaan vaikutukset haasteeksi järjestön sisäiselle koheesiolle (ks. Koopmans ym. 2005, 108) ja siten resursseille.

Olla aktiivisempia keskustelussa ja yhteydenotoissa ja kommentteissa ja lehdistötiedotteilla. Et siinä on paljon vaikuttamisen työmahdollisuuksia. (...) No se on toisaalta osaamattomuus ja pelko vähän niinkun harjaantumattomista kommenteista. Ja sitten, kun on vaikka viis eri kansallisuutta, niin sitten halutaan

vääntää sitä tekstiä ja paperia, ja sitten se voikin jo olla liian myöhäistä.

(Haastateltava F)

Haastatteluista käy ilmi, että maahanmuuttajat seuraavat usein omakielistä mediaa, minkä vaikutukset voidaan tulkita haasteeksi henkilöstöressien asiantuntemuksen ja tiedon kannalta (ks. Edwards ja McCarthy 2004, 127–128). Omakielisessä mediassa suomalaisen yhteiskunnan ilmiöt saattavat esiintyä viiveellä, jolloin niihin ei ehditä reagoimaan tarpeeksi ajoissa. Lisäksi suomalaisen yhteiskunnan asioita käsitellään eri näkökulmasta tai niitä ei käsitellä ollenkaan, jolloin maahanmuuttajilla ei ole mahdollisuutta yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumiseen. Tämän vuoksi aineistossa korostetaan laadukkaan, suomalaista yhteiskuntaa käsittelevän, omakielisen median merkitystä. Se lisäisi maahanmuuttajien tietoja suomalaisen yhteiskunnan ajankohtaisista aiheista, eli vahvistaisi järjestöjen henkilöstöresursseja tiedon ja asiantuntijuuden muodossa. Tulee kuitenkin muistaa, että liian suuri omakielisen median tukeminen saattaa johtaa etnisen ryhmän sisäänpäin kääntymiseen (Koopmans ym. 2005; 62–63, 80).

Lisäksi aineiston perusteella julkiseen keskusteluun osallistumista määrittävät järjestön mediasuhteet, mihin vaikuttaa järjestön oma viestintäosaaminen. Kun järjestössä opitaan viestintätekniikat ja erilaiset mediassa toimimisen tavat, mediavaikuttaminen tehostuu ja järjestöön aletaan suhtautua vakavasti eikä holhoavasti. Yleisesti ottaen haasteltavien mukaan järjestöillä on mediaan ihan hyvät suhteet eli jonkinlainen pääsy mediaan on olemassa, mutta vielä on paljon kehitettävää. Yhteistyötapaamisia on pidetty mm. Helsingin Sanomien ja Ylen kanssa sekä niiden että järjestöjen aloitteesta. Yhteistyössä haasteeksi aineistossa mainitaan muun muassa median tarve säilyttää valta-asemansa, jolloin se ei esimerkiksi välttämättä konsultoi maahanmuuttajajärjestöjä suunnitellessaan niiden asiantuntijuuteen eli maahanmuuttajayhteisöön liittyviä uusia palveluja.

Erään haastateltavan mukaan järjestössä tulisi tehdä vielä toistaiseksi puuttuva media- tai julkisuusstrategia. Muissa haastatteluissa se ei tullut puheeksi. Mikäli haastattelemillani järjestöillä ei sellaista ole, voisi yksi keino maahanmuuttajajärjestöjen medianäkyvyyden parantamiseksi olla mediastrategioiden luominen. Selkeän strategian puuttuminen vaikuttaa haastateltavan mukaan siihen, että järjestö ei ole harrastanut suoraa proaktiivista vaikuttamista ajankohtaisiin tapahtumiin. Tutkimusaineiston perusteella järjestöjen mediavaikuttaminen tapahtuukin enimmäkseen pyyntöihin reagoimalla. Julkisuusstrategia voisi antaa järjestölle mekanismeja proaktiiviseen mediavaikuttamiseen ja tehdä siitä

tavoitteellisempaa sekä siten näkyvämpää. Lisäksi pystyäkseen panostamaan proaktiiviseen mediavaikuttamiseen järjestöt tarvitsisivat aineiston perusteella viestintään lisäresursseja.

No kuten sanottu, tähän asti meidän resurssit riitti just ja just siihen, et me ollaan reagoitu pyyntöihin ja vastattu siihen. (Haastateltava B)

Hankerahoituksen suhde yleisavustukseen on yksi aineistossa ilmenevä rahoituksen laadullinen haaste, joka uhkaa mediavaikuttamisen kehittämistä. Aineiston perusteella yhteistyötä median kanssa tulisi tiivistää, vahvistaa ja vakiinnuttaa, mikä vaatisi pitkäjänteistä verkostoitumistyötä. Mikäli suuri osa järjestön rahoituksesta on projektirahoitusta, järjestö ei pysty käyttämään sitä tarpeiden mukaan rahoituksen ollessa nimensä mukaisesti sidottu tiettyyn hankkeeseen. Projektirahoituksesta riippuvaisuus tuo myös epävarmuutta. Näistä syistä toiminnan pitkäjänteinen kehitys, kuten verkostoitumistyö median kanssa, on haastavaa. Siten mediavaikuttamisen kannalta kattojärjestöjen materiaaliin resursseihin näyttää liittyvän haasteita.

Järjestöillä ei toisaalta välttämättä ole haluakaan näkyvään mediavaikuttamiseen. Mediasuhteisiin panostettavat resurssit ja mediastrategia heijastavat organisaation tavoitteita ja prioriteetteja, eivätkä kaikki halua siihen panostaa (Ferree ym. 2002, 88). Ainakin yhden haastatellun järjestön edustaja ilmoittaa, että järjestö on strategisesti profiloitunut taustavaikuttajaksi ja tekee työtä pitkällä tähtäimellä. Tällöin hetkittäinen suora reagointi julkisuudessa ei kuulu järjestön tehtäviin. Silloin tulee hyväksyä, että järjestö ei ole niin aktiivisesti näkyvillä julkisuudessa, vaan vaikuttaminen tapahtuu toisin keinoin. Tosin jotkut voivat olla tästä eri mieltä ja nähdä sen heikkoutena. Haastateltavan mukaan järjestössä on kuitenkin tulkittu yhteiskunnallista tilannetta ja siitä johtuvaa politisointia siten, että taustavaikuttajan rooli on tällä hetkellä otollisempi. Väitän tämän johtuvan diskursiivisen mahdollisuusrakenteen ja erityisesti julkisen keskustelun vaikutuksesta edistää tai vähentää eri toimijoiden, identiteettien ja vaatimusten legitimizeettiä yhteiskunnassa (ks. Cinalli ja Giugni 2011, 44). Joissakin järjestöissä on tulkittu yhteiskunnallista tilannetta siten, että julkisessa keskustelussa ei saataisi legitimizeettiä ja tukea järjestön esittämille näkemyksille.

Poliittinen mahdollisuusrakenne vaikuttaa siis toimijan keinovalikoimaan (Koopmans 1999, 96; Statham 1999, 621; Koopmans ym. 2005, 136; van der Heijden 2006, 28; Tilly ja Tarrow 2007, 49–50). Järjestöt valitsevat vaikuttamiskeinonsa sen mukaan, minkä tulkitsevat olevan hyödyllisintä tietyssä yhteiskunnallisessa tilanteessa. Jotta toimija menestyisi, sen tulisi osata lukea toimintaympäristöä ja tehdä valintoja sen mukaan (Ferree ym. 2002, 82).

Tulkitsen, että järjestössä nähdään institutionaalinen mahdollisuusrakenne jossain määrin suotuisampana kuin diskursiivinen, jolloin taustavaikuttajan rooli on strategisesti parempi.

Tilanne ei ole kuitenkaan niin mustavalkoinen. Instituutioihin vaikuttavat toimijat saavat yleensä enemmän mediahuomiota, ja toisaalta mediavaikuttaminen on myös kanava institutionaaliseen vaikuttamiseen (Predelli 2008; 946, 949) – erityisesti maahanmuuttajajärjestöjen kaltaisilla toimijoilla, joilla ei ole rahavirtoja neuvotteluaseenaan (Koopmans ym. 2005, 26). Näihin huomioihin tukeutuen väitän mediavaikuttamisen ja taustavaikuttamisen suhteen olevan interaktiivinen, eli parempi taustavaikuttajan asema viranomaisten silmissä voi tarkoittaa myös suurempaa mediahuomiota ja toisinpäin. Aineistosta ilmenee, että järjestöjen tavoitteena on yhteiskunnallisen näkyvyyden lisääminen tulevaisuudessa. Järjestöjen tehtävänä onkin tasapainoilla sen suhteen, missä keskinäisessä suhteessa media- ja taustavaikuttaminen on otollisinta vaikuttavuuden kannalta.

6.5. Subjektin sijaan objektina

Tutkimusaineiston perusteella mediavaikuttamisessa haasteena on myös maahanmuuttajien pääseminen subjekteiksi, sillä heidät nähdään mediassa lähtökohtaisesti objekteina (ks. myös Raittila 2009, 70–71; Vehmas 2012; 128–130, 133). Maahanmuuttajat pääsevät esille omissa suvaitsevaisuutta ylistävissä jutuissa, joissa dialogi muiden toimijoiden kanssa jää puutteelliseksi (Raittila 2009, 70–71; Vehmas 2012, 133). Tätä kuvastaa myös erään haastateltavan huomautus, että ”*maahanmuuttajille joskus annetaan sana jossain mediassa, haastattelussa, vain näyttääkseen sitä, että hän osaa puhua [suomea]*” (Haastateltava A). Joidenkin tutkijoiden (ks. Raittila 2009, 71; Wickström ja Maasilta 2012, 157–158) mukaan maahanmuuttajat pääsevät kuitenkin nykyään entistä useammin puhumaan itsensä puolesta ja kantaväestön kanssa samoissa jutuissa (vrt. kuitenkin Vehmas 2012; 128–130, 133).

Tulkintani mukaan aineistossa esiintyvä subjektiksi pääseminen vastaa aseman (*standing*) saamista mediassa, sillä tällöin toimijaa kohdellaan objektin sijaan aktiivisena toimijana eli subjektina tai edustajana (ks. Ferree ym. 2002, 86). Subjektina toimija voi vaikuttaa median luomaan kuvaan kehystämällä asian siten, että tämä tulkinta todellisuudesta tukee omia tavoitteita – mikä luonnollisestikin avaa toimijalle uusia mahdollisuuksia (emt.; 86, 103;

Gamson ja Meyer 1996, 283–288). Siten subjektiksi pääseminen on yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta oleellinen.

Sitten toinen haaste olis ehkä just se... et maahanmuuttaja nähdään sellaisena objektina mediassa ja muuten. Et siitä kirjoitetaan, sille annetaan taikka ei, ja niin edelleen. Ja subjektiksi pääseminen ei onnistu vaan ja ainoastaan osaamisen avulla vaan se on myös ajan juttu. Et pitää oppia – no siis osaamisella on tässä tärkeä rooli, et pitää oppia, et okei nää ihmiset eivät ole minkäänlaisia lapsia tai eivät ole minkäänlaisia vajaanosaavia. (Haastateltava C)

Maahanmuuttajien ja maahanmuuttajajärjestöjen mahdollisuuksia saada legitimeetti vaatimuksilleen julkisessa keskustelussa heikentää toiseutta luova maahanmuuttajaksi luokittelu, sillä se estää näkemästä maahanmuuttajia yhtäläisinä yhteiskunnan jäseninä. Tämä tuli ilmi esimerkiksi Umayya Abu-Hannan (2012) suomalaista yhteiskuntaa kritisoivan kirjoituksen nostattamasta kohusta vuodenvaihteessa 2012–2013. Abu-Hanna nosti kirjoituksessaan esille Suomessa kohtamia rasistisia tilanteita, mikä herätti vastareaktioita. Esimerkiksi Ilta-Sanomien uutispäätoimittaja Ulla Appelsin (2012) kritisoi vastineessaan, että Abu-Hannan tulisi olla kiitollinen Suomen tarjottua hänelle koulutuksen, kodin, uran – ja jopa kutsun linnan juhliin, joihin harva suomalainenkaan pääsee. Näiden näkemysten ympärille syntyi kiivas keskustelu. Appelsinin kommenttiin kiteytyy maahanmuuttajien toiseudesta johtuva näkemys, jonka mukaan maahanmuuttajilla ei ole samanlaista oikeutta kritisoida suomalaista yhteiskuntaa kuin kantaväestöllä (ks. myös Abu-Hanna 2013).

Saadakseen vastakaikua ja legitimeetin vaatimuksilleen toimijan tulee olla hyväksytty sekä virallisesti että symbolisesti tasavertaiseksi yhteiskunnan jäseneksi (Koopmans ym. 2005, 91–92; ks. myös Statham 1999, 620–621). Edellä esitetty tilanne kuvastaa sitä, että maahanmuuttajat eivät aina ole yhtä kelpoja kuin kantaväestö esittämään (kriittisiä) näkemyksiä julkisessa keskustelussa, eivätkä he siksi saa tukea vaatimuksilleen. Tämä diskursiivisen mahdollisuusrakenteen piirre heikentää myös maahanmuuttajakattojärjestöjen mahdollisuuksia osallistua tasavertaisesti julkiseen keskusteluun.

Subjektiksi pääsemisen vaikeudesta kielii myös aineistossa esille tullut näkemys, jonka mukaan toimittajina ja mediassa asiantuntijoina esiintyy liian vähän maahanmuuttajia. Tämän huomautetaan osaltaan yksipuolistavan yhteiskunnallista keskustelua.

Asiantuntijoina käytetään usein alan viranomaisia, tutkijoita tai muita, jotka ovat onnistuneet luomaan asiantuntijuutensa esimerkiksi koulutuksella. Sen sijaan maahanmuuttajilla voisi haastateltavien mukaan olla oikeasti syvää kokemukseen perustuvaa asiantuntijuutta esimerkiksi maahanmuuttoon, kieleen tai kulttuuriin liittyvissä asioissa. Tutkimusaineiston perusteella maahanmuuttajataustaiset toimittajat ja asiantuntijat voisivat tuoda uudenlaisia näkökulmia esille, sillä yhteisön sisältä he pystyvät esittämään paremmin myös kriittisiä kommentteja maahanmuuttajayhteisöä kohtaan. Ainakin yksi järjestö onkin pyrkinyt yhteiskunnallisen keskustelun monipuolistamiseen tukemalla maahanmuuttajataustaisia toimittajia.

Ja on sekin juttu kyllä, siis se mitä tulee siihen maahanmuuttokritiikkiin, että miksi on tärkeää kuulla ihmisiä yhteisön keskuudesta, ja antaa niille tavallaan vapaat kädet. Koska monesti esimerkiksi jostain asiasta, kun puhuu suomalainen, niin sitä ei kuulla. (...) Ehkä se sitten tekis enemmän kohua sekä yhteisön sisällä että ympäri. (Haastateltava C)

Haastateltavien mukaan media voisi myös laajentaa asiantuntijoina käytettävien maahanmuuttajataustaisten verkostoa, jolloin mediassa saattaisi esiintyä useammin ja monipuolisemmista näkökulmista maahanmuuttajataustaisten lausuntoja. Median kysyessä maahanmuuttajataustaiselta kommenttia kyseessä ovat haastateltavien mukaan aina samat henkilöt, sillä heidän näkemyksensä tunnetaan jo, jolloin heiltä on turvallisempaa pyytää lausuntoja. Tämä ei liity ainoastaan maahanmuuttajiin vaan yleisesti median käytäntöihin. Toimijan asema mediassa – ja siten myös kulttuurinen valta – vahvistuu joka kerta sen saadessa roolin subjektina, mikä tekee siitä muidenkin silmissä näkyvän ja hyväksyttävän subjektin, jolloin myös muut alkavat käyttää samaa toimijaa medialähteenä (Ferree ym. 2002, 87).

Mutta taas niinkun kaikki toiminta keskittyy aina tiettyihin ihmisiin. Että vähän tässä on objektiivisia tekijöitä, kieli ja sitten asiantuntevuus ja sitten se, että tunnetaan. Että joo, täytyis olla joku *maahanmuuttaja*, että ahaa, okei, otetaan sitten se tietty ihminen sitten, joka tunnetaan. Siis on jo valmiuksia ottamaan hänen viestimää asiaa vastaan, hänen tapaa viestiä asioista. (Haastateltava A)

Osalta haastattelemistani järjestöistä media pyytää asiantuntijalausuntoja moniinkin maahanmuuttajiin liittyviin kysymyksiin, kun taas osalta ei ole kysytty lainkaan. Muutamat

haastateltavat kritisoivat, että välillä järjestöä pyydetään asiantuntijana kommentoimaan lähtömaan asioita, vaikkei tämä kuuluisikaan järjestön toimikuvaan toiminnan suuntautuessa Suomeen. Useat järjestöt haluaisivat toimia asiantuntijoina tavallisissa arkipäivän politiikan aiheissa. Haastateltavat huomauttavat median käyttävän valtaansa esimerkiksi tässä asiantuntijoiden valinnassa. Asiantuntijuuden sivuuttaminen esimerkiksi sen vuoksi, että järjestöä pidetään lähtömaan asiantuntijana, voi olla diskursiivinen haaste maahanmuuttajakattojärjestöille.

Asiantuntijaksi pääsemisen haaste liittyy myös suomalaisen yhteiskunnan yleiseen diskursiiviseen mahdollisuusrakenteeseen. Media ei anna näkyvyyttä sattumanvaraisesti vaan sen mukaan, minkä nähdään olevan oikeutettua yhteiskunnalle ominaisten medianormien ja maan kulttuurin mukaan (Ferree ym. 2002; 86–88, 280). Tiettyjen ideaalien nähdään parhaiten kehittävän ja ylläpitävän demokraattista julkista keskustelua (emt., 202). Aineiston perusteella subjektiksi mediassa pääsevät viranomaiset, poliitikot ja tutkijat, joten tulkitsen Suomessa julkista keskustelua ohjaavien medianormien ja kulttuurin perustuvan edustukselliseen liberaaliin demokrateoriaan (ks. myös Vehmas 2012, 117; Vesa 2010). Siinä korostuu asiantuntijuuden ja edustuksellisuuden vaatimus, sillä julkisuudessa näkemyksiä esittävän tulee olla asiantuntija tai jonkin tahon edustaja, ja julkista keskustelua dominoivat puolueet ja muut valtioeliitin toimijat (ks. Ferree ym. 2002; 205–231, 251–254, 280–285, 297). Lisäksi vierastetaan tyyliä, joka perustuisi rationaalisen argumentaation sijaan tunteisiin ja kokemukseen (emt., 300). Tätä kuvastaa esimerkiksi aiemmin mainittu Abu-Hannan kirjoituksesta noussut kohu, sillä kirjoitus pohjautui hänen omiin rasismikokemuksiinsa.

Yleisen diskursiivinen mahdollisuusrakenne on siten maahanmuuttajakattojärjestöjen kannalta haasteellinen, sillä se hankaloittaa kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia saada julkista näkyvyyttä, kun niitä ei nähdä julkisuudessa niin oleellisina toimijoina (Ferree ym. 2002; 81–82, 94, 97, 283, 301). Haastateltavien mukaan maahanmuuttajakattojärjestö saakin mediahuomiota paremmin, mikäli mukana on jokin kuuluisa maahanmuuttaja tai vaikutusvaltainen suomalainen taho. Esimerkiksi mikäli järjestön tilaisuudessa yksittäiset ihmiset puhuvat kohtaamastaan rasismista, siihen ei suhtauduta samanlaisella vakavuudella kuin jos jokin virallisempi taho puhuu siitä. Tämä näkemys kuvastaa suomalaisen yhteiskunnan eliittidemokratian ihannetta ja viranomaispainotteisuutta, johon järjestöt pyrkivät sopeuttamaan vaikutuskeinonsa.

7. ORGANISATORINEN MAHDOLLISUUSRAKENNE

7.1. Siteet lähtömaahan

Joidenkin tutkimusten perusteella vahvat siteet lähtömaahan ja esimerkiksi toiminnan suuntaaminen sinne voidaan nähdä esteenä maahanmuuttajajärjestöjen osallistumisessa tulomaan yhteiskuntaan (Koopmans ym. 2005; 142, 239). Vastakkaisen näkemyksen mukaan tiiviit siteet lähtömaahan ja esimerkiksi osallistuminen lähtömaahan keskittyvään politiikkaan kasvattavat maahanmuuttajien valmiuksia ja siten aktiivisuutta yhteiskunnalliseen osallistumiseen tulomaassakin (Voicu ja Rusu 2012, 798–802; Escobar 2010, 229; Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 34; Portes ym. 2008, 1085). Maahanmuuttajajärjestöillä onkin usein kaksoisfunktio, minkä ei järjestöissä nähdä olevan keskenään ristiriidassa vaan molemmat voidaan saavuttaa yhtä aikaa: tärkeänä pidetään sekä oman kulttuurisen identiteetin ja lähtömaan siteiden ylläpitoa että vuorovaikutusta ja kuulumista tulomaahan eli esimerkiksi aktiivista ja tasa-arvoista kansalaisuutta (Predelli 2008; 943–944, 949; Portes ym. 2008, 1083; Caselli 2010, 69–70; Pyykkönen 2007a, 120–121; Saksela-Bergholm 2009, 286). Nämä kansainväliset diasporat ja maahanmuuttajien tulo- ja lähtömaahan linkittyvät yhdistelmäidentiteetit ovat mahdollisia nykytekniikan ja globalisaation myötä (Koopmans ym. 2005, 109).

Maahanmuuttajajärjestöt identifioituvat sen mukaan, minkä olettavat olevan yhteiskunnassa kannatusta ja näkyvyyttä saava legitiimi poliittinen ja diskursiivinen kategoria, jolle perustaa vaatimuksiaan (Koopmans ym. 2005, 25; Statham 1999, 606–612). Maahanmuuttajajärjestöjen nimi on yksi tärkeä itsemäärittelyn mittari (Koopmans ym. 2005, 116). Yleisesti ottaen kollektiivinen identifioituminen etnisyyteen korreloi lähtömaahan ja status-identiteetti tulomaahan kohdistuvan toiminnan kanssa (emt.; 129, 131), sillä jälkimmäinen on tulomaasta käsin määritelty identiteetti. Nimen perusteella Suomessa toimivat yksietniset maahanmuuttajakattojärjestöt määrittävät itsensä etnisyyden, kielen tai kansalaisuuden mukaan monietnisten identifioituessa monikulttuurijärjestöiksi. Monikulttuurisesta kotouttamispolitiikasta johtuen tulkitsen monikulttuurijärjestön olevan legitiimi diskursiivinen kategoria. Kaikkien haastattelemieni järjestöjen toiminta kohdistuu kuitenkin Suomeen, minkä perusteella tulkitsen maahanmuuttajakattojärjestöjen

toiminnassa maahanmuuttaja-status-identiteetin olevan lähtömaahan pohjautuvaa identiteettiä vahvempi.

Toiminnan suuntaamiseen lähtömaahan vaikuttaa niin tulo- kuin lähtömaan poliittinen tilanne ja mahdollisuusrakenne (Koopmans ym. 2005; 5, 111–114). Toiminnan suuntaamista lähtömaahan stimuloi tulomaan ulossulkeva kansalaisuuskäsitys ja -politiikka (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 4; Koopmans ym. 2005; 128, 132, 239) sekä toisaalta – edellistä hieman vähemmän tosin – liian vahva etniseen erilaisuuteen perustuvien ryhmäoikeuksien tukeminen (Koopmans ym. 2005; 124, 128, 240). Tältä osin poliittinen mahdollisuusrakenne Suomessa näyttäisi olevan maahanmuuttajakattojärjestöille suotuisa, kun kaikkien toiminta suuntautuu pääasiallisesti Suomeen.

Lisäksi suuntautumiseen vaikuttaa lähtömaasta muuttamisen syy. Esimerkiksi lähtömaassa vallitseva väkivaltainen konflikti lisää kiinnostusta lähtömaan politiikkaa kohtaan diasporassakin, jossa eläville on ominaista voimakas orientaatio lähtömaahan, lähtömaahan palaamisen kaipaaminen sekä suuri maastamuutto (Koopmans ym. 2005; 110, 111–114, 131). Aineistoni perusteella positiivisimmin suhteisiin lähtömaahan suhtautuvatkin ne, jotka ovat yleisesti ottaen joutuneet lähtemään maasta sodan vuoksi, jolloin kiinnostus ja side entistä kotimaata kohtaan ovat oletetusti tiiviimpiä.

Lähtömaan vahva tuki voi edistää maahanmuuttajajärjestöjen toimintaa (Escobar 2010, 229; Koopmans ym. 2005, 111–114), ja muutamat haastateltavat mainitsevat esimerkiksi Suomessa toimivat suurlähetystöt tärkeinä vaikuttamisen kannalta, sillä ne voivat tarjota resursseja ja tukea. Tämä kiinnostuksen määrä vastaa suurin piirtein Norjassa tehtyä tutkimusta, jonka mukaan vain joka neljäs maahanmuuttajajärjestö on yhteydessä suurlähetystöihin, mikä kertoo myös järjestöjen suuntautumisesta tulomaahan (Predelli 2008, 945) eli tässä tapauksessa Suomeen. Osaan suurlähetystöjä ei kuitenkaan luoteta, jolloin aineistossa painotetaan lähtömaiden rahallisesta tuesta kieltäytymisen ehdottomuutta ja tärkeyttä, ja vuorovaikutuksen rajoittumista ainoastaan kulttuuri- ja mielipidevaihtoon. Lähtömaalla voikin olla intressi ylläpitää siteitä maasta muuttaneisiin (Koopmans ym. 2005, 111–114) säilyttääkseen vaikutusvaltansa heihin esimerkiksi tukemalla näiden yhdistyksiä ja kontrolloimalla niiden toimintaa (Schrover ja Vermeulen 2005, 828). Suomessakin on tullut julki epäilyksiä, että maahanmuuttajajärjestön toimintaa ohjailisi esimerkiksi lähtömaa tai ääriuskonnollinen yhteisö (ks. esim. Salovaara 2012a, 2012b, 2012c, Knus-Galán 2012).

7.2. Moninaisuuden vaikutus resursseihin

Maahanmuuttajakattojärjestöjen sisäinen moninaisuus näyttäytyy tutkimusaineiston valossa sekä voimavarana että haasteena pääasiassa henkilöstöressurssien kannalta (ks. Edwards ja McCarthy 2004). Tutkimusaineistossa korostetaan, että kulttuurinen erityisyys ja sisäinen erilaisuus tuovat asiantuntijuutta, ainutlaatuisuutta ja vahvuutta järjestöille. Järjestöjen etuna on osaamisen ja kokemuksen monipuolisuus, mitä pidetäänkin tärkeänä muutamien vahvojen osaamisalueiden sijaan. Toimijoiden erilaiset ja monipuoliset tiedot, kokemukset, taidot ja verkostot ovat ryhmälle voimavara, sillä silloin todennäköisimmin päädytään luoviin ratkaisuihin (Ganz 2004, 186–187), ja yhteydet monipuolisiin osaajiin voivat olla ratkaisevan tärkeä resurssi (Edwards ja McCarthy 2004, 128). Haasteena kuitenkin on, että myös vähemmän auktoriteettiasemassa tai vähemmistössä olevien näkemykset otettaisiin huomioon (Ganz 2004, 186–187). Aineiston perusteella joskus haasteena onkin keskenään erilaisen, kuten koulutukseen tai kokemukseen perustuvan, osaamisen näkeminen yhtä arvokkaana. Haastateltavien mukaan järjestöissä on paljon potentiaalista ja vielä käyttämätöntä tietotaitoa, jota hyödyntämällä voitaisiin vahvistaa esimerkiksi järjestön mediavaikuttamista, projektitoimintaa tai rahoituspohjaa.

After minutes I think there is a lot improvement. But that's okey because there is a lot of potential. And there are a lot of resources that we have at hand, lot of skills, knowledge, very clever people that understand our agenda that want to help. So I think we need to tap into that more, (...) to have more influence. And because so far, I don't see that has been really maximized. And I'm talking about things like media, I'm talking about things like more projects, more funding.
(Haastateltava G)

Yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa onnistumisen kannalta tärkeää on keskeisten tietojen ja taitojen hallitseminen (Ganz 2004, 185–186), ja tulomaan pääkielen taitaminen nähdään usein maahanmuuttajien poliittista osallistumista selittävänä päätekijänä (Cinalli ja Giugni 2011, 45; ks. esim. Viramontes 2008, 364). Kieli- ja viestintänormien osaamisen merkitys ja haasteellisuus tuli jo hyvin esille julkiseen keskusteluun vaikuttamisen yhteydessä. Lisäksi tutkimusaineistosta ilmenee, että kieli- ja viestintänormien puutteellisen hallinnan vuoksi järjestön sanomaan ei aina suhtauduta vakavasti esimerkiksi kuulemistilaisuuksissa tai yleisökeskusteluissa (ks. myös Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 5).

Kielelliset haasteet liittyvät myös hallintoon. Aineiston perustella rahoitusten hakeminen, seuranta ja raportointi saattaa tuottaa vaikeuksia ja viedä enemmän resursseja, kun lisähaasteena on muulla kuin omalla äidinkielellä viestiminen (ks. myös Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 5). Haastateltavien kritiikin perustella rahoituspäätöksen ratkaisee usein osaaminen ja resurssit tehdä hakemuksia ja raportteja, jolloin kantasuomalaiset saattavat olla paremmassa asemassa rahoituksen saamisen suhteen. Jos maahanmuuttajakattojärjestössä toimitaan englanniksi tai lähtömaan kielellä, haastateltavien mukaan virallisten papereiden kääntäminen suomeksi aiheuttaa kaksinkertaisen työn ja saattaa antaa vääristyneen kuvan yhdistyksen toiminnasta. Siksi järjestöjen hallinnossa tulisi haastattelujen perusteella käyttää suomea, minkä uskotaankin tapahtuvan parinkymmenen vuoden kuluessa.

Ja sitten etnisissä järjestöissä on vielä yksi tommoinen juttu, mikä vaikuttaa todella paljon. Että jos kirjeenvaihto, kokoukset, kaikki muu tapahtuu omalla kielellä, ja sitten näitä tahoja varten, raportteja varten tehdään sitten vain otteita suomenkielisinä, niin millainen kuva sitten siitä tulee. (...) Ja sitten muokattu – siis se on aina muokattu viesti silloin kun se ei ole samankielinen.
(Haastateltava A)

Monietnisessä kattojärjestössä saattaa olla edustettuina kymmeniä eri kulttuureja, jolloin esimerkiksi hallintokulttuuri, koulutustaso, demokratiakäsitys tai yleisemminkin erilainen kulttuuritausta saattavat erottaa erilaisia ryhmiä. Esimerkiksi joissakin kulttuureissa viestinnän oletetaan tapahtuvan kasvokkain tai puhelimesta sähköisten välineiden sijaan, jolloin erilaisten viestintäkanavien käyttäminen voi viedä enemmän resursseja. Kulttuurinen moninaisuus saattaa tutkimusaineiston perusteella aiheuttaa myös sisäisiä ristiriitoja. Esimerkiksi johtaminen voi olla monikulttuurisessa kattojärjestössä haastavaa. Kun keskusteluissa on edustettuina niin monia kulttuureja ja näkökulmia, yhteisen näkemyksen muodostaminen saattaa viedä kokouksessa tai päätöksentekoprosessissa aikaa, ja välillä syntyy riitöjakin. Kulttuurieroihin vedotaan välillä oikeutuksena huonoon käytökseen, mitä ei haastateltavien mukaan pitäisi hyväksyä. Erimielisyydet nähdään kuitenkin luonnollisina, kun järjestöön kuuluu erilaisia vahvuuksia omaavia ihmisiä.

Järjestöjen hallitusten toimintaa haastateltavat kuvaavat yleisesti ottaen myönteisesti luottamuksen ja hyvien keskinäisten suhteiden vuoksi. Aineiston perustella ongelmia aiheuttavat ajoittain henkilökohtaisten intressien edistäminen ja valtakamppailu. Eri etnisten ryhmien välillä saattaa esiintyä valtataistelua, kun halutaan edistää oman ryhmän asemaa.

Esimerkiksi luottamustehtäviin saatetaan äänestää henkilöitä riippumatta heidän osaamisestaan ja tietotaidostaan vain sillä perusteella, että he ovat lähtömaassa samalta seudulta kotoisin. Äänestyspäätökseen vaikuttanee myös lähtömaassa vallitsevien etnisten konfliktien jatkuminen toisinaan tulomaassakin (Koopmans ym. 2005, 126–127). Joidenkin järjestöjen luottamustoimissa on vuosittainen kierto, jotta valta ei keskittyisi tietyille ihmisille tai vähemmistöryhmille.

Tutkimusaineistoon vedoten nämä lähtömaan vaikutukset aiheuttavat haasteita vaikuttamiselle esimerkiksi silloin, kun luottamustehtäviin valitut ovat vasta muuttaneet Suomeen, ja heidän kokemuksensa suomalaisesta yhteiskunnasta sekä siinä toimimisesta ja vaikuttamisesta ovat vähäiset. Tällöin resurssien mobilisaation kulttuuriset resurssit eivät ole tarpeeksi vahvat vaikuttamisen kannalta. Järjestöjen hallitusten mahdollisiksi haasteiksi mainitaankin kokemattomuus sekä tiedon, koulutuksen ja kommunikointitaitojen puute. Maahanmuuttajilla saattaa olla kulttuurisia haasteita ymmärtää uuden kotimaan poliittisten instituutioiden toimintaa sekä poliittisen toiminnan ja kansalaisvaikuttamisen normeja (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 5). Aineistossa mainitaan järjestön toimintaan toivottavan lisää korkeakoulutettuja ja Suomessa kasvaneita, maahanmuuttajataustaisia naisia, sillä yleensä he ovat hyvin perillä suomalaisesta toimintakulttuurista. Pidempään maassa asuneet ovat hieman todennäköisemmin myös poliittisesti aktiivisempia (Cinalli ja Giugni 2011, 45; Giugni ja Morales 2011, 265–266). He siis vahvistaisivat järjestön kulttuurisia ja osaamiseen liittyviä henkilöstöresursseja. Naisten ja maahanmuuttajien jälkeläisten integrointi ainakin johdon rakenteisiin voi tosin olla vaikeaa (Viramontes 2008, 376).

Erilaisten sisäisten toimintakulttuureiden lisäksi kattojärjestöt pyrkivät sopeutumaan suomalaiseen järjestötoimintaan. Haastateltavat painottavat, että erityisesti kattojärjestöissä on esimerkillisesti noudatettava suomalaisen järjestökentän periaatteita, kuten yhdistyslakia, sillä vain siten on mahdollista olla yhteiskunnallinen vaikuttaja. Järjestöissä tarvitaankin ammattimaista taloudellista ja hallinnollista osaamista (McCarthy ja Zald 1977, 1234). Tutkimusaineiston perusteella taloudenpito ja demokraattisten rakenteiden ja toimintatapojen noudattaminen tuottaa järjestöissä hankaluuksia. Haasteena on lisäksi yhdistyslain mukaisen kokoustekniikan sekä järjestötoimijoiden rooleihin kuuluvien vastuiden ja velvollisuuksien noudattaminen siten, ettei niitä ylitettäisi eikä alitettaisi. Erityisesti esille tuodaan epäselvyydet puheenjohtajan, muun hallituksen, toiminnanjohtajan

ja muiden työntekijöiden roolien ymmärtämisessä, mikä aiheuttaa hankaluuksia muun muassa päätöksentekoon ja sisäiseen tiedonkulkuun.

Ja siinä tapauksessa sinä olet vaikuttaja, jos kaikki toimii niin kuin Suomi olettaa toimivan. Mutta mikä vaikuttaja on järjestö, jos se ei itse noudata niitä lakeja ja sääntömääräyksiä. (Haastateltava A)

Roolien mukaisen työnjaon epäselvyys johtunee osin maahanmuuttajakattojärjestöjen vielä suhteellisen vähäisistä toimintavuosista (ks. McCarthy ja Zald 1977, 1233). Tutkimusaineistoon perustuen demokraattinen yhdistystoiminta ja toimijoiden roolit saattavat olla epäselviä myös siksi, etteivät nämä toimintamallit ole välttämättä tuttuja lähtömaasta. Lähtömaan poliittinen tilanne on saattanut olla esimerkiksi hyvin sekava ja autoritäärinen, jolloin uudet demokraattiset toimintamallit voivat olla vieraita.

Järjestöjen aktiiviset vapaaehtoiset tuovat niille aineiston perusteella merkittäviä voimavaroja kuten työpanoksensa (ks. myös McCarthy ja Zald 1977; 1221–1227; Edwards ja McCarthy 2004, 140–143) sekä moraalisisista resursseista uskottavuutta ja legitimizeettiä esimerkiksi viranomaisten ja rahoittajien silmissä. Mikäli lähtömaan kansalaisyhteiskunta on passiivinen, järjestön toimintaan mukaan lähteneet ovat aineiston perusteella pääosin aktiivisia, mutta kokonaisuudessaan se voi vähentää vähemmistön kiinnostusta järjestötoimintaan (Voicu ja Rusu 2012, 802, Escobar 2010, 224–225, 228). Lisäksi haasteena on aineiston perusteella myös yleisesti kolmatta sektoria vaivaava kiinnostuksen väheneminen vapaaehtoistoimintaa kohtaan.

Kappaleessa esille tulleiden sisäisten haasteiden voittaminen parantaisi haastateltavien mukaan järjestöjen vaikutusmahdollisuuksia huomattavasti. Tulee tosin muistaa, etteivät nämä ole vain maahanmuuttajakattojärjestöille tyypillisiä haasteita, vaan samansuuntaisia vaikeuksia on myös kantasuomalaisissa järjestöissä. Kantasuomalaisilla on kuitenkin etuna, että heillä on maahanmuuttajia todennäköisemmin enemmän kulttuurisia resursseja eli tietotaitoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Maahanmuuttajakattojärjestöjen toimintamahdollisuuksia edistäisi kulttuuristen ja henkilöstöresurssien vahvistaminen lisäämällä koulutusta esimerkiksi viestinnästä, kokouskäytännöistä ja toimijoiden rooleista, vastuista sekä velvollisuuksista. Materiaalia yhdistystoiminnasta tulisi lisäksi aineiston perusteella olla enemmän saatavilla englanniksi.

7.3. Kattojärjestön sisäisen yhtenäisyyden merkitys

Maahanmuuttajayhteisön ja etnisten ryhmien sisäinen moninaisuus ilmenee aineistossa haasteellisena sisäisen yhtenäisyyden kannalta, jolloin kattojärjestön on välillä hankala edustaa jäsenistöään (ks. myös McCarthy ja Zald 1977, 1231–1232). Tutkimusaineistoni perusteella kattojärjestön sisäinen yhtenäisyys olisi erityisen oleellista sen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta. Jotta kattojärjestö olisi vaikuttava yhteiskunnallinen toimija, sillä tulee olla jäsenjärjestöjen tuki takanaan.

Näkemykset yhtenäisyyden tämänhetkisestä tilanteesta vaihtelevat kattojärjestöjen välillä. Aineiston perusteella osassa kattojärjestöjä niiden edustaman maahanmuuttajaryhmän ja jäsenjärjestöjen luottamus on vahva, kun taas osassa järjestöjä tuki kyseenalaistetaan säännöllisesti. Osasyys luottamuspulaan ilmenee tyytymättömyys kattojärjestön toimintaan, mitä aineiston perusteella hieman selittää tietämättömyys kansalaisyhteiskunnan ja edunvalvontajärjestön toimintaperiaatteista. Osa maahanmuuttajista saattaa ärtyä kuulleessaan, että joku taho edustaa heitäkin, kun he haluaisivat pitää kielen ja kulttuurin omana asianaan. Jäsenjärjestöille voi puolestaan olla epäselvää kattojärjestöjen tehtävä ja tarkoitus sekä konkreettinen hyöty jäsenille. Usein jäsenjärjestöt saavat esimerkiksi jäsenkoulutuksia tai kokoustiloja käyttöönsä, mutta muuten kattojärjestöjen pääasiallisesta tehtävästä, edunvalvontatyöstä, saatava hyöty tulee viiveellä ja on vähemmän kouriintuntuva. Epäselvyyttä kattojärjestöjen periaatteista aineistossa kuvastaa esimerkiksi toisinaan jäsenjärjestöissä vallitseva oletus, jonka mukaan kattojärjestöt saisivat rahoittajilta huomattavasti rahoitusta jäsenten toimintaan jaettavaksi.

Same thing with our member associations, they think *Umbrella organization* is for them to give money and jobs. And we're not. We can help them with that.
(Haastateltava E)

Kun tämän kaltaista merkittävää ja näkyvää hyötyä ei pikaisesti saada, jäsenjärjestöt kritisoivat kattojärjestön hyödyttömyyttä. Aineiston mukaan käsitystä vahvistaa – ja siten asetelmaa hankaloittaa – ongelmallinen rahoitusjärjestelmä. Jäsenjärjestöt kilpailevat kattojärjestöjen kanssa samoista rahoituksista, ja aineiston perusteella rahoittajilla on taipumus suosia rahoituspäätöksissä isompia organisaatioita ja yhteenliittymiä, kuten kattojärjestöjä. Ne ovat saavuttaneet viranomaisten silmissä edustajaroolin ja niillä on pienempiä järjestöjä paremmat resurssit hakemusten ja raporttien laatimiseen, jolloin

kattojärjestöt ovat rahoittajien silmissä luotettavampi rahoituskohde. Aineistosta ilmenee tämän voivan aiheuttaa monenlaisia sisäisiä ristiriitoja. Jäsenjärjestöissä saatetaan pelätä kattojärjestön vievän niiden projekti-ideoita, ja järjestökentälle tyypillisesti kilpailu samoista rahoituksista aiheuttaa myös jäsenjärjestöjen välille konflikteja. Kattojärjestöjen tulisi pyrkiä lopettamaan jäsenjärjestöjensä väliset kiistat.

No yks iso ristiriita on se, että me kun ollaan myös projektiriippuvainen järjestö taloudellisesti – ja minkä takia mä haluisin niin mielellään parantaa tätä tilannetta on se – että me tavallaan käytännössä kilpaillaan meidän jäsenjärjestöjen kanssa samoista rahoituksista, ja se ei herätä luottamusta tietysti. Ja kun me käytännössä aika usein saamme sen rahoituksen, minkä haemme, niin se herättää huonoja fiiliksiä. (Haastateltava B)

Kattojärjestöjen haasteena saattaakin olla etäämpänä ja löyhemmin järjestön toiminnassa mukana olevien jäsenjärjestöjen ja kannattajien tyydyttäminen, jolloin järjestön täytyy käyttää resursseja saadakseen näiden hyväksyntä toiminnalleen (McCarthy ja Zald 1977, 1227–1232).⁴ Aineiston perusteella tätä edistäisi esimerkiksi kattojärjestön roolin ja organisoitumisen sekä jäsenien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen. Muutamissa haastatelluissa järjestöissä on saatu hyviä tuloksia esimerkiksi panostamalla jäsenjärjestöjä tukeviin toimintoihin, kuten koulutuksiin ja neuvontaan. Jäsenjärjestöjen kouluttamista pidetään myös yhtenä välillisenä yhteiskunnallisena vaikutuskeinona, kun jäsenjärjestöjen osaaminen vahvistuu. Epäluottamuksen välttämiseksi kattojärjestön tulisi myös toimia aktiivisesti yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa sen sijaan, että jäsenet olisivat pelkkiä sivustaseuraajia sen toiminnassa. Kattojärjestöt tekevätkin ainakin jossain määrin yhteistyötä jäsenjärjestöjen kanssa esimerkiksi vaikuttamistyössä ja palvelujen tarjoamisessa.

Väitän, että kattojärjestön yhtenäisyyttä voitaisiin edelleen kehittää myös lisäämällä jäsenjärjestöille suunnattua tiedotusta ja koulutusta edunvalvonnasta. Se voisi antaa niille paremman käsityksen kattojärjestötoiminnan ja edunvalvonnan periaatteista. Tällöin kattojärjestöä ei välttämättä nähtäisi kilpailijana, vaan ymmärrettäisiin sen saaman rahoituksen hyödyttävän jäsenjärjestöjäkin pitkällä tähtäimellä

---

⁴ Tämän näkemyksen osalta rinnastan McCarthyn ja Zaldin (1977, 1227–1232) yhteiskunnallisen liikkeen liittomuotoisen organisaation ja sen paikallisosastojen suhteen kattojärjestön ja sen jäsenjärjestöjen suhteeseen.

Aineiston perusteella sisäinen epäluottamus on haaste esimerkiksi tiedonvälityksen kannalta. Silloin yhteydet eivät ole kunnossa eikä tieto kulje, kun jokainen pitää asiat omana tietonaan, etteivät muut pääse hyötymään niistä. Osassa kattojärjestöjä sisäisessä tiedonkulussa olisikin kehitettävää, jotta tieto liikkuisi paremmin sekä jäsenjärjestöjen että jäsenjärjestöjen ja kattojärjestön välillä, jotta järjestöt olisivat esimerkiksi paremmin tietoisia toistensa toiminnasta.

Tutkimusaineistoni perusteella jäsenjärjestöjen ja viranomaisten antama auktoriteettiasema voivat siis olla osin ristiriidassa keskenään. Viranomaisilla saattaa olla suuri tarve antaa jollekin taholle asema ryhmän edustajana, jotta se voi konsultoida tiettyä tahoa ryhmää koskevissa kysymyksissä (Predelli 2008, 936; Caselli 2010, 70). Edustavuuden ongelmana voi kuitenkin olla, että yhdellä vähemmistöryhmällä saattaa olla monta eri järjestöä, jolloin vähemmistön tuki ja luottamus jakautuvat näiden eri järjestöjen kesken (Caselli 2010, 71–72). Lisäksi aineiston perusteella viranomaisilla voi olla tarve kohdella jotakin kattojärjestöä maahanmuuttajaryhmän edustajana, vaikkei se olisikaan siihen vielä kypsä sisäisen epävarmuuden vuoksi. Edustavan maahanmuuttajajärjestön muodostuminen on haastavaa maahanmuuttaja(järjestö)kentän moninaisuudesta johtuen (Caponio 2005, 947). Järjestö saattaakin olla tilanteessa, jossa viranomaiset pitävät sitä vähemmistöryhmän edustajana, vaikkei sillä ole edustamansa ryhmän tukea takanaan (Caselli 2010, 70).

Tämä ristiriita saattaa haastattelujen perusteella romahduttaa kattojärjestöjen institutionaalisella kentällä saavuttaman auktoriteettiaseman. Järjestön legitimitetti perustuu sille, että sillä on takanaan tietty hyödynsaajien joukko, joiden asiaa se ajaa (McCarthy ja Zald 1977, 1232). Sen vuoksi mahdollinen luottamuksen puute on iso sisäinen haaste kattojärjestölle. Osa haastateltavista arvioi sisäisten olevan ulkoisia tekijöitä suurempana haasteena kattojärjestöjen yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Viranomaiset pitävät kattojärjestöjä maahanmuuttajien edustajina, ja rahoitustakin myönnetään. Nämä ulkoiset seikat ovat siis kunnossa, mutta jäsenistö ei ole tyytyväinen järjestön toimintaan. Jotta kattojärjestöillä olisi paremmat mahdollisuudet yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, niiden tulee panostaa jäsenistön tyydyttämiseen ja sisäisten ristiriitojen ratkaisemiseen, eli moraalisten resurssien vahvistamiseen.

Toisaalta tutkimusaineistossa vaaditaan asiantuntijaroolin antavilta viranomaisilta enemmän vastuuta. Viranomaisten tulisi varmistaa myös käytännössä, että heidän antamansa asiantuntijarooli on oikeutettu, sillä pelkästään asiakirjat tai raportit saattavat antaa

värittyneen kuvan järjestön toiminnasta ja tilanteesta. Tämä on mielenkiintoinen näkemys, sillä lähtöoletukseni mukaan järjestön vaikutusmahdollisuuksia kiistattomasti parantaisi asiantuntija-aseman saaminen viranomaisilta. Aineistosta kuitenkin ilmenee järjestön sisäistä tilannetta mahdollisesti parantavan, mikäli ulkopuolinen taho osoittaisi enemmän kiinnostusta järjestön todellisiin asiantiloihin, esimerkiksi viranomaisen tai rahoittajan roolissa. Ulkopuolinen paine antaisi kattojärjestölle pakotetta ja motivaatiota panostaa sisäisen yhtenäisyyden kehittämiseen.

Mutta toisaalta jos antaa semmoisen niinkun, miten sanoisin, avaimen vaikuttamaan asioihin, niin sitten täytyy vähän katsoa miltä pohjalta – siis kenen käsissä se avain on, ja miltä pohjalta järjestö toimii. Mutta siis voi olla, että tilanne ei pahenisi niin paljon, jos jollain tavalla olisi vaikkapa kiinnostusta, että hei, mitä teidän kokouksissa tapahtuu, että olis kiva käydä joskus katsomassa. Ulkopuolinen, rahoittajan puolelta tai vaikkapa patentti- ja rekisterihallitus; siis joku taho, joka jollain tavalla määräälee sitä toimintaa. Joko rajoittaa rahallisesti tai päinvastoin tukee tai sitten rajoittaa lainsäädännöllisesti tai jotenkin. (Haastateltava A)

Aineistosta ilmenee voimavarana olevan, mikäli kattojärjestö on maahanmuuttajien itsensä perustama ja aikaansaama, ja jäsenet pääsevät itse vaikuttamaan kattojärjestön toimintaan. Tämä voimaantumisen on tärkeää, jotta toimijat sitoutuvat ja motivoituvat kattojärjestöön ja sen kehittämiseen. Lisäksi yhteisen tavoitteen olemassaololla on aineiston perustella merkittävä voima sisäisistä ristiriidoista selviämisessä. Siinä auttaa myös selkeä ja yksimielinen järjestöidentiteetti (Young 2001, 289), jolla on merkittävä motivoiva voima (McAdam 2004, 227). Aineistossa todetaankin jopa rahoitusta ja muita materiaalisia resursseja suurempana haasteena olevan, mikäli järjestön toimijoilla ei ole yhtenäistä käsitystä tavoitteista tai luottamustoimeen liittyvistä vastuista. Haastattelujen perusteella eri ihmiset saattavat ymmärtää nämä hyvin eri tavalla. Järjestössä toimivien käsitykset esimerkiksi tavoitteista ohjaavat toimintaa (Clemens 1996, 226), joten siten ne vaikuttavat järjestön yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin.

The level of their understanding is so vast about the things – I mean so different sorry, rather than vast – that they have no clue what they're doing over there. (Haastateltava E)

Organisaation käsityksiin esimerkiksi tavoitteista vaikuttaa sen kollektiivinen identiteetti. Identiteetti muodostuu niin lähtö- kuin tulomaan pohjalta, kun tulomaan diskursiiviset ja institutionaaliset rakenteet tarjoavat lähtömaan identiteetin lisäksi uusia identifioitumisen kategorioita kuten maahanmuuttaja, ulkomaalainen, turvapaikanhakija tai etniseen vähemmistöön kuuluva. (Koopmans ym. 2005; 111–114, 133.) Tutkimusaineiston perusteella yhteisen tavoitteen edistämistä saattaa hankaloittaa esimerkiksi se, jos osa järjestön toimijoista lokeroi ja näkee itsensä maahanmuuttajina esimerkiksi kotouttamispolitiikan ja median luoman käsityksen vuoksi. Silloin he eivät todennäköisesti pyri lisäämään kattojärjestön vuorovaikutusta muun yhteiskunnan kanssa, mikä vaikuttaa järjestön kapasiteettiin yhteiskunnallisena vaikuttajana (ks. Edwards ja McCarthy 2004, 136–137). Yhteisen tavoitteen merkityksen vuoksi jäsenjärjestöjen määrä ei aineiston perusteella ole ratkaiseva tekijä, vaan niiden toimintojen tulee vastata ja hyödyttää kattojärjestöä.

7.4. Sitovat ja yhdistävät verkostot resurssina

Kattojärjestöille oleellisia ovat sekä sen oma organisaatio että verkostot, sillä yhteiskunnallinen vaikuttaminen koostuu niin muodollisista kuin epämuodollisista kanavista (McAdam ym. 1996, 3). Aiemmin tässä luvussa olen käsitellyt maahanmuuttajakattojärjestöjen organisaatioita, ja seuraavaksi analysoin niiden keskinäisten ja kantasuomalaisen (järjestöjen) kanssa muodostuvien verkostojen merkitystä. Resurssien mobilisaation teorian mukaan järjestön yhteistyöverkostot kasvattavat niiden yhteiskunnallis-organisatorisia resursseja, ja ovat siten oleellisia yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta. Organisaation verkostoihin sisältyy resursseja myös sosiaalisen pääoman näkökulmasta (Edwards ja McCarthy 2004, 125; ks. myös Putnam 2000, 20; Tillie 2004, 531; Fennema ja Tillie 1999, 713). Järjestöjen sosiaalinen pääoma kasvaa verkostojen ja niiden tiheyden tuloksena (Giugni ja Morales 2011, 267), joten paremmin verkostoituneet ja isommat järjestöt tuottavat itselleen enemmän sosiaalista pääomaa (Tillie 2004, 539–540).

Haastatteluaineistossa vallitsee yksimielisyys siitä, että maahanmuuttajajärjestöjen pitäisi tehdä vielä enemmän monenlaista yhteistyötä, ja kattojärjestöt ovatkin siitä kiinnostuneita (ks. myös Predelli 2008; 944, 949). Yhteistyökumppaneiden ja verkostojen löytäminen

mainitaan aineistossa oleelliseksi yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vahvistamisessa, sillä sosiaaliset verkostot ovat erityisen tärkeitä eikä ilman yhteistyötä pärjää. Hyvin organisoidut verkostot ovatkin yksi poliittiseen osallistumiseen vaikuttava tekijä (Escobar 2010, 229). Aineiston perusteella maahanmuuttajakattojärjestöjen vahvuutena on, että moninaisuudesta johtuen ne ovat oppineet tekemään yhteistyötä erilaisten ihmisten ja järjestöjen kanssa. Tulkitsen tämän vaikuttavan positiivisesti yhteistyökumppaneiden löytymiseen ja monipuolisuuteen. Aineistosta ilmenee yhteistyön lisäävän järjestöjen yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja painoarvoa sekä säästävän resursseja. Yhteistyö vahvistaakin järjestön yhteiskunnallis-organisatorisia resursseja, jotka mahdollistavat yhteistyökumppaneiden resursseista hyötymisen (Edwards ja McCarthy 2004, 127).

Maahanmuuttajajärjestöjen keskinäinen yhteistyö kasvattaa niiden resursseja sosiaalisen pääoman muodossa (Tillie 2004, 538). Tarkemmin sanottuna se kasvattaa järjestöjen sitovaa (*bonding*) sosiaalista pääomaa, joka on yhdistävän (*bridging*) ohella toinen sosiaalisen pääoman muodoista (Putnam 2000, 22–24). Sitova sosiaalinen pääoma muodostuu tietyn ryhmän sisäisistä ja yhdistävä eri ryhmien välisistä yhteyksistä, millä maahanmuuttajajärjestöjen tapauksessa tarkoitetaan etnisten ryhmien välisiä siteitä (Giugni ja Morales 2011, 269). Etnisen ryhmän sisäiset eli yksietniset verkostot kasvattavat sitovaa sosiaalista pääomaa, kun taas kantaväestöä ja maahanmuuttajia yhteen liittävät yli-etniset verkostot lisäävät yhdistävää sosiaalista pääomaa (emt., 269).

Yksietnisen maahanmuuttajakattojärjestön voidaan siis itsessään tulkita kasvattavan sitovaa ja monietnisen ainakin jossain määrin yhdistävää sosiaalista pääomaa, sillä kattojärjestö on monen jäsenjärjestön muodostama yhteistyöjärjestö. Erään haastateltavan mukaan on erikoista, että maahanmuuttajajärjestöt eivät ennen kattojärjestön perustamista olleet tehneet yhteistyötä, sillä on olemassa kymmenittäin samankaltaisia järjestöjä. Tämän perusteella voitaneen olettaa, että pohjaa kattojärjestöjen verkostojen laajentamiselle löytyisi. Monet kattojärjestöt ovat keskittyneet jollekin maantieteelliselle alueelle, mutta potentiaalisia jäsenjärjestöjä voisi aineiston perusteella löytyä muualtakin. Potentiaaliset järjestöt eivät ole liittyneet jäseniksi tiedon puutteen vuoksi, sillä kattojärjestöt eivät ole yleisesti ottaen tehneet aktiivista jäsenrekrytointia. Joissakin järjestöissä tavoitteeksi mainitaan kuitenkin jäsenmäärän merkittävä lisääminen, minkä lisäresurssit voisivat mahdollistaa.

Haastattelujen perusteella maahanmuuttajajärjestöjen vähäisen keskinäisen yhteistyön ja verkostoitumisen yhtenä syynä on maahanmuuton varhainen vaihe Suomessa, minkä vuoksi

yhteistyötä ei ole opittu vielä tekemään. Yhteistyöverkostojen luominen onkin usein erityisesti uusien järjestöjen haaste (McCarthy ja Zald 1977, 1233). Lisäksi maahanmuuttajia eristävä kotouttamispolitiikka vähentää vuorovaikutusta muiden etnisten ryhmien kanssa, eikä järjestöissä ole vielä tarpeeksi sisäistetty yhteistyön hyötyjä. Yhteistyön sijaan kaikki haluavat luoda ja edistää vain omaa asiaansa, mihin vaikuttaa järjestöjen kilpailu samoista resursseista. Esimerkiksi verkostoitumistapaamiset voisivat vuorovaikutusta lisäämällä olla keino maahanmuuttajajärjestöverkostojen laajentamiseen, sillä aineiston perusteella järjestöt eivät vielä tunne toisiaan tarpeeksi tehdäkseen yhteistyötä.

The challenge is that – of course – that there are limited resources. And if you happen to be cooperating with people, so then they more or less are in the same field as well. So getting the resources becomes a challenge. Meaning that because everybody is wanting the same piece of cake there. (Haastateltava E)

Haastatteluteemanakin käsitelty eri maahanmuuttajakattojärjestöt yhdistävä valtakunnallinen organisaatio olisi yksi vaihtoehto maahanmuuttajajärjestöjen välisessä yhteistyössä ja verkostoitumisessa. Esimerkiksi Ruotsissa toimiva *Samarbetsorgan för etniska organisationer i Sverige* (SIOS) on tällainen valtakunnallinen yhteistyöelin, johon kuuluu kaksikymmentäkaksi etnisesti järjestäytyntä valtakunnallista kattojärjestöä (SIOS 2013a, 2013b). Maahanmuuttajakattojärjestöjen tilanne on tosin hieman toisenlainen Ruotsissa – jossa laajamittainen maahanmuutto alkoi Suomea aiemmin – sillä siellä on Suomeen verrattuna huomattavasti enemmän maahanmuuttajia ja myös valtakunnallisia maahanmuuttajakattojärjestöjä. Esimerkiksi yksietnisiä valtakunnallisia kattojärjestöjä on viitisenkymmentä (Bengtsson 2004, 19) – osin siitä syystä, että Ruotsi on vahvasti tukenut etnisperustaista järjestäytymistä (Odmalm 2004, 476).

Haastateltavat ovat enimmäkseen kriittisiä SIOSta vastaavan kattojärjestöjen kattoorganisaation perustamisesta Suomeen, vaikka muutamia mahdollisia positiivisia seurauksia mainitaankin. Sen mahdollisina hyötyinä aineistossa mainitaan esimerkiksi korkeampi status, isommat resurssit ja parempi lobbausvoima, jolloin esimerkiksi vaikutusvalta valtionhallintoon paranisi. Isommilla liittoumilla ja poliittista järjestelmää vastaavalla organisoitumisella voikin olla paremmat mahdollisuudet saada näkyvyyttä kyseisen poliittisen tason päätöksentekoeleimissä (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 33; Predelli 2008, 945–946) eli tässä tapauksessa valtiotasolla. Kaiken kaikkiaan tutkimusaineiston perusteella yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja painoarvo voisivat kasvaa valtakunnallisen

kattojärjestöt yhdistävän organisaation myötä. Pelkästään koon ja edustavuuden kasvaminen ei kuitenkaan takaa poliittista vaikuttavuutta, mikäli institutionaaliset säädökset ja rahoitusperiaatteet estävät toimijaa tulemasta vaikuttavaksi poliittiseksi toimijaksi (Odmalm 2004, 476–479). Tutkimusaineistossa valtakunnallinen maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteistyöorganisaatio näyttäytyy teoriassa hyvänä ideana, mutta epäilyksiä herättää sen toteutuminen käytännössä.

Vaaraksi aineistossa mainitaan yhteistyöorganisaation rakentaminen suomalaisten ehdoilla, vaikka tarpeen katto-organisaation perustamiselle tulisi lähteä maahanmuuttajista itsestään. Ongelmallista on, mikäli maahanmuuttajat vain otettaisiin mukaan suomalaisten muotoilemaan ja määrittelemään organisaatioon, vaikka maahanmuuttajilla on halua ja osaamista tehdä asiat itse. Haastatteluista on tulkittavissa, että ulkopuolisilla olisi tarve tällaisen katto-organisaation perustamiselle, sillä esimerkiksi rahoituksen suuntana haastatteluissa mainitaan ohjaaminen isommiksi yhteenliittymiksi. Viranomaiset saattavatkin pakottaa järjestöjä fuusioitumaan antamalla tai vähentämällä rahoituksia (Schrover ja Vermeulen 2005, 829). Esille nousi jopa aiheeton epäily, jonka mukaan Suomen Pakolaisapu olisi saanut projektirahoitusta maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteistyöorganisaation perustamisen edistämiseksi.

Se tuli usein viranomaisilta ja erityisesti erilaisilta rahoittajilta semmoisena vink-vink, että järjestäytykää ison kattojärjestön alle. Ja sitten me annetaan teille paljon rahaa, ja sitten saatte toimia; se toimii paremmin kuin se, että jokainen hakee vähän rahaa. (Haastateltava B)

Isompien yhteenliittymien suosiminen rahoituksissa johtuu aineistoni perusteella siitä, että rahoittajan on helpompi rahoittaa yhtä isoa kuin monta pientä tahoja. Lisäksi tähän vaikuttaa viranomaisten tarve pitää joitakin tahoja maahanmuuttajien edustajina. Paikallisilla, pienillä ja vähän resursseja omaavilla maahanmuuttajajärjestöillä ei välttämättä ole mahdollisuuksia ottaa sitä poliittista roolia, jonka julkisen vallan edustajat niille mielellään antaisivat (Predelli 2008, 950), joten rahoituksella voidaan ohjata toimintaa entistä isompiin ja edustavampiin järjestöihin. Tämä suuntaus voidaan tulkita tutkimusaineiston valossa sekä mahdollisuudeksi että haasteeksi tutkimustehtävän näkökulmasta. Toisaalta rahoittajat näyttävät olevan ainakin jossain määrin suopeita nykyistenkin kattojärjestöjen toiminnan rahoittamisessa, sillä usein ne nähdään maahanmuuttajien edustajina ja ne ovat yksittäisiä

yhdistyksiä isompia yhteenliittymiä. Haasteena on kuitenkin kattojärjestöjen sisäinen yhtenäisyys ja toimivuus, mikäli tarve ja halu niiden yhteen liittämiseen tulevat ulkoapäin.

Aineistosta ilmenee, että maahanmuuttajakattojärjestöt eivät ole vielä kypsiä yhteenliittymän perustamiseen. Ennen sitä järjestöjen tulisi tuntea toisensa paremmin, tehdä yhteistyötä ja verkostoitua. Lopullisen mobilisaation edellytyksenä onkin hyvin kehittynyt yhteisön sisäinen verkosto (Koopmans ym. 2005, 124). Mikäli valtakunnallinen kattojärjestöjen yhteenliittymä perustettaisiin ennen kuin järjestöjen välinen verkosto on kehittynyt tarpeeksi, siitä seuraisi aineiston perusteella yhtenäisyydelle haitallisia sisäisiä riitoja ja erimielisyyksiä.

Eniten epäilyksiä haastateltavien keskuudessa herättää, miten kaikki maahanmuuttajakattojärjestöt kattavalle valtakunnalliselle organisaatiolle löytyisi yhteinen nimittäjä ja syy olemassaololle, sillä eri vähemmistöillä ei välttämättä ole kovinkaan paljon yhteisiä intressejä ajettavanaan. Kollektiivinen identiteetti olisi välttämätön mobilisaation ja kollektiivisen toiminnan kannalta (Koopmans ym. 2005, 120; ks. myös McAdam 2004, 218–219). Mikäli isommat organisaatiot onnistuvat löytämään yhteisen nimittäjän, se saattaa olla niin ympäröivä, ettei sillä ole koossapitävää voimaa enää tarpeeksi (Schrover ja Vermeulen 2005, 830–831) Maahanmuuttajakattojärjestöjen heterogeenisuudesta johtuen jopa nykyisten kattojärjestöjen on välillä hankala edustaa jäsenistöään. Epäilystä aiheuttaa myös järjestöjen koon kasvaessa moninaisuudesta johtuen kattojärjestöjen johtaminen ja hallinnointi, kuten hallituksen valinta, jäsenjärjestöjen ja alueellisten erityispiirteiden huomioonottaminen, liika byrokraattisuus ja siitä johtuva käytännön tehottomuus sekä alkuperäisen tavoitteen hukkuminen.

Se on vaarallinen ajatus, koska jos me ruvetaan monen eri – vaikka no sanotaan – vähemmistöä edustavan järjestöjen kanssa istumaan yhdessä ja miettimään, mitä yhteistä meillä on, niin sitä löytyy yllättävän vähän. (Haastateltava B)

Lähtötuloksissa kattojärjestöjen valtakunnallista yhteenliittymää todennäköisempää on tutkimusaineiston perusteella nykyisten kattojärjestöjen valtakunnallisuuden vahvistaminen. Syksystä 2013 alkaen osa kattojärjestöistä on alkanutkin tätä tavoitella aktiivisella jäsenjärjestöjen valtakunnallisella rekrytoinnilla. Se voi olla ainakin ensi vaiheessa helpompi ja siksi todennäköisempi vaihtoehto valtakunnallisuuteen pyrkimiselle, sillä monen eri kattojärjestöjen toimintamallien ja tavoitteiden yhteensovittaminen voi olla haastavaa.

Haastateltavien mukaan valtakunnallinen maahanmuuttajakattojärjestöjen organisaatio saattaisi lisäksi entisestään eristää maahanmuuttajat omalle sektorilleen, minkä vuoksi muuta ylietnistä verkostoitumista ja yhteistyötä pidetään kattojärjestöjen yhteenliittymää parempana ja todennäköisempänä ratkaisuna. Tiheät etnisyyteen perustuvat sitovat verkostot eivät kasvata maahanmuuttajakattojärjestöjen poliittisia vaikutusmahdollisuuksia, sillä ne voivat johtaa eristäytymiseen, kun taas ylietniset eli yhdistävät verkostot vaikuttavat positiivisesti poliittiseen vaikuttavuuteen (ks. esim. Pilati 2012; 671–672, 677, 680–682; Giugni ja Morales 2011, 269; Strömblad ja Adman 2010, 727). Kuitenkin myös etnisyyteen perustuvat verkostot kasvattavat sosiaalista pääomaa eristäytymisen vaikuttaessa sosiaaliseen pääomaan ja poliittiseen osallistumiseen negatiivisesti (ks. esim. Tillie 2004; 538, 540). Eri sosiaalisen pääoman muodot vaikuttavat siten eri tavalla poliittiseen aktiivisuuteen (Giugni ja Morales 2011, 269). Poliittinen vaikuttavuus kasvaa lineaarisesti verkostoitumisasteen mukaan, kun ryhmätasolla eristäytyminen ei tuota sosiaalista pääomaa, yksietninen tuottaa sitovaa, monietninen jossain määrin yhdistävää ja ylietninen eniten yhdistävää sosiaalista pääomaa (vrt. Pilati 2012; 671, 683).

Maahanmuuttajakattojärjestöt yhdistävä järjestö on siis yhteiskunnallisen vaikuttavuuden kannalta siinä mielessä heikko, että se lisää vain jossain määrin yhdistävää pääomaa, mikäli kantaväestö ei ole mukana verkostoitumisessa. Tällöin vaarana voi olla eristäytyminen muusta yhteiskunnasta. Toki tämäkin on parempi vaihtoehto kuin yksietninen verkostoituminen tai ei verkostoitumista ollenkaan, mutta ideaali ratkaisu olisi maksimissaan yhdistävää sosiaalista pääomaa tuottava ylietninen verkostoituminen, jossa myös kantaväestö olisi mukana. Maahanmuuttajia eristävä kotouttamispolitiikka voidaan näin ollen tulkita haasteeksi yhdistävää sosiaalista pääomaa heikentävän ja liikaa sitovaa pääomaa eli siten eristäytymistä tuottavan luonteensa vuoksi.

Ajan kuluessa yksietniset maahanmuuttajakattojärjestöt muuttunevat laajemmiksi eri etnisiä ryhmiä yhdistäviksi maahanmuuttajien yhdistyksiksi (Cordero-Guzmán 2005, 894). Järjestöt olisivat siis muuttumassa enemmän yhdistävää sosiaalista pääomaa tuottavaan suuntaan. Aiemmin esille tullut toisen ja kolmannenkin sukupolven maahanmuuttajien kutsuminen edelleen maahanmuuttajataustaisiksi voidaan kuitenkin nähdä merkkinä siitä, että maahanmuuttajien yhdistykset eivät vielä vähään aikaan ole katoamassa (Schrover ja Vermeulen 2005, 827–828) ja muuttumassa täysin yhdistävää sosiaalista pääomaa tuottaviksi ylietnisiksi järjestöiksi.

Huoli maahanmuuttajien eristämisestä omalle maahanmuutto- ja monikulttuurisuussektorille tulee esille aineistossa monessa eri yhteydessä, kun maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteenliittymän lisäksi esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten poliitikkojen tai monikulttuurisen kotouttamispolitiikan kritisoidaan sitä aiheuttavan. Maahanmuuttajakattojärjestöjen oman roolin kannalta nämä näkemykset ovat ristiriitaisia, sillä näistä samoista syistä voitaisi tulkita myös nykyisten maahanmuuttajakattojärjestöjen vahvistavan tätä maahanmuuttajien eristäytymistä.

Esimerkiksi Hollannissa monikulttuurisuuspolitiikan legitimitetin heikentymisen seurauksena maahanmuuttajajärjestöjen poliittinen asema onkin joutunut kritiikin kohteeksi (Vermeulen ja Berger 2008, 187). Myös maahanmuuttajajärjestöjen todellinen edustavuus voidaan asettaa kyseenalaiseksi, kun maahanmuuttajien lukumäärään suhteutettuna maahanmuuttajajärjestöjä on usein odotettua vähemmän (ks. esim. Gleeson ja Bloemraad 2013, 362; Ramakrishnan ja Bloemraad 2008c, 54), jolloin järjestöistä ei välttämättä välity päättäjille tarpeeksi tietoa maahanmuuttajien tarpeista (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008c, 56–60). Maahanmuuttajien omien järjestöjen lisäksi onkin tärkeää sulauttaa maahanmuuttajat ja heidän näkökulmansa osaksi muuta kansalaisyhteiskuntaa (Gleeson ja Bloemraad 2013, 364). Maahanmuuttajajärjestöt ja -kattojärjestöt voivat edistää tätä valtavirtaistamista esimerkiksi tekemällä yhteistyötä kantasuomalaisien järjestöjen kanssa ja ottamalla kantasuomalaisia mukaan toimintaansa.

Haastateltavien mukaan järjestön kehittymisen ja vaikuttamisen kannalta on oleellista, että myös kantaväestö on mukana järjestön toiminnassa ja tukemisessa. Moraaliset resurssit, eli solidaarinen ja sympatisoiva tuki ja legitimitetti, ovat yksi järjestön merkittävistä resursseista (Edwards ja McCarthy 2004, 125–126), ja sitä kannattajat tuovat. Menestyäkseen maahanmuuttajajärjestöjen on luotava ylietnisiä, myös kantaväestöön ulottuvia verkostoja (Ramakrishnan ja Bloemraad 2008b, 35). Siksi joissakin kattojärjestöissä on alettu aktiivisesti luoda verkostoja kantaväestöön aiemmasta poiketen. Aineistosta ilmenee, että maahanmuuttajakattojärjestöissä verkostoja luodaan kantaväestöön kannustamalla kantaväestön järjestöjä jäseniksi ja houkuttelemalla muita kantaväestön edustajia mukaan toimintaan. Järjestöt voivat houkutella ihmisiä kannattajikseen kampanjoinnilla, mitä edistää omien tavoitteiden medianäkyvyys (Edwards ja McCarthy 2004, 140), sillä se vaikuttaa positiivisesti diskursiiviseen mahdollisuusrakenteeseen. Jonkin verran kantaväestöä on jo jäsenenä ja mukana toiminnassa, vaikka suurin osa onkin maahanmuuttajia – ja niin joidenkin näkemysten mukaan maahanmuuttajajärjestössä kuuluu

ollakin. Kuitenkin haastateltavien mukaan maahanmuuttajajärjestöjen toiminta kuuluu nykyään myös kantaväestölle, mikä on vaikuttanut positiivisesti järjestön kehitykseen. Yhtenä tavoitteena aineistossa mainitaan, että tulevaisuudessa maahanmuuttajakattojärjestöt olisivat monikulttuurisia kantaväestön ja maahanmuuttajien kohtauspaiikkoja.

Lisäksi muu yhteistyö kantasuomalaisten järjestöjen ja muiden tahojen, kuten uskonnollisten yhteisöjen, paikallisten toimijoiden, yliopistojen tai mediaorganisaatioiden, kanssa nähdään tärkeänä. Yhteistyö kantaväestön järjestöjen kanssa voi esimerkiksi parantaa maahanmuuttajien mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon (Caponio 2005, 948). Niiden kanssa yhteistyötä tehdään esimerkiksi nettisivujen kääntämisessä, mentoroinnissa ja palvelujen tarjoamisessa maahanmuuttajayhteisöille. Yleisesti ottaen yhteistyön kantaväestön organisaatioiden kanssa sanotaan olevan toimivaa ja luontevaa, ja uusia yhteistyöpyyntöjä tulee jatkuvasti. Kriittikiksi mainitaan kantasuomalaisissa järjestöissä toisinaan vallitseva asenne, että maahanmuuttajajärjestöjen tulisi ottaa kantasuomalaisilta järjestöiltä mallia ja oppia toimintaansa. Tämän ei tulisi olla lähtökohta, vaan tilanteen mukaan sekä kantasuomalaisilla että maahanmuuttajajärjestöillä voi olla toisiltaan opittavaa. Lisäksi yhteistyön haasteena voi olla joidenkin järjestöjen profiloituminen pakolaisiin, sillä heidän tarpeensa poikkeavat huomattavasti muista syistä maahan muuttaneiden tarpeista. Lisäksi kantaväestön järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön haasteena voi usein olla myös kielitaidon puute (Viramontes 2008, 364), mikä ei tosin tullut aineistossa esille.

Aineiston perusteella vain noin yksi neljästä maahanmuuttajakattojärjestöstä tekee kansainvälistä yhteistyötä eurooppalaisten järjestöjen kanssa tapahtumien tai koulutusten järjestämisessä (ks. myös Predelli 2008, 945), ja yhteistyö on sujunut hyvin. Kansainvälinen suuntautuminen lienee yleisempää kehitysyhteistyötä tekevien järjestöjen keskuudessa. Kansainvälinen yhteistyö ei ollut kuitenkaan erillisenä haastatteluteemana, joten tutkielman perusteella ei voida tehdä pidemmälle vietyjä johtopäätöksiä aiheesta.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Olen analysoinut tässä tutkielmassa maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallista vaikuttamista vastaamalla asettamaani tutkimuskysymykseen: Miten maahanmuuttajakattojärjestöissä koetaan niiden yhteiskunnalliset vaikutusmahdollisuudet?

Tutkimuskohteellani eli maahanmuuttajakattojärjestöillä on tässä tutkielmassa tarkoitettu kattojärjestöjä, joiden jäsenyhdistyksistä pääosa on maahanmuuttajayhdistyksiä. Maahanmuuttajayhdistykset ovat maahanmuuttajien perustamia yhdistyksiä, joiden jäsenistöstä ja hallituksesta suurin osa on maahanmuuttajataustaisia. Maahanmuuttajataustaisia ovat ulkomailla syntyneet ja heidän Suomessa syntyneet jälkeläisensä. Maahanmuuttajayhdistysten toiminta kohdistuu pääasiassa maahanmuuttajien aseman ja tilanteen edistämiseen. Suomessa on yli 700 maahanmuuttajayhdistystä ja niillä toistakymmentä maahanmuuttajakattojärjestöä. Tutkielmani toisella avainkäsitteellä eli yhteiskunnallisella vaikuttamisella on puolestaan tiivistettynä tarkoitettu aspektuaalisen politiikkakäsityksen mukaista vaikuttamista omien tavoitteiden edistämiseksi kaikkialla yhteiskunnassa eli institutionaalisella, sosiaalisella ja media-areenalla.

Olen lähestynyt tutkimustehtävääni poliittisen mahdollisuusrakenteen, resurssien mobilisaation sekä kehystämisen teorioiden näkökulmasta ensimmäisen ollessa hallitsevin, jälkimmäisen vähäisin. Poliittinen mahdollisuusrakenne kiinnittää huomion toimijan ulkopuolisiin yhteiskunnassa vallitseviin ja resurssien mobilisaatio organisaation sisäisiin rakenteisiin, jotka mahdollistavat ja rajoittavat toimintaa. Kehyminen toimii näistä rakenteista johtuvien mahdollisuuksien ja rajoitteiden sekä toiminnan välissä, sillä toimijan tulee tulkita eli kehystää tilanne mahdollisuudeksi tai rajoitteeksi ennen kuin se heijastuu käytäntöön. Lähestymistapa vastaa konstruktivistista strukturalismia, sillä päähuomio on yhteiskunnan ja organisaation rakenteissa, mutta oleellista on, miten toimija nämä rakenteet itse tulkitsee eli konstruoi. Metateoreettinen viitekehys on siten sosiaalinen konstruktionismi, joka kiistää objektiivisen todellisuuden olemassaolon, sillä sen sijaan todellisuus rakentuu eli konstruoituu puheissa ja tulkinnoissa. Poliittisella mahdollisuusrakenteella on tässä tutkielmassa tarkoitettu toimijan käsityksiin perustuvaa sosiaalista konstruktiota, joka muodostuu institutionaalisesta ja diskursiivisesta mahdollisuusrakenteesta, joilla on sekä yleinen ja toimikenttäkohtainen että staattinen ja dynaaminen ulottuvuutensa. Resurssien mobilisaation teorian näkökulmasta huomio

puolestaan kiinnittyy toimijan näkemyksiin eli konstruktiioihin moraalisisista, kulttuurisista, yhteiskunnallis-organisatorisista ja materiaalisista resursseistaan sekä henkilöstövoimavaroistaan.

Tutkielmani metateoreettisesta lähtökohdasta, sosiaalisesta konstruktionismista, käsin on perusteltua, että keräsin aineistoni haastattelemalla maahanmuuttajakattojärjestöissä toimivia avainhenkilöitä. Soveltamani haastattelumetodi on teemahaastattelu, jonka teemat johdin pääosin teoriasta, ja osin myös muuhun kirjallisuuteen sekä omaan intuitiooni tukeutuen. Haastattelin yhdestä kolmeen toimijaa neljästä eri kattojärjestöstä, jolloin lopullinen haastatteluaineisto koostuu kahdeksasta haastattelusta. Analyysimenetelmänä hyödynsin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Teemoittelin aineiston pää-, ylä- ja alaluokkiin, joista kaksi ensimmäistä johdin teoreettisen viitekehyksen pohjalta, ja alaluokat muodostin aineistolähtöisesti. Tulosten tulkitsemisvaiheessa kirjoitin auki sisällönanalyysin tuloksena syntyneen analyysirungon, ryhmittelin ja muokkasin tekstiä tulkintaani perustuvien uusiin teemojen eli merkitysyhteyksien mukaan, ja analysoin näin muodostuneita teemoja aiemman tutkimuksen ja kirjallisuuden sekä teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta.

Tutkimustulosten perusteella suomalaisen yhteiskunnan korporatistinen luonne näyttäytyy maahanmuuttajakattojärjestöille mahdollisuutena. Julkisen vallan edustajat näkevät maahanmuuttajakattojärjestöt maahanmuuttajien edustajina eli heitä konsultoidaan maahanmuuttajia koskevissa kysymyksissä. Etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO), jossa tutkimusaineistooni kuuluvia järjestöjä on jäsenenä, nähdään vaikuttavana sekä toimivana yhteistyömuotona viranomaisten ja päättäjien kanssa. ETNOssa vuonna 2005 tehty uudistus on vaikuttanut maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnallisiin vaikutusmahdollisuuksiin positiivisesti, sillä siitä lähin maahanmuuttajien edustajat on valittu maahanmuuttajien yhdistyksistä ja uskonnollisista yhteisöistä aiemman kieliperustaisuuden sijaan. Lisäksi uusi kototutumlaki ja siihen pohjautuva valtion kotouttamisohjelma vaikuttavat maahanmuuttajakattojärjestöjen institutionaaliseen mahdollisuusrakenteeseen myönteisesti.

Yhteiskunnan institutionaalisten rakenteiden eli hallinnollisen kentän haasteena tutkimustulosteni mukaan kuitenkin on, että välillä maahanmuuttajakattojärjestöt nähdään suomalaisen yhteiskunnan sijasta lähtömaansa asiantuntijoina. Myös maahanmuuttovastaisuuden lisääntyminen puolueiden parissa näyttäytyy tuloksissani ongelmallisena maahanmuuttajakattojärjestöjen vaikutusmahdollisuuksien kannalta. Oman

haasteensa aiheuttavat kulttuuriin keskittyvä kotouttamispolitiikka ja rahoitusjärjestelmä. Ne eristävät maahanmuuttajajärjestöt omalle sektorilleen estäen vuorovaikutuksen muun yhteiskunnan kanssa ja estävät todellisiin monikulttuurisen yhteiskunnan ongelmiin puuttumisen ylläpitämällä epätodellista kuvaa yhteiskunnan moninaisuudesta. Kieli ja kulttuuri nähdään maahanmuuttajajärjestöjen vahvuutena, kun niitä käytetään asiantuntijuutena yhteiskunnan hyväksi eikä vain ryhmän sisäisen identiteetin ylläpitoon. Esimerkiksi kotoutumista tukevien palvelujen tuottaminen järjestöissä perustuu niiden asiantuntijuuteen, ja siten vahvistaa niiden asemaa. Valitettavasti maahanmuuttajajärjestöjen asiantuntijuutta ei vielä arvosteta ja hyödynnetä tarpeeksi.

Suomalaisen yhteiskunnan diskursiiviset rakenteet ovat kehittyneet tutkimustulosteni mukaan viimeisten vuosikymmenten aikana myönteisemmiksi asenteiden ja median osalta. Kuitenkin vaikeuksiakin edelleen on, kun maahanmuuttajia esimerkiksi luokitellaan maahanmuuttajiksi, mikä luo toiseutta maahanmuuttajien ja kantaväestön välillä. Osin siksi maahanmuuttajat esiintyvät mediassa pääasiassa toiminnan kohteina sen sijaan, että he pääsisivät esille toiminnan tekijöinä, subjekteina. Tulevaisuus tosin nähdään positiivisena, kun maahanmuuttajaväestön osuus kasvaa. Viime vuosikymmenen vaihteessa alkanut maahanmuuttokeskustelun kärjistyminen nähdään tulosteni mukaan ohimenevänä vaiheena. Keskustelun kärjistyminen johtuu toisiinsa kytkeytyvistä ilmiöistä, kuten taantumasta, perussuomalaisten kannatuksen noususta, muiden puolueiden ja toimijoiden hiljaisuudesta maahanmuuttokeskustelussa sekä median toimintaympäristössä tapahtuneista muutoksista.

Maahanmuuttokeskustelun koveneminen näyttäytyy tutkimustulosteni valossa sekä haasteena että mahdollisuutena. Se on vaikuttanut maahanmuuttajakattojärjestöihin toisaalta kielteisesti, kun yhteiskunnassa on monia vastakkaisia intressejä edistäviä toimijoita. Tällainen maahanmuuttovastainen diskursiivinen mahdollisuusrakenne heikentää maahanmuuttajajärjestöjen tukea ja legitimitettä yhteiskunnassa. Toisaalta se on myös mahdollisuus, kun ajankohtainen maahanmuuttovastainen keskustelu esimerkiksi avaa julkista tilaa myös toisenlaisille, maahanmuuttajajärjestöjen ajamille näkemyksille. Tämä mahdollisuus on osin havaittu, mutta sitä ei ole täysin hyödynnetty. Osasyys mahdollisuuden käyttämättä jättämiseen on tutkimukseni perusteella kattojärjestöjen kulttuurisista ja henkilöstöresursseista johtuvat haasteet osallistua julkiseen keskusteluun. Lisäksi joissakin järjestöissä on ilmapiirin koventumisen vuoksi tulkittu taustavaikuttajan roolin olevan tällä hetkellä hyödyllisempi, minkä vuoksi ei pyritäkään näkyvään vaikuttamiseen julkisessa keskustelussa.

Maahanmuuttajajärjestöille erityistä on tutkimustulosteni mukaan lähtömaiden kulttuurien vaikutukset resursseihin. Kulttuurinen moninaisuus on vahvuus, kun järjestöissä on erilaista osaamista, tietoa ja näkökulmia edustettuina. Kulttuurinen moninaisuus on myös haaste, kun monia erilaisia kulttuurisia käsityksiä pyritään sovittamaan keskenään ja lisäksi vielä suomalaisen yhteiskunnan normeihin. Kattojärjestön sisäinen yhtenäisyys on tutkimustulosteni mukaan toisinaan koetuksella. Vaikka viranomaiset ovat antaneet kattojärjestöille edustusaseman maahanmuuttajia koskevissa kysymyksissä, niillä ei aina ole jäsenyhdistyksenä tukea takanaan. Tämä johtuu pääosin edunvalvontajärjestön periaatteiden tietämättömyydestä sekä samoista rahoituksista kilpailemisesta kattojärjestöjen kanssa. Mikäli viranomaiset ja rahoittajat olisivat kiinnostuneempia kattojärjestöjen sisäisten asioiden todellisesta tilasta ja vaatisivat ongelmiin puuttumista, tulosteni mukaan se edistäisi kattojärjestöjen vaikutusmahdollisuuksia painostamalla niitä yhtenäisyyden kehittämiseen.

Yhteistyöverkostot ovat tutkimustulosten mukaan tärkeä resurssi maahanmuuttajakattojärjestöille, ja yhteistyötä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa tulisi edelleen lisätä. Tuloksissa valtakunnallinen maahanmuuttajakattojärjestöt yhdistävä organisaatio näyttäytyy viranomaisten toiveena mutta kattojärjestöjen näkökulmasta pääasiassa epäilyttävänä ajatuksena, vaikka muutamia positiivisia vaikutuksia mainitaankin. Tuloksista selviää, että tällainen organisaatio voisi tuoda järjestöjen näkemyksille enemmän painoarvoa. Maahanmuuttajajärjestöt eivät kuitenkaan tunne toisiaan vielä tarpeeksi hyvin laajaa yhteenliittymää perustaakseen, ja järjestöjen moninaisuudesta johtuen sille olisi hankala löytää tarkoituksenmukainen yhteinen nimittäjä ja tavoite. Lisäksi pelätään, että kattojärjestöt yhdistävä organisaatio ylläpitäisi maahanmuuttajien eristämistä omalle sektorilleen. Sen sijaan tulisikin yhä enemmän hakeutua maksimaalisesti yhdistävää sosiaalista pääomaa tuottavaan yhteistyöhön kantasuomalaisten järjestöjen, organisaatioiden ja yksilöiden kanssa, sillä se kasvattaa enemmän kattojärjestöjen resursseja.

Tutkielmani tulokset voi tiivistää muutamiin teoreettisiin, empiirisiin ja jatkotutkimuksellisiin johtopäätöksiin. Ensinnäkin tämä tutkielma vahvistaa, että poliittisessa mahdollisuusrakenteessa on oleellista toimijan tekemä havainto ja tulkinta mahdollisuudesta, jonka hyödyntäminen käytännössä riippuu vielä toimijan resursseista. Toimijan tulkinta tilanteesta vaikuttaa sen käyttämään keinovalikoimaan. Esimerkiksi pinnalla ollut maahanmuuttokeskustelu olisi voinut tarjota maahanmuuttajakattojärjestöille mahdollisuuden saada enemmän näkyvyyttä, mutta osin tätä mahdollisuutta ei havaittu, osin järjestöillä ei ollut resursseja yhteiskunnalliseen keskusteluun osallistumiseen. Lisäksi

joissakin kattojärjestöissä kärjistynyt maahanmuuttokeskustelu ja yhteiskunnallinen ilmapiiri on tulkittu siten, että näkyvän julkiseen keskusteluun osallistumisen sijaan hallintoon taustavaikuttaminen on otollisempaa.

Toisena johtopäätöksenä esitän, että maahanmuuttajakattojärjestöt vaikuttavat enemmän reaktiivisesti kuin proaktiivisesti niin julkisen vallan edustajiin kuin mediaan. Tämä ei liene kuitenkaan vain maahanmuuttajakattojärjestöille ominaista vaan yleisesti kolmannen sektorin pienten ja keskisuurten järjestöjen ominaisuus. Yhteiskunnallinen vaikuttavuus voisi vahvistua, mikäli proaktiivista vaikuttamista käytettäisiin enemmän reaktiivisen vaikuttamisen rinnalla. Resurssien eli osaamisen ja ajan puute aiheuttaa keskittymistä reaktiiviseen vaikuttamiseen. Reaktiivinen vaikuttaminen on enemmän kiinni ulkoisista mahdollisuusrakenteista, kun taas proaktiivinen vaikuttaminen resursseista. Tutkielmani rajoissa tästä johtopäätöksestä ei kuitenkaan valitettavasti saada täyttä varmuutta, joten tämän vielä hyvin hypoteesinomaisen väitteen testaamista olisi syytä jatkaa myöhemmissä tutkimuksissa.

Kolmanneksi korostuu sekä sisäisen että ulkoisen edustavuuden merkitys järjestöjen yhteiskunnallisen vaikuttamisen kannalta. Media ei helposti anna maahanmuuttajakattojärjestöille edustaja-asemaa, sillä maahanmuuttajien ja järjestöjen pääseminen subjektiksi mediassa on haaste. Viranomaiset puolestaan näkevät maahanmuuttajakattojärjestöt maahanmuuttajien edustajina, mutta sisäinen luottamus jäsenyhdistysten puolelta on osin heikkoa. Sisäistä luottamusta tulisi vahvistaa, sillä ristiriita sisäisen ja ulkoisen luottamuksen välillä voi romahduttaa myös viranomaisten antaman aseman. Sisäisen edustavuuden haasteiden vuoksi tulevaisuudessa tulisi selvittää, minkä tahon pitäisi edustaa maahanmuuttajayhteisöä heihin liittyvissä kysymyksissä. Edustavuuden kannalta maahanmuuttajakattojärjestöjen haasteena lisäksi on, että välillä niin viranomaiset kuin media pitävät niitä lähtömaansa asiantuntijoina. Lisäksi viranomaiset saattavat mieltää maahanmuuttajajärjestöt ainoastaan monikulttuurikentällä varteenotettavina toimijoina sen sijaan, että ne voisivat erikoistua johonkin muuhun alaan kuten esimerkiksi vanhuksiin, vammaisiin tai lapsiin ja nuoriin.

Neljänneksi tutkielmani keskeinen johtopäätös on, että maahanmuuttajajärjestöjen eristäminen muusta yhteiskunnasta nähdään suurena haasteena vaikuttamisen kannalta. Kotouttamispolitiikkaa ja rahoitusperiaatteita kritisoidaan liiasta keskittymisestä oman kulttuurin ylläpitämiseen, mikä eristää maahanmuuttajat omalle

monikulttuurisuussektorilleen, jossa ei ole vuorovaikutusta muun yhteiskunnan kanssa. Sen sijaan maahanmuuttajajärjestöjen kielellistä ja kulttuurista asiantuntijuutta tulisi arvostaa yhteiskunnassa hyödyntämällä sitä palveluntuotannossa. Yleisestikin maahanmuuttajat ovat yhteiskunnassa hyödyntämätön resurssi. Maahanmuuttajaksi luokittelu sekä termien maahanmuuttaja ja kantaväestö käyttäminen luovat myös eristämistä ja toiseutta suomalaisen yhteiskunnan diskursiivisina piirteinä, ja siitä syystä termien käyttäminen ei ole ongelmatonta tässäkään tutkielmassa. Tulevaisuudessa enemmän tutkimusta tulee suunnata termeihin liittyvään problematiikkaan, jotta niiden tilalle löytyisi vastineet, jotka eivät rakentaisi erottelua ja jolla maahanmuuttajat toivoisivat itseään kutsuttavan.

Segregaation välttämiseksi yhdistävää sosiaalista pääomaa tuottavat monietniset verkostot eri maahanmuuttajaryhmien ja erityisesti kantaväestön kanssa nähdään merkittävinä. Tästä syystä esimerkiksi valtakunnallinen eri maahanmuuttajakattojärjestöt yhdistävä kattojärjestö ei saa juurikaan kannatusta. Tutkielmani johtopäätös on, että paras keino maahanmuuttajien integraation ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen vahvistamiseksi on yhtäaikaaisesti sekä maahanmuuttajien omien järjestöjen tukeminen että maahanmuuttajien intressien valtavirtaistaminen. Jälkimmäinen voi tapahtua integroimalla maahanmuuttajia ja heidän intressejään kantaväestön järjestöihin ja vastaavasti kantaväestöä maahanmuuttajajärjestöihin. Maahanmuuttajajärjestöt voivat itse edistää valtavirtaistamista lisäämällä kanssakäymistä kantasuomalaisten järjestöjen ja yksilöiden sekä julkisen vallan edustajien kanssa.

Lisäksi jatkotutkimuksellisenä johtopäätöksenä totean, että Suomessa toimivalle kaikki maahanmuuttajakattojärjestöt käsittävälle tutkimukselle olisi todella tarvetta. Valitettavasti minun ei ole ollut myöskään mahdollista sisällyttää pro gradu -tutkielman puitteissa tähän tutkielmaan julkisen vallan edustajien, median ja yhteistyöjärjestöjen näkökulmaa. Ehdin jo tekemään kolme viranomaishaastattelua, ja haastattelin ETNO:n, erään kaupungin maahanmuutto-osaston sekä työ- ja elinkeinoministeriöstä kotouttamisasioiden edustajia. Valitettavasti maahanmuuttajakattojärjestötoimijoiden haastatteluaineiston laajuuden vuoksi en ehtinyt systemaattisesti näitä haastatteluja hyödyntämään. Tulevissa tutkimuksissa olisikin tärkeää analysoida myös muiden toimijoiden näkemyksiä maahanmuuttajakattojärjestöistä. Lisäksi havainnoinnin ja tekstidokumenttien sisällyttäminen aineistoon voisi tulevaisuuden tutkimuksissa tuoda uusia näkökulmia aiheeseen. Myös tapaustutkimus johonkin tiettyyn asiaan vaikuttamisesta avaisi uusia

konkreettisia näkökulmia maahanmuuttajakattojärjestöjen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Lopuksi todettakoon, että osa tässä tutkielmassa esittämistäni väitteistä voi olla laajemmin kolmannelle sektorille ominaisia eikä siis välttämättä pelkästään maahanmuuttajakattojärjestöille erityisiä piirteitä. Jatkotutkimuksissa olisikin hyödyllistä vertailla maahanmuuttajakattojärjestöjen näkemyksiä yhteiskunnallisista vaikutusmahdollisuuksistaan muissa kattojärjestöissä vallitseviin näkemyksiin. Näin saataisiin selville, ovatko maahanmuuttajakattojärjestöjen vaikutusmahdollisuudet yhtäläiset muiden kattojärjestöjen kanssa, ja mitkä ovat juuri maahanmuuttajakattojärjestöille ominaisia vahvuuksia ja haasteita. Tällöin vahvuuksia voitaisiin tarvittaessa tukea ja haasteisiin puuttua, jotta maahanmuuttajakattojärjestöjen yhtäläiset vaikutusmahdollisuudet suomalaisessa yhteiskunnassa toteutuisivat.

9. LÄHTEET

Primääriaineisto

Haastateltava A. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 31.1.2012.

Haastateltava B. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 1.2.2012.

Haastateltava C. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 26.7.2012.

Haastateltava D. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 27.1.2012.

Haastateltava E. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 3.2.2012.

Haastateltava F. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 26.1.2012.

Haastateltava G. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 29.2.2012.

Haastateltava H. Maahanmuuttajakattojärjestön edustaja. Teemahaastattelu 2.2.2012.

Sekundääriaineisto

Abu-Hanna, Umayya (2012). Lottovoitto jäi lunastamatta. *Helsingin Sanomat*, 30.12.2012.

Abu-Hanna, Umayya (2013). Abu-Hanna kirjoituskohusta: Suomi ei kestä kritiikkiä ulkomaalaisilta. *Helsingin Sanomat*, 2.1.2013.

Aden, Said (2009). Ikuisesti pakolaisina? Maahanmuuttokeskustelu Suomen somalialaisten näkökulmasta. Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, ss. 25–32. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, Pertti (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.

Anthias, Floya (1998). Evaluating diaspora: beyond ethnicity? *Sociology* 32 (3), 557–580.

Appelsin, Ulla (2012). Kommentti Abu-Hannasta: Prinsessa ja herne. *Ilta-Sanomat*, 31.12.2012.

Aptekar, Sofya (2008). Highly Skilled but Unwelcome in Politics: Asian Indians and Chinese in a New Jersey Suburb. Teoksessa S. Karthick Ramakrishnan ja Irene Bloemraad (toim.), *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*, ss. 222-243. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.

Armstrong, Elizabeth ja Mary Bernstein (2008). Culture, Power, and Institutions: A Multi-Institutional Politics Approach to Social Movements. *Sociological Theory* 26 (1), 74–99.

Aytar, Osman (2007). *Mångfaldens organisering: Om integration, organisationer och interetniska relationer i Sverige*. Stockholm: Acta Universitatis Stockholmiensis.

Bengtsson, Bo (2004). Föreningsliv, makt och integration – ett inledande perspektiv. Teoksessa Bo Bengtsson (toim.), *Föreningsliv, makt och integration: Rapport från Integrationspolitiska maktutredningens forskningsprogram*, ss. 7–29. Stockholm: Fritze.

Bloemraad, Irene (2005). The Limits of de Tocqueville: How Government Facilitates Organisational Capacity in Newcomer Communities. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 865–887.

Bousetta, Hassan (2000). Institutional Theories of Immigrant Ethnic Mobilisation: Relevance and Limitations. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 26 (2), 229–245.

Burr, Vivien (1995). *An Introduction to Social Constructionism*. London: Routledge.

Caponio, Tiziana (2005). Policy Networks and Immigrants' Associations in Italy: The Cases of Milan, Bologna and Naples. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 931–950.

Caselli, Marco (2010). Integration, Participation, Identity: Immigrant Associations in the Province of Milan. *International Migration* 48 (2), 58–78.

Cinalli, Manlio ja Marco Giugni (2011). Institutional Opportunities, Discursive Opportunities and the Political Participation of Migrants in European Cities. Teoksessa Laura Morales ja Marco Giugni (toim.), *Social Capital, Political Participation and Migration in Europe: Making Multicultural Democracy work?*, ss. 43–62. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Clemens, Elisabeth S. (1996). Organizational form as frame: Collective identity and political strategy in the American labor movement, 1880-1920. Teoksessa Doug McAdam, John D. McCarthy ja Mayer N. Zald (toim.), *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*, ss. 205–226. Cambridge: Cambridge University Press.

Cordero-Guzmán, Hector (2005). Community-Based Organisations and Migration in New York City. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 889–909.

Dahlstedt, Inge (2003). Invandrarorganisationer I Sverige. Teoksessa Flemming Mikkelsen (toim.), *Invandrerorganisationer i Norden*, ss. 27–94. København: Nordisk Ministerråd.

de Graauw, Els (2008). Nonprofit Organizations: Agents of Immigrant Political Incorporation in Urban America. Teoksessa S. Karthick Ramakrishnan ja Irene Bloemraad (toim.), *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*, ss. 323–350. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.

della Porta, Donatella ja Mario Diani (2006). *Social movements: An introduction* (2nd edition). Oxford: Blackwell.

- Edwards, Bob ja John D. McCarthy (2004). Resources and Social Movement Mobilization. Teoksessa David A. Snow, Sarah A. Soule ja Hanspeter Kriesi (toim.), *The Blackwell Companion to Social Movements*, ss. 116–152. Malden (MA): Blackwell.
- Escobar, Cristina (2010). Exploring Transnational Civil Society: A Comparative Study of Colombian, Dominican and Mexican Immigrant Organizations in the USA. *Journal of Civil Society* 6 (3), 205–235.
- Eskola, Jari ja Jaana Vastamäki (2010). Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Juhani Aaltola ja Raine Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineiston keruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*, ss. 26–44. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- ETNO (2005). *Kala kuivalla maalla: Kotoutuminen maahanmuuttajan näkökulmasta*. Työhallinnon julkaisu 344.
- ETNO (2013a). *Etnisten suhteiden neuvottelukunta*. <http://www.intermin.fi/etno>. Viitattu 26.6.2013.
- ETNO (2013b). *Valtakunnallinen etnisten suhteiden neuvottelukunta*. http://www.intermin.fi/fi/yhdenvertaisuus/etnisten_suhteiden_neuvottelukunta_etno/organiisaatio/valtakunnallinen. Viitattu 26.6.2013.
- Fennema, Meindert ja Jean Tillie (1999). Political participation and political trust in Amsterdam: Civic communities and ethnic networks. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25 (4), 703-726.
- Ferree, Myra, William Anthony Gamson, Jürgen Gerhards ja Dieter Rucht (2002). *Shaping abortion discourse: Democracy and the Public Sphere in Germany and the United States*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gamson, William A. ja David S. Meyer (1996). Framing political opportunity. Teoksessa Doug McAdam, John D. McCarthy ja Mayer N. Zald (toim.), *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*, ss. 275–290. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ganz, Marshall (2004). Why David Sometimes Wins: Strategic Capacity in Social Movements. Teoksessa Jeff Goodwin ja James M. Jasper (toim.), *Rethinking Social Movements: Structure, Meaning, and Emotion*, ss. 177–198. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.
- Giugni, Marco ja Laura Morales (2011). Conclusion: Towards an Integrated Approach to the Political Inclusion of Migrants. Teoksessa Laura Morales ja Marco Giugni (toim.), *Social Capital, Political Participation and Migration in Europe: Making Multicultural Democracy work?*, ss. 262–274. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Gleeson, Shannon ja Irene Bloemraad (2013). Assessing the Scope of Immigrant Organizations: Official Undercounts and Actual Underrepresentation. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 42 (2), 346–370.

- Hakki, Abdulmajid ja Lokman Zahraei (2007). Kurdit Suomessa. Teoksessa Mohsen Zakeri ja Minna Tuunainen (toim.), *Osaamisen poluilla – maahanmuuttajien yhdistystoiminnan problematiikkaa*, ss. 107–111. Helsinki: Suomen Pakolaisapu.
- Hall, Stuart (2003). Monikulttuurisuus. Teoksessa Mikko Lehtonen ja Olli Löytty (toim.), *Erilaisuus*, ss.233–281. Tampere: Vastapaino.
- Hammer, Ole ja Inger, Bruun (2000). *Etniske minoriteters indflydelseskanaler*. Århus: Magtutredningen.
- HE 66/1998. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta*.
- HE 185/2010. *Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta*.
- Helsingin kaupungin tietokeskus (2013). *Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennuste 2013–2030*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Helsingin Sanomat (2012). *Halla-aho eroaa hallintovaliokunnan puheenjohtajan tehtävästä*. <http://www.hs.fi/politiikka/a1305574404538>. Viitattu 27.6.2013.
- Hirsjärvi, Sirkka ja Helena Hurme (1982). *Teemahaastattelu* (toinen, korjattu painos). Helsinki: Gaudeamus.
- Hirsjärvi, Sirkka ja Helena Hurme (1988). *Teemahaastattelu*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hooghe, Marc (2005). Ethnic Organisations and Social Movement Theory: The Political Opportunity Structure for Ethnic Mobilisation in Flanders. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 975–990.
- Horsti, Karina (2009). Kyllä Suomeen yksi nainen mahtuu! Turvapaikanhakijat uhreina ja uhkana suomalaisessa julkisuudessa. Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, ss. 77–86. Tampere: Vastapaino.
- Horsti, Karina (2013). Maahanmuuttajat mediamaisemassa. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen ja Minna Säävälä (toim.), *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*, ss. 301–314. Helsinki: Gaudeamus.
- Huttunen, Laura (2009). Mikä ihmeen maahanmuuttaja? Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, ss. 117–122. Tampere: Vastapaino.
- Ireland, Patrick R. (1994). *The Policy Challenge of Ethnic Diversity: Immigrant Politics in France and Switzerland*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Jerman, Helena (2009). Venäläiset tulivat – Tutkija kohtaa median kuvan maahanmuuttajista. Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, ss. 97–105. Tampere: Vastapaino.

Jokela, Minna (1994). *Miten toteutan teemahaastattelun valtio-opin opinnäytetyössä?* Opetusmoniste. Turku: Turun yliopiston offsetpaino.

Jungar, Ann-Cathrine (2012). Finland. Teoksessa Vidhya Ramalingam, Alex Glennie ja Sebastien Feve (toim.), *Preventing and Countering Far-Right Extremism: European Cooperation, Country reports*, ss. 10-17. Stockholm: Ministry of Justice, Sweden and Institute for Strategic Dialogue.

Järjestöhautomo (2012). *Maahanmuuttajakattojärjestöjen verkostoitumispäivä 20.10.2012 Helsingissä*. <http://www.jarjestohautomo.fi/?x103997=384887>. Viitattu 12.8.2013.

Järjestöhautomo (2013). *Järjestökartoitus*. Julkaisematon selvitys sisäiseen käyttöön.

Keskinen, Suvi (2009). Pelkkiä ongelmia? Maahanmuutto poliittisen keskustelun kohteena. Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, ss. 33–46. Tampere: Vastapaino.

Keskinen, Suvi (2012). Maahanmuutto ja erilaisuus suomalaisen yhteiskunnan hankauskohtina. Teoksessa Sampo Ruoppila (toim.), *Tutkimuskatsauksia 2/2012*. Turku: Turun kaupungin keskushallinto / Strategia ja viestintä, Kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö.

Keskinen, Suvi, Anna Rastas ja Salla Tuori (2009). Johdanto: Suomalainen maahanmuuttokeskustelu tienhaarassa. Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*, ss. 7–21. Tampere: Vastapaino.

Kielitoimiston sanakirja (2012a). 2. osa, L-R. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Kielitoimiston sanakirja (2012b). 3. osa, S-Ö. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Knus-Galán, Minna (2012). *MOT: Somaliliiton likapyykki*. Yle TV1. Esitetty 19.11.2012.

Koopmans, Ruud (1999). Political. Opportunity. Structure. Some Splitting to Balance the Lumping. *Sociological Forum* 14 (1), 93–105.

Koopmans, Ruud (2004a). Migrant mobilisation and political opportunities: Variation among German cities and a comparison with the United Kingdom and the Netherlands. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 30 (3), 449-470.

Koopmans, Ruud (2004b). Movements and media: Selection processes and evolutionary dynamics in the public sphere. *Theory and Society* 33 (3-4), 367–391.

Koopmans, Ruud (2004c). Protest in Time and Space: The Evolution of Waves of Contention. Teoksessa David A. Snow, Sarah A. Soule ja Hanspeter Kriesi (toim.), *The Blackwell Companion to Social Movements*, ss. 19-46. Malden (MA): Blackwell.

Koopmans, Ruud ja Susan Olzak (2004). Discursive Opportunities and the Evolution of Right-Wing Violence in Germany. *American Journal of Sociology* 110 (1), 198-230.

Koopmans, Ruud ja Paul Statham (1999). Ethnic and Civic Conceptions of Nationhood and the Differential Success of the Extreme Right in Germany and Italy. Teoksessa Marco

Giugni, Doug McAdam ja Charles Tilly (toim.), *How social movements matter*, ss. 225-252. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Koopmans, Ruud ja Paul Statham (2000). Migration and Ethnic Relations as a Field of Political Contention: An Opportunity Structure Approach. Teoksessa Ruud Koopmans ja Paul Statham (toim.), *Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics: Comparative European Perspectives*, ss. 13–56. Oxford: Oxford University Press.

Koopmans, Ruud, Paul Statham, Marco Giugni ja Florence Passy (2005). *Contested Citizenship: Immigration and Cultural Diversity in Europe*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Kriesi, Hanspeter (2004). Political Context and Opportunity. Teoksessa David A. Snow, Sarah A. Soule ja Hanspeter Kriesi (toim.), *The Blackwell Companion to Social Movements*, ss. 67-90. Malden (MA): Blackwell.

Kriesi, Hanspeter, Ruud Koopmans, Jan Willem Duyvendak ja Marco G. Giugni (1995). *New social movements in Western Europe: A Comparative Analysis*. London: UCL Press.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (kumottu) 493/1999.

Landi, Farzaneh Hatami (2007). Yhdistykset kotoutumisen väylänä. Teoksessa Mohsen Zakeri ja Minna Tuunainen (toim.), *Osaamisen poluilla – maahanmuuttajien yhdistystoiminnan problematiikkaa*, ss. 100–101. Helsinki: Suomen pakolaisapu.

Linjakumpu, Aini (2006). Näkökulmia politiikan käsitteeseen. Teoksessa Mika Luoma-aho, Sami Moisio ja Monica Tennberg (toim.), *Politiikan tutkimus Lapin yliopistossa*, ss. 13–38. Rovaniemi: P.S.C. Inter.

Loimu, Kari (2013). *Yhdistyksen ABC: Opas suomalaisen yhdistystoimintaan*. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Maasilta, Mari (toim.) (2012a). *Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino – Juvenes Print.

Maasilta, Mari (2012b). Johdanto. Teoksessa Mari Maasilta (toim.), *Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit*, ss. 7-22. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.

Martikainen, Tuomas, Matti Saari ja Jouni Korkiasaari (2013). Kansainväliset muuttoliikkeet ja Suomi. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen ja Minna Säävälä (toim.), *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*, ss. 23–54. Helsinki: Gaudeamus.

McAdam, Doug (2004). Revisiting the U.S. Civil Rights Movement: Toward a More Synthetic Understanding of the Origins of Contention. Teoksessa Jeff Goodwin ja James M. Jasper (toim.), *Rethinking Social Movements: Structure, Meaning, and Emotion*, ss. 201–232. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers.

McAdam, Doug, John D. McCarthy ja Mayer N. Zald (1996). Introduction: Opportunities, mobilizing structures, and framing processes – toward a synthetic, comparative perspective on social movements. Teoksessa Doug McAdam, John D. McCarthy ja Mayer N. Zald (toim.), *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*, ss. 1–20. Cambridge: Cambridge University Press.

McCarthy, John D., Jackie Smith ja Mayer N. Zald (1996). Accessing public, media, electoral, and governmental agendas. Teoksessa Doug McAdam, John D. McCarthy ja Mayer N. Zald (toim.), *Comparative perspectives on social movements: Political opportunities, mobilizing structures, and cultural framings*, ss. 291–311. Cambridge: Cambridge University Press.

McCarthy, John D. ja Mayer N. Zald (1977). Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory. *American Journal of Sociology* 82 (6), 1212-1241.

Meyer, David S. (2004). Protest and Political Opportunities. *Annual Review of Sociology* 30 (1), 125-145.

Meyer, David S. ja Suzanne Staggenborg (1996). Movements, Countermovements, and the Structure of Political Opportunity. *American Journal of Sociology* 101 (6), 1628-1660.

Mezzetti, Petra (2008). *Migrants' Political and Social Participation: Associative Networks and Dynamics of Mobilisation in a Local Context*. Milano: Università Degli Studi di Milano-Bicocca.

Moniheli (2013). *Vuosikertomus 2012 – Annual Report 2012*. <https://docs.google.com/file/d/0B7sZdnvpKi5KbG5jUGdmOUtUdzA/edit?pli=1>. Viitattu 13.11.2013.

Morales, Laura ja Marco Giugni (toim.) (2011). *Social Capital, Political Participation and Migration in Europe: Making Multicultural Democracy Work?* Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Moya, Jose C. (2005). Immigrants and Associations: A Global and Historical Perspective. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 833–864.

Mykkänen, Jukka (1998). *Maastamuuttomaasta maahanmuuttomaaksi: Toimintaympäristön muutoksesta kahden erillisen neuvottelukunnan yhdistymiseen*. Työhallinnon julkaisu nro 196.

Nieminen, Tommi (2013). Uhkaukset pelottavat rasismia tutkijoita. *Helsingin Sanomat*, 10.3.2013.

Nurmi, Timo, Ilkka Rekiaro, Päivi Rekiaro ja Timo Sorjanen (2001). *Gummeruksen suuri sivistysanakirja*. Jyväskylä: Gummerus.

Odmalm, Pontus (2004). Civil society, migrant organisations and political parties: Theoretical linkages and applications to the Swedish context. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 30 (3), 471–489.

- Opp, Karl-Dieter (2009). *Theories of Political Protest and Social Movements: A multidisciplinary introduction, critique, and synthesis*. New York: Routledge.
- Palonen, Kari (1988). *Tekstistä politiikkaan: Johdatusta tulkintataitoon*. Helsinki: Vastapaino.
- Pilati, Katia (2012). Network Resources and the Political Engagement of Migrant Organisations in Milan. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 38 (4), 671–688.
- Pirkkalainen, Päivi (2013, tuleva julkaisu). *Transnational responsibilities and multi-sited strategies: Voluntary associations of Somali diaspora in Finland*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pirkkalainen, Päivi, Petra Mezzetti ja Matteo Guglielmo (2013). Somali Associations' Trajectories in Italy and Finland: Leaders Building Trust and Finding Legitimation. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 39 (8), 1261–1279.
- Portes, Alejandro, Cristina Escobar ja Renelinda Arana (2008). Bridging the gap: Transnational and ethnic organizations in the political incorporation of immigrants in the United States. *Ethnic and Racial Studies* 31 (6), 1056–1090.
- Predelli, Line Nyhagen (2008): Political and Cultural Ethnic Mobilisation: The Role of Immigrant Associations in Norway. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 34 (6), 935–954.
- Putnam, Robert D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Pyykkönen, Miikka (2003). Integraatio ja maahanmuuttajien yhdistystoiminta. Teoksessa Sakari Hänninen, Anita Kangas ja Martti Siisiäinen (toim.), *Mitä yhdistykset välittävät: Tutkimuskohteena kolmas sektori*, ss. 89–120. Jyväskylä: Atena.
- Pyykkönen, Miikka (2005). Pyhiinvaeltajia, kotoutujia vai nomadeja: Maahanmuuttajayhdistysten kolme diskurssia diasporisesta etnisyydestä. Teoksessa Susanna Paasonen (toim.), *Aktivismi: Verkostoja, järjestöjä ja arjen taitoja*, ss. 108–136. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pyykkönen, Miikka (2007a). *Järjestäytyvät diasporat: Etnisyys, kansalaisuus, integraatio ja hallinta maahanmuuttajien yhdistystoiminnassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pyykkönen, Miikka (2007b). *Monikulttuurisuus suomalaisten nuorisjärjestöjen toiminnassa*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto / Nuorisotutkimusseura.
- Pyykkönen, Miikka ja Tuomas Martikainen (2013). Muuttoliike ja kansalaisyhteiskunta. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen ja Minna Säävälä (toim.), *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*, ss. 281–300. Helsinki: Gaudeamus.
- Raittila, Pentti (2009). Journalismin maahanmuuttokeskustelu: hymistelyä, kriittisyyttä vai rasismien tukemista? Teoksessa Suvi Keskinen, Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole*

rasisti mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä, ss. 67–76. Tampere: Vastapaino.

Ramakrishnan, S. Karthick ja Irene Bloemraad (toim.) (2008a). *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.

Ramakrishnan, S. Karthick ja Irene Bloemraad (2008b). Introduction: Civic and Political Inequalities. Teoksessa S. Karthick Ramakrishnan ja Irene Bloemraad (toim.), *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*, ss. 1-42. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.

Ramakrishnan, S. Karthick ja Irene Bloemraad (2008c). Making Organizations Count: Immigrant Civic Engagement in California Cities. Teoksessa S. Karthick Ramakrishnan ja Irene Bloemraad (toim.), *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*, ss. 45-76. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.

Rumbaut, Rubén (2007). Ages, Life Stages, and Generational Cohorts: Decomposing the Immigrant First and Second Generations in the United States. Teoksessa Alejandro Portes ja Josh DeWind (toim.), *Rethinking Migration: New Theoretical and Empirical Perspectives*, ss. 342-387. New York, N.Y.: Berghahn Books.

Saksela, Sanna (2003). Mångkulturella organisationer och invandrarorganisationer i Finland. Teoksessa Flemming Mikkelsen (toim.), *Invandrerorganisationer i Norden*, ss. 235–282. København: Nordisk Ministerråd.

Saksela, Sanna (2005). Maahanmuuttajayhdistysten ja viranomaisten välinen yhteistyö. Teoksessa Tuula Joronen (toim.), *Maahanmuuttajien elinolot pääkaupunkiseudulla*, ss. 89–116. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Saksela-Bergholm, Sanna (2009). *Immigrant Associations in the Metropolitan Area of Finland: Forms of Mobilisation, Participation and Representation*. Helsinki: University of Helsinki, Swedish School of Social Science.

Salovaara, Outi (2012a). Venäjä suojelee omiaan. *Etelä-Saimaa*, 2.12.2012, s. 11.

Salovaara, Outi (2012b). Suomen venäläinen Venäjän asialla. *Etelä-Saimaa*, 2.12.2012, s. 11.

Salovaara, Outi (2012c). Aineksia vakoiluelokuvaan. *Etelä-Saimaa*, 2.12.2012, s. 11.

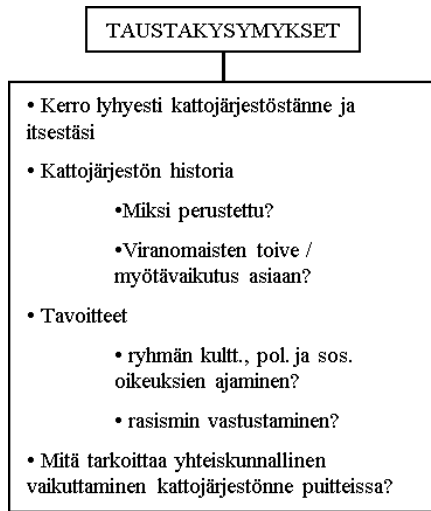
Sanguino, Laurencio (2008). Selective Service: Indians, Poles, and Mexicans in Chicago. Teoksessa S. Karthick Ramakrishnan ja Irene Bloemraad (toim.), *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*, ss. 244–268. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.

Saukkonen, Pasi (2007). *Politiikka monikulttuurisessa yhteiskunnassa*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

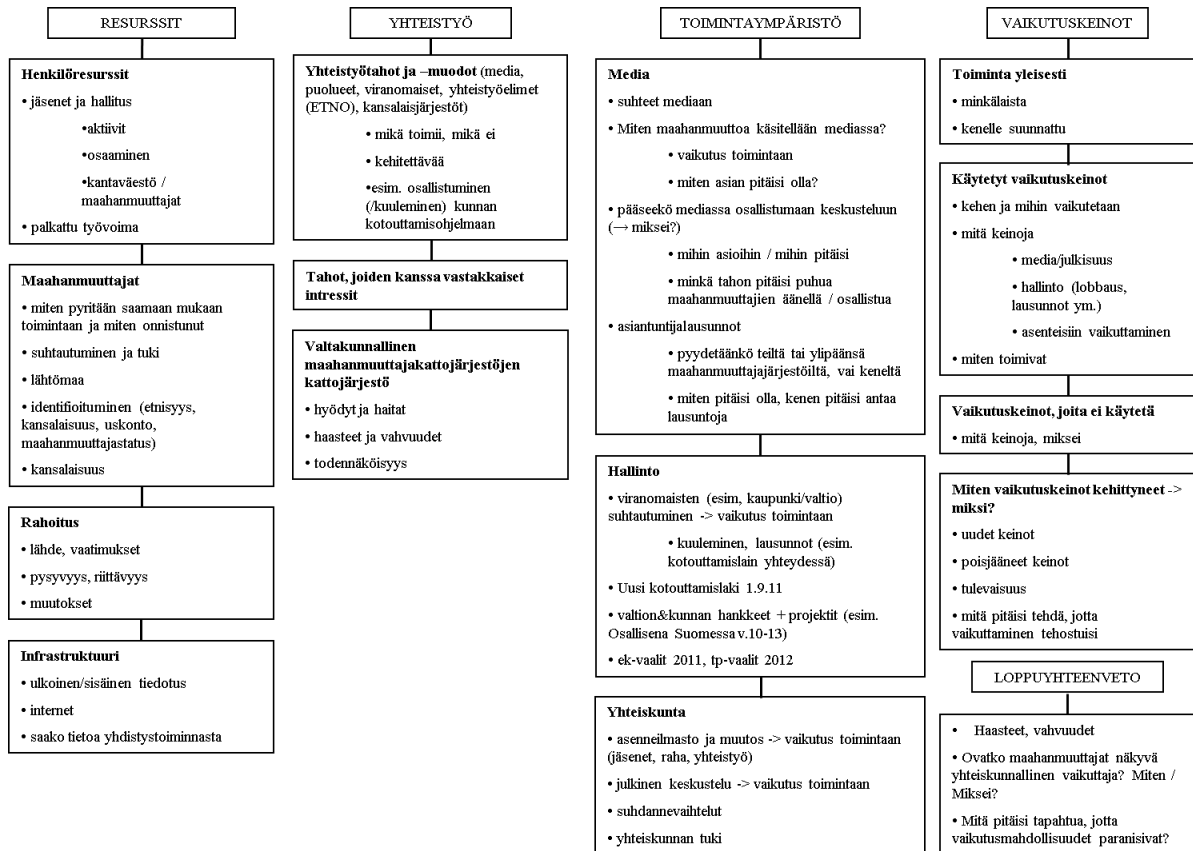
- Saukkonen, Pasi (2013). Maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka. Teoksessa Tuomas Martikainen, Pasi Saukkonen ja Minna Säävälä (toim.), *Muuttajat: Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta*, ss. 81–97. Helsinki: Gaudeamus.
- Scaramuzzino, Roberto (2012). *Equal Opportunities? A Cross-national Comparison of Immigrant Organisations in Sweden and Italy*. Malmö: Malmö University.
- Schierup, Carl-Ulrik (1991). The ethnic tower of Babel: Political marginality and beyond. Teoksessa Aleksandra Ålund ja Carl-Ulrik Schierup (toim.), *Paradoxes of Multiculturalism: Essays on Swedish Society*, ss. 113-135. Aldershot: Avebury.
- Schrover, Marlou ja Floris Vermeulen (2005). Immigrant Organisations. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 823–832.
- SIOS (2013a). *Om SIOS*. <http://www.sios.org/om-oss.html>. Viitattu 30.7.2013.
- SIOS (2013b). *SIOS medlemsförbund*. <http://www.sios.org/medlemsfoumlrbund.html>. Viitattu 30.7.2013.
- Sjöblom-Immala, Heli (2011). Maahanmuuttajien muuton suunnat Suomessa. Teoksessa Elli Heikkilä ja Ismo Söderling (toim.), *Maassamuuton monet kasvot*, ss. 48–60. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Statham, Paul (1999). Political mobilisation by minorities in Britain: Negative feedback of ‘race relations’? *Journal of Ethnic and Migration Studies* 25 (4), 597-626.
- Strömblad, Per ja Per Adman (2010). Political Integration through Ethnic or Nonethnic Voluntary Associations? *Political Research Quarterly* 63 (4), 721–730.
- Tilastokeskus (2012a). *Ulkomaalaiset ja siirtolaisuus 2011. Utlänningar och migration. Foreigners and migration*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tilastokeskus (2012b). *Väestörakenne 2011*. Helsinki: Tilastokeskus.
- Tillie, Jean (2004). Social capital of organisations and their members: Explaining the political integration of immigrants in Amsterdam. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 30 (3), 529-541.
- Tilly, Charles ja Sidney Tarrow (2007). *Contentious Politics*. Boulder: Paradigm Publishers.
- Tolley, Erin (2011). *Multiculturalism Policy Index: Immigrant Minority Policies*. Kingston: School of Policy Studies, Queen’s University.
- Tuomi, Jouni ja Anneli Sarajärvi (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.
- Valtion kotouttamisohjelma* (2012). Hallituksen painopisteet vuosille 2012–2015. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja.
- van der Heijden, Hein-Anton (2006). Globalization, Environmental Movements, and International Political Opportunity Structures. *Organization & Environment* 19 (1), 28–45.

- Vehmas, Susanna (2012). Maahanmuuttokirjoittelu sanomalehdissä. Teoksessa Mari Maasilta (toim.), *Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit*, ss. 116–135. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.
- Vermeulen, Floris (2005). Organisational Patterns: Surinamese and Turkish Associations in Amsterdam, 1960–1990. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 31 (5), 951-973.
- Vermeulen, Floris ja Maria Berger (2008). Civic Networks and Political Behavior: Turks in Amsterdam and Berlin. Teoksessa S. Karthick Ramakrishnan ja Irene Bloemraad (toim.), *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*, ss. 160–192. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.
- Vesa, Juho (2010). Verkkokeskustelijoiden arviot journalistisesta mediasta demokratiateorioiden valossa. *Media & viestintä* 33 (3), 50-72.
- Viramontes, Celia (2008). Civic Engagement Across Borders: Mexicans in Southern California. Teoksessa S. Karthick Ramakrishnan ja Irene Bloemraad (toim.), *Civic Hopes and Political Realities: Immigrants, Community Organizations, and Political Engagement*, ss. 351–381. New York, N.Y.: Russell Sage Foundation.
- Voicu, Malina ja Ioana Alexandra Rusu (2012). Immigrants' membership in civic associations: Why are some immigrants more active than others? *International Sociology* 27 (6), 788–806.
- Wahlbeck, Östen (1997). *Kurdish refugee communities: the diaspora in Finland and England*. Coventry: University of Warwick.
- Wickström, Jarkko ja Mari Maasilta (2012). Maahanmuutto ja vaalit televisiojulkisuudessa. Teoksessa Mari Maasilta (toim.), *Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit*, ss. 136–158. Tampere: Tampereen Yliopistopaino - Juvenes Print.
- Young, Dennis R. (2001). Organizational Identity and the Structure of Nonprofit Umbrella Associations. *Nonprofit Management and Leadership* 11 (3), 289–304.

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun taustakysymykset.

Liite 2. Teemahaastattelurunko.